

Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének
Humán Erőforrás Bizottsága Elnökétől

☒ 5310 Kisújszállás, Szabadság tér 1. sz.

☎: 59/520-222 Fax: 59/321-139

e-mail: kisujph@kisujszallas.hu

honlap: www.kisujszallas.hu

5/2024.

MEGHÍVÓ

Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének
Humán Erőforrás Bizottsága ülését

2024. május 27-én hétfőn 15⁰⁰ órára,

a Városháza Gaál Kálmán termébe
(5310 Kisújszállás, Szabadság tér 1. szám, emelet 31.)

összehívom,

melyre tisztelettel meghívom.

A nyilvános ülés javasolt napirendje:

1. Előterjesztés a 2023. évi zárszámadás elfogadására

Előterjesztő: Kecze István polgármester

Meghívott: Janó Lajos, a Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár vezetője

Hivatali felelős: Bögös Katalin osztályvezető

2. Előterjesztés Kisújszállás Város reziliencia vizsgálatáról szóló tanulmány felülvizsgálatára

Előterjesztő: Dr. Kovács Tibor alpolgármester

Hivatali felelős: Dr. Szél András aljegyző

A zárt ülés javasolt napirendje:

3. Előterjesztés önkormányzati bérlakás szociális alapú bérbeadására

Előterjesztő: Tuka Antal bizottsági elnök

Hivatali felelős: Örmény László városüzemeltetési ügyintéző

A bizottság üléseire állandó meghívottak:

- Kecze István polgármester
- Tatár Zoltán alpolgármester
- Dr. Kovács Tibor alpolgármester
- az önkormányzat jegyzője
- az önkormányzat aljegyzője
- a Polgármesteri Hivatal osztályvezetői
- Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár

Kisújszállás, 2024. május 22.

Tuka Antal sk.
bizottsági elnök

Kisújszállás Város Polgármestere

☒ 5310 Kisújszállás, Szabadság tér 1. sz.

☎: 59/520-240 Fax: 59/321-139

e-mail: polgarmester@kisujszallas.hu

honlap: www.kisujszallas.hu

Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testülete 2024. május 30-ai ülésének 5. napirendi pontjához

Előterjesztés

a 2023. évi zárszámadás elfogadására

Véleményezi: valamennyi önkormányzati bizottság

Tisztelt Képviselő-testület!

Általános indoklás

Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Áht.) 91. §-a alapján a zárszámadási rendelettervezetnek költségvetési évet követő ötödik hónap utolsó napjáig hatályba kell lépnie.

A zárszámadási rendelet a költségvetési rendelettel összehasonlítható formában készült el, tartalma, szerkezete a költségvetési rendelethez igazodik.

Kisújszállás Város Önkormányzata az államháztartás számviteléről szóló 4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet előírásai szerint beszámolási és könyvvizelési kötelezettségének. Az államháztartás számvitel a költségvetési számvitelből és a pénzügyi számvitelből áll.

Az előterjesztés ennek megfelelően két részre tagolódik, bemutatjuk a költségvetési számvitel és a pénzügyi számvitel fontosabb adatait, mutatóit.

A költségvetési számvitel a bevételi és kiadási előirányzatok alakulásának, a követelések, kötelezettségvállalások, más fizetési kötelezettségek, és ezek teljesítésének, továbbá a központi költségvetés kapott támogatások felhasználásának a valóságnak megfelelő, folyamatos, zárt rendszerű, áttekinthető nyilvántartását és az éves költségvetési beszámoló ezekre vonatkozó részei megbízható és valós összképet mutató elkészítését biztosítja. A pénzügyi számvitel a vagyon és annak összetétele, a tevékenység eredménye valóságnak megfelelő, folyamatos, zárt rendszerű, áttekinthető nyilvántartását és az éves költségvetési beszámoló ezekre vonatkozó részei megbízható és valós összképet mutató elkészítését biztosítja.

I. Az önkormányzati feladatellátás általános értékelése

Kisújszállás Város Önkormányzata a költségvetési rendeletét 2023. február 23-án fogadta el, 4 777 626 ezer forint főösszeggel, mely az évközi módosítások miatt összevontan 1 325 173 ezer forinttal csökkent, így a beszámoló szerinti módosított előirányzat 3 452 453 ezer forint lett. A tárgyév során a költségvetési rendelet a Képviselő-testület az Áht. 34.§-ának megfelelően az alábbi időpontokban és összegekkel módosította:

Dátum	Rendelet száma	Költségvetés főösszege (Ezer forint)	Módosítás (Ezer forint)	Módosított költségvetési főösszeg (Ezer forint)
2023.02.24	7/2023. (II. 24.)	4 777 626		4 777 626
2023.06.29	11/2023. (VI. 29.)	4 777 626	88 569	4 866 195
2023.08.31	15/2023. (IX.1.)	4 866 195	-1 047	4 865 148
2023.11.30	20/2023 (XI.30.)	4 865 148	-1 671 948	3 193 200
2024.02.29	3/2024 (II. 29.)	3 193 200	259 253	3 452 453

A tárgyévi bevételek teljesítése 2 828 040 ezer forint (81,91 %), a tárgyévi kiadások teljesítése 1 795 138 ezer forint (52 %)

A maradvány összege 1 032 902 ezer forint.

Törekedtünk a bevételi lehetőségeink növelésére 2023. évben is, a rendkívüli önkormányzati támogatás pályázatunkat az elmúlt évben két alkalommal nyújtottuk be, amelyre összesen 25 825 ezer forint támogatást kaptunk.

A pályázati összegek és az adóbevételek tervezett feletti teljesítése biztosította egész évben az önkormányzat likviditását.

A 2023. évről készült beszámolót a Magyar Államkincstár részére 2023. március 20-ig kellett benyújtani, az adatszolgáltatást határidőben teljesítettük, a központi támogatásokkal elszámoltunk. A felülvizsgálat a feladás után elkezdődött, a beszámoló már pénzügyileg jóváhagyott státuszban van.

A 2023. évi költségvetés előirányzatait, teljesítési adatait és egyéb, a zárszámadáshoz kapcsolódó információt a rendelet-tervezet mellékletei részletesen tartalmazzák. E mellékletek adatainak alapulvételével és néhány kiegészítő táblával tájékoztatom a Képviselő-testületet a költségvetési beszámoló néhány kiemelt területéről.

II. A pénzforgalommal, költségvetés teljesítésével kapcsolatos adatok értékelése (költségvetési számvitel)

1. Bevételek

Az önkormányzat 2023. évi költségvetési módosított bevételi előirányzatának főösszege 3 452 453 ezer forint, melyből 2 403 870 ezer forint költségvetési bevétel, 847 733 ezer forint az előző évek maradványa, 200 850 ezer forint finanszírozási bevétel.

Az év folyamán összesen 2 828 040 ezer forint bevétel realizálódott. A módosított előirányzathoz viszonyítva a teljesítés 81,91 %. A 2023. évi bevételek teljesítés adatának megoszlását, a tervezett és ténylegesen befolyt bevételek jogcím szerinti megoszlását az előterjesztés 1. melléklete tartalmazza.

a) Intézményi működési bevételek alakulása

Az intézményi működési bevételek az eredeti költségvetésben 3,26 %-ot képviseltek az összes bevételből, a teljesítés aránya az eredeti előirányzathoz képest 2,35 %-os növekedést mutat.

b) Közhatalmi bevételek alakulása

A települési önkormányzatok alapvető feladata a helyi közszolgáltatások biztosítása, a feladatok egyik fő bevételi forrása a helyi és átengedett adóbevétel. Az önkormányzatok számára törvény teszi lehetővé a helyi adópolitika kialakítását.

A közhatalmi bevételek tervezett előirányzata a költségvetési bevételek 10,35 %-át tette ki, a közhatalmi bevételek 2023. évi módosított előirányzata 531 789 ezer forint, melyből a tényadatok alapján 716 859 ezer forint folyt be, bevételi többlet 34,8 %.

A helyi iparüzési adó szerepe meghatározó a közhatalmi bevételek között, a tervezett adóbevételek előirányzatának 91,6 %-át ez a bevétel jelentette.

Kömmunális adó tervezett összege 35 000 ezer forint volt, az elmúlt évhez hasonlóan teljesítés meghaladta a tervezett előirányzatot, (101,62 %) a tárgyévben a tervezettnél 567 ezer forinttal több bevétel folyt be.

Idegenforgalmi adót 2023. évben 6 500 ezer forint összegben terveztük., 2 810 ezer forint többletbevételt realizáltunk, így az adónemen 9 310 ezer forint bevétel teljesült.

A környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvény alapján a környezetterhelési díj 2004. július 1-jén került bevezetésre. Talajterhelési díj fizetésére kötelezett az a kibocsátó, aki a műszakilag rendelkezésre álló közcsatornára nem köt rá. A törvény a talajterhelési díj mértékét a talajterhelés díj alapja, az egységdíj, valamint a területérzékenységi szorzó szorzataként határozza meg. A beszedett talajterhelési díj az önkormányzat környezetvédelmi alapjának bevételét képezi. 2023. évben ez az összeg 2 062 ezer forint volt, a tervezett előirányzat 206,2 %-a.

A helyi adóbevételekhez kapcsolódó késedelmi pótlék és bírság, szolgáltatási díj tervezett bevétele 2 000 ezer forint, melyből 1 944 ezer forint (97,2 %) teljesült.

Az elmúlt évben környezetvédelmi bírság is folyt be a költségvetésbe 33 ezer forint összegben.

c) Központi költségvetésből kapott költségvetési támogatások alakulása

A költségvetési támogatás összege eredetileg 8,57 %-ot képviselt a költségvetésben, a központosított támogatások, rendkívüli önkormányzati támogatás folyósításának ellenére is alig haladta meg a 17 %-ot. A folyósított központi támogatás 72 250 ezer forinttal kevesebb volt, mint 2022. évben, az elmúlt évben nem kaptunk fejlesztési célú támogatást, továbbá a rendkívüli támogatás igényünket is kisebb összegben ismerték el.

d) Egyéb bevételek alakulása

Az átvett pénzeszközök között a tartozások végrehajtó vagy magánszemély általi utalására és a városfejlesztési alapba befolyt bevételeket könyveljük. Az elmúlt évben a „Segítsünk Alexnek” felhívás keretében 5 844 700 forint érkezett erre a célra, amelyet települési támogatásként november elején utaltunk át a család részére.

A működési célú támogatásértékű bevételek 95,76 %-ra, a felhalmozási célú támogatásértékű bevételek 37,1 %-ra teljesültek.

Finanszírozási bevételként jelentkezik a likvid pénzeszközeink lekötése, 150 000 ezer forintot Magyar Államkötvénybe fektettünk be, 50 000 ezer forint lekötött betétbe került.

A központi költségvetés 2023. decemberében 14 569 ezer forint 2024. évi támogatást előlegezett meg a decemberi bérek kifizetéséhez, amelyet finanszírozási bevételként le kellett könyvelni. Az előző évek maradványának összegét teljes összegben felhasználtuk.

2. Kiadások

A kiadások módosított előirányzatának 52 %-át 1 795 138 ezer forintot használtuk fel a 2023. évben tervezett feladatok teljesítéséhez, melynek megoszlását és a kiadások jogcím szerinti megoszlásának alakulását, a struktúrájában bekövetkezett változásait az előterjesztés 3. melléklete mutatja be.

a) Működési kiadások teljesítése

Az eredeti költségvetésben a működési kiadások aránya 33,06 % volt, a teljesítés adatok arányai megváltoztak, a költségvetés teljesítésének 72, 61 %-át a működési kiadások teszik ki.

A működési kiadások 37,9 %-át a személyi juttatások és járulékok, dologi kiadások a működési kiadások 49,6 %-át, a pénzeszköz-átadások, támogatásértékű kiadások, kölcsönök a működési kiadások 11,2 %-át jelentik. Az ellátottak pénzbeli juttatásaként kifizetett összeg aránya mindössze 1,3 %.

Az elmúlt évben a működési kiadásokra 129 239 ezer forinttal többet költöttünk, (előterjesztés 8. melléklet) mint 2022. évben, amely nagyobb részt a megnövekedett rezszi, üzemanyagkiadások és a magas infláció miatti többletkiadások összege.

b) Felhalmozási kiadások teljesítése

Felhalmozási kiadásokra 235 213 ezer forintot fizettünk ki, az összes kiadás 13,1 %-át. Ezeket a kiadásokat felhalmozási célra átvett pénzeszközökből, egyéb központi támogatásokból, áfa visszatérülésből, a TOP-os pályázatokra folyósított maradványból és saját felhalmozási és tőke bevételekből finanszíroztuk. A felhalmozási kiadásokról a zárszámadási rendelet 9-11 melléklete ad részletes tájékoztatást.

A Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtárban könyvtári állomány gyarapításának és a közművelődési érdekeltségnövelő program eszközeinek vásárlása jelentkezett, mint felhalmozási kiadás, a Kisújszállási Polgármesteri Hivatalban pedig néhány kis értékű eszköz beszerzése történt 1 377 ezer forint összegben.

3. Az önkormányzat által megvalósított és folyamatban levő uniós projektek bemutatása

Az Európai Unió támogatással megvalósuló programok, projektek bevételeit, kiadásait, valamint az önkormányzaton kívüli ilyen projektekhez történő hozzájárulások összegét a zárszámadási rendelet 12. melléklete részletesen bemutatja.

4. Maradványok változásának tartalma és okai

A maradvány megállapítás nagyon leegyszerűsödött, nem része a maradványnak az intézmények részére folyósított alul és túlf finanszírozás, nincsenek egyéb maradványt módosító tételek.

A 2023. évi maradvány összege 1 032 902 ezer forint, amelyből a Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár 863 ezer forint, a Kisújszállási Polgármesteri Hivatal maradványa 8 884 ezer forint, Kisújszállás Város Önkormányzatának maradványa 1 023 155 ezer forint.

A záró pénzkészlet 222 411 ezer forinttal növekedett a pályázati előlegek kiutalása miatt.

5. Hitelműveletek alakulása

Az önkormányzat saját bevételeinek jelentős hányadát képviselő adóbevételek márciusban és szeptemberben folynak be, a nyári hónapokban minimális saját bevétel realizálódik, ennek ellenére a gazdálkodás finanszírozása folyamatos volt, a folyószámlahitelt nem vettünk igénybe. A kiadási megtakarítással és a bevételeink tervezetten felüli teljesülésével és a kiegészítő támogatással a költségvetés egyensúlyát sikerült biztosítanunk.

Fejlesztési hitel lehívás nem volt, a hitel törlesztésére 47 916 ezer forintot, a hitelkamatokra 32 990 ezer forintot fizettünk ki.

6. Létszám és illetmények

A 2023. évben engedélyezett 148 álláshely teljes egészében nem volt betöltve, az éves átlagos állományi létszám 116,38 fő volt. A foglalkoztatottak részére 2023. évben 400 487 ezer forint személyi juttatást fizettünk ki (ez az összeg nem tartalmazza a külső személyi juttatásokat és a képviselők, bizottsági tagok részére kifizetett juttatásokat). A létszámról és a kifizetett személyi juttatások összegéről az előterjesztés 14. melléklete részletes tájékoztatást nyújt.

III. A vagyoni helyzettel, annak összetételével, a tevékenység eredményével kapcsolatos adatok értékelése (pénzügyi számvitel)

1. Vagyoni helyzet alakulása

Az önkormányzat vagyona az előző évhez képest 222 507 ezer forinttal, 1,72 %-kal növekedett. Növekedett a befektetett eszközök, a követelések állománya.

2023. év végén az önkormányzat 394 262 ezer forint adósságszolgálattal rendelkezik, amely a TOP-os pályázatokhoz lehívott hitelek 2023. év végén még fennálló kötelezettsége. Passzív időbeli elhatárolásként kellett elszámolni a fejlesztési célra - visszafizetési kötelezettség nélkül - kapott, pénzügyileg rendezett támogatás véglegesen átvett pénzeszköz összegét és a térítés nélkül átvett tárgyi

eszköz értékét. Az időbeli elhatárolásokat a tárgyi eszköz bekerülési értéke arányos részének költségkenti, illetve ráfordításkenti elszámolásakor a következő években kell megszüntetni.
Az eredmény-kimutatás alapján az önkormányzat mérleg szerinti eredménye 178 110 ezer forint.

a) A tárgyi eszközök elhasználódási foka

Az aktivált tárgyi eszközök elhasználódási foka átlagosan 34,75 %, az előző évhez képest 0,76 %-kal romlott. A magas leírási kulcs miatt - a folyamatos pótlás ellenére is - elavultnak számítanak az immateriális javak, a gépek, berendezések és a járművek. A nettó 200 ezer forint beszerzési érték alatti eszközök értékét - az immateriális javak és gépek, berendezések beszerzése többségében ebbe a kategóriába tartozik - azonnal el kell számolni értékesítésként, ami az Önkormányzat tulajdonában lévő eszközök elhasználódási mutatóját tovább rontja. (Előterjesztés 5. melléklete)

b) A vagyoni helyzetet tükröző mutatók

A befektetett eszközök aránya mutató azt jelzi, hogy az összes eszközön belül mekkora hányadot képviselnek a több éven keresztül elhasználódó befektetett eszközök. Ez az arány az önkormányzatnál nagyon magas, (87,02 %) annak ellenére, hogy az előző évhez képest kicsit romlott.

A kötelezettségek aránya mutató arról ad információt, hogy az összes forráson belül az idegen források milyen arányt képviselnek. A vizsgált szervezet megítélése annál kedvezőbb, minél kisebb a mutató értéke, jelenleg 3,97 %.

A működés biztonságát meghatározó befektetett eszközök fedezettségi mutatója is kedvező, az önkormányzat a befektetett eszközeit 76,06 %-ban saját forrásból finanszírozta.

c) Adósságállománnyal kapcsolatos mutatók

Az önkormányzat követeléseit többszörösen fedezik a rövid lejáratú kötelezettségeket (hitelfedezeti mutató).

d) Likviditás alakulása

A likviditási gyorsráta mutató kifejezi, hogy a pénzeszközök értéke hányszorosa az éven belüli lejáratú idegen forrásoknak. Az önkormányzat bankszámláján lévő pénzeszközök a rövid lejáratú kötelezettségek teljes összegére többszörösen fedezetet nyújtanak.

A vagyoni és pénzügyi helyzetet az előterjesztés 6. melléklete tartalmazza.

2. Az önkormányzat 2023. évi mérleg szerinti eredménye

Az új államháztartási számvitel alapján a vállalkozásokhoz hasonlóan, az önkormányzatnak is eredménykimutatást kell készítenie, mely alapján a 2023. évi mérleg szerinti eredmény 178 110 ezer forint.

IV. Tájékoztató rész

Ebben a részben néhány olyan adatot mutatunk be táblázatos formában, amely a megbízható és valós kép kialakításához szükséges, és amelyet a mérleg, illetve a pénzügyi kimutatás nem tartalmaz részletesen.

1. A 409/2014. (XII. 18.) számú önkormányzati határozatban előírt tájékoztatási kötelezettség

Az Állami Számvevőszék 2014. év elején az önkormányzatok gazdálkodási helyzetének, szabályszerűségének 2011. évi ellenőrzésében érintett önkormányzatoknál - így Kisújszállás Önkormányzatánál is - utóellenőrzést végzett. Az ellenőrzés keretében a Számvevőszék ellenőrizte, hogy Kisújszállás Város Önkormányzata végrehajtotta-e az ÁSZ által elfogadott intézkedési tervben meghatározott feladatokat.

Az Állami Számvevőszék elnöke a kísérőlevélben további három intézkedés megtételére hívta fel a figyelmet, amellyel kapcsolatosan a képviselő-testület a 409/2014. (XII. 18.) önkormányzati határozatot. A határozat első két pontját önkormányzatunk végrehajtotta, a harmadik pontban foglaltak végrehajtása folyamatos, mert a lejárt szállítói állományt az éves és évközi beszámolóknak be kell mutatni.

A 2023. év december 31-én fennálló, lejárt szállítói számlákról készült kimutatást az előterjesztés 7. melléklete tartalmazza. A lejárt szállítói számlák kiegyenlítésre kerültek, ezért annak kezelésével kapcsolatosan intézkedések megtétele nem indokolt.

Az elmúlt tíz év működési bevételeinek és kiadásainak alakulását a 8. mellékletben mutatjuk be. A működésképtelen önkormányzatok kiegészítő támogatása feltételei minden évben szigorodnak, ennek ellenére 25 825 ezer forint forráshoz jutott ezen a jogcímen önkormányzatunk.

2. Alapítványok támogatására átengedett források alakulása

2023. évben önkormányzatunk alapítvány részére támogatást nem nyújtott.

3. Pénzeszközök változásának levezetése (ezer forintban)

Megnevezés	Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	Kisújszállás Város Önkormány- zata	Összesen
Nyitó pénzkészlet 2023. január elsején	1 714	3 800	906 006	911 520
<i>Ebből:</i>				<i>0</i>
<i>Bankszámlák egyenlege</i>	<i>16</i>	<i>112</i>	<i>124</i>	<i>252</i>
<i>Pénztárak és betétkönyvek egyenlege</i>	<i>1 698</i>	<i>3 688</i>	<i>905 882</i>	<i>911 268</i>
Pénzforgalmi bevétel	118 360	317 307	1 544 640	1 980 307
Pénzforgalmi kiadások	119 261	313 151	1 362 726	1 795 138
Függő bevételek, kiadások állományváltozása	-63	371	36 955	37 263
Záró pénzkészlet 2023. december 31-én	750	8 327	1 124 875	1 133 952
<i>Ebből:</i>				
<i>Bankszámlák egyenlege</i>	<i>40</i>	<i>82</i>	<i>78</i>	<i>200</i>
<i>Pénztárak és betétkönyvek egyenlege</i>	<i>710</i>	<i>8 245</i>	<i>1 074 777</i>	<i>1 083 732</i>
<i>Lekötött bankbetétek</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>

4. Kötelező mérlegek és kimutatások

Az előterjesztés mellékleteiben mutatjuk be továbbá az áht. 24. §-a és 91. § (4) bekezdése alapján a zárszámadás előterjesztésekor bemutatandó kötelező kimutatásokat, mérlegeket:

- a helyi önkormányzat tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek működéséből származó kötelezettségeket, a részesedések alakulását (10. melléklet);
- a helyi önkormányzat költségvetési mérlegét közgazdasági tagolásban (12. melléklet);
- A helyi önkormányzat adósságának állományát lejárat, a Gst. 3. §-a szerinti adósságot keletkeztető ügyletek, bel- és külföldi irányú kötelezettségek szerinti bontásban. (11. melléklet);
- a közvetett támogatásokat - így különösen adóelengedéseket, adókedvezményeket - tartalmazó kimutatást (9. melléklet) és
- a költségvetési évet követő három év tervezett bevételi előirányzatainak és kiadási előirányzatainak keretszámait főbb csoportokban (13. melléklet).

Részletes indokolás

1.§

A rendelet hatálya kiterjed Kisújszállás Város Önkormányzatára, és az önkormányzat irányítása alá tartozó költségvetési szervekre.

2-8. §

Itt mutatjuk be a 2023. évi költségvetés végrehajtása során teljesített kiadások és beszedett bevételek összegét. A felsorolt melléletek az összevont önkormányzati adatokat részletezik költségvetési szervenként és célonként.

9. §

Az önkormányzat és az önkormányzat irányítása alá tartozó intézmények maradványát állapítja meg működési és felhalmozási célú bontásban.

10. §

E szakasz felsorolja az előző szakaszokban nem szerepeltetett melléleteket és azok tartalmát.

11. §

A rendelet a kihirdetése napját követő napon lép hatályba.

Tisztelt Képviselő-testület!

Kérem, hogy előterjesztésünket megtárgyalni, és a zárszámadási rendeletet elfogadni szíveskedjenek.

Kisújszállás, 2024. május 21.

Keze István
polgármester

Készítette: Bögös Katalin osztályvezető

Ellenőrizte: Dr. Szél András aljegyző

Az előterjesztés törvényes:

**Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének
.../2024. (...) önkormányzati rendelete
a 2023. évi zárszámadásról**

Kisújszállás Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV törvény 91. §-ában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói jogkörében és a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 138. § (1) bekezdés k) pontja szerinti feladatkörében eljárva Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének a Szervezeti és Működési Szabályzatról szóló 28/2014. (X. 21.) önkormányzati rendelet 17. § a) pontja szerinti véleményező feladatkörében eljáró Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének Humán Erőforrás Bizottsága véleményének kikérésével, Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének a Szervezeti és Működési Szabályzatról szóló 28/2014. (X. 21.) önkormányzati rendelet 18. § a) pontja szerinti véleményező feladatkörében eljáró Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének Pénzügyi és Gazdálkodási Bizottsága véleményének kikérésével, Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének a Szervezeti és Működési Szabályzatról szóló 28/2014. (X. 21.) önkormányzati rendelet 19. § a) pontja szerinti véleményező feladatkörében eljáró Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének Ügyrendi és Jogi Bizottsága véleményének kikérésével a következőket rendeli el.

1. A rendelet hatálya

1. § A rendelet hatálya kiterjed Kisújszállás Város Önkormányzatára, és az önkormányzat költségvetésében szereplő költségvetési szervekre.

2. A 2023. évi költségvetés teljesítése

2. § Az önkormányzat a 2023. évi költségvetés végrehajtását

- a) 2 828 040 000 Ft bevételi főösszeggel;
- b) 1 795 138 000 Ft kiadási főösszeggel;
- c) 1 965 738 000 Ft költségvetési bevétellel;
- d) 1 538 652 000 Ft költségvetési kiadással;
- e) 14 569 000 Ft finanszírozási bevétellel;
- f) 256 486 000 Ft finanszírozási kiadással;
- g) 847 733 000 Ft maradvány felhasználással jóváhagyja.

3. § (1) Az önkormányzati összevont nettósított bevételek és kiadások 2023. évi előirányzatát és teljesítését az 1. melléklet tartalmazza.

(2) A Kisújszállás Város Önkormányzata 2023. évi általános működéséhez és ágazati feladataihoz kapcsolódó támogatások elszámolását a 2. melléklet tartalmazza.

4. § A Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár bevételeinek és kiadásainak teljesítését a 3. melléklet tartalmazza, az intézmény bevételi teljesítési főösszege 120 124 000 Ft, a kiadási teljesítési főösszege 119 261 000 Ft.

5. § A Kisújszállási Polgármesteri Hivatal bevételeinek és kiadásainak teljesítését a 4. melléklet tartalmazza, melynek bevételi teljesítési főösszege 322 035 000 Ft, a kiadási teljesítési főösszege 313 151 000 Ft.

6. § A Kisújszállás Város Önkormányzata bevételeinek és kiadásainak a teljesítését az 5. melléklet tartalmazza, melynek bevételi teljesítési főösszege 2 730 807 000 Ft, a kiadási teljesítési főösszege 1 707 652 000 Ft.

7. § (1) A Kisújszállási Polgármesteri Hivatal és a Kisújszállás Város Önkormányzata által folyósított ellátások előirányzatát és teljesítését a 6. melléklet tartalmazza.

(2) A Tartalékokat általános tartalék, működési és felhalmozási céltartalék szerinti bontásban a 7. melléklet állapítja meg.

(3) A hiteltörlesztés, kötvénybeváltás kiadásait, működési, felhalmozási cél szerinti tagolásban, valamint a kamatokat felhalmozási és működési bontásban a 8. melléklet mutatja be.

8. § (1) A felhalmozási kiadások előirányzatát és teljesítését a 9.-11. mellékletek tartalmazzák.

(2) A beruházási feladatok teljesítési főösszege 76 592 000 Ft, a felújítási feladatok célonkénti teljesítésének főösszege 152 374 000 Ft, az egyéb felhalmozási kiadások teljesítésének főösszege 6 247 000 Ft.

9. § (1) A Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár, a Kisújszállási Polgármesteri Hivatal és a Kisújszállás Város Önkormányzata maradványának kimutatását a 15. melléklet tartalmazza.

(2) A részletező kimutatást a 16. melléklethez működési és felhalmozási célú maradványról a 17. melléklet tartalmazza.

(3) A Kisújszállás Város Önkormányzata és az önkormányzat irányítása alá tartozó költségvetési szervek a maradványukat a 2023. évi működésük során a gazdálkodásra vonatkozó szabályok szerint használhatják fel a következők szerint:

a) a Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár 863 000 Ft maradványát működési célra,

b) a Kisújszállási Polgármesteri Hivatal 8 884 000 Ft maradványát működési célra,

c) Kisújszállás Város Önkormányzata 1 023 155 000 Ft maradványából 127 248 000 Ft-ot működési célra, 895 907 000 Ft-ot felhalmozási célra használhat fel.

10. § Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 91. § (2) bekezdése alapján a rendelet - az előzőekben meghatározott mellékleteken kívül - a következő mérlegeket és kimutatásokat és tájékoztató táblázatokat tartalmazza:

a) Európai Uniós támogatással 2023. évben megvalósuló programok, projektek bevételeit, kiadásait, valamint az önkormányzaton kívüli ilyen projektekhez történő hozzájárulásokat a 13. melléklet;

b) a létszámkeretet és az átlagos statisztikai állományi létszám alakulását a 14. melléklet;

c) a mérleget a 14. melléklet;

d) a vagyonkimutatást a 18. melléklet;

e) az eredmény-kimutatást a 19. melléklet;

f) a kincstár az Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 68/B. § szerinti ellenőrzést a helyi önkormányzatnál 2023. évre vonatkozóan nem végzett, ezért az éves költségvetési beszámolóval kapcsolatosan kincstári jelentés nem készült.

3. Záró rendelkezések

11. § Ez a rendelet kihirdetését követő napon lép hatályba.

**A rendeletet kihirdettem:
Kisújszállás, 2024.**

**Kecze István
polgármester**

**Dr. Szél András
aljegyző**

**Dr. Szél András
aljegyző**

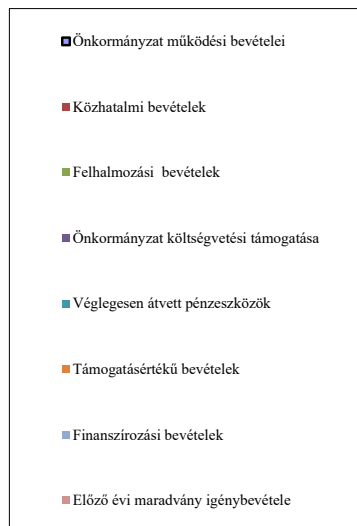
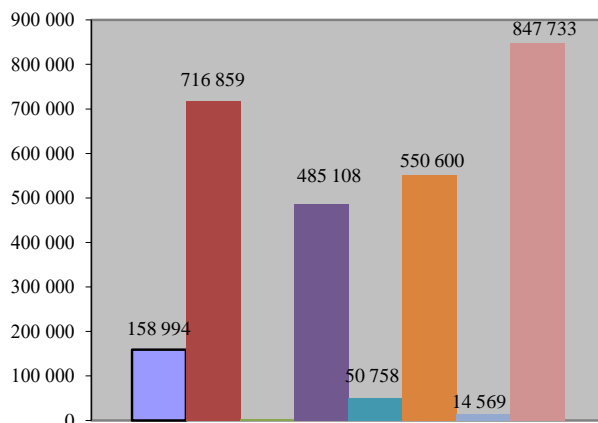
**Bevételek
összetételének és teljesítésének értékelése**

Előterjesztés 1. melléklete

Bevételi jogcím	Ezer forintban			Teljesítés %-a
	Eredeti ei.	Mód. ei.	Teljesítés	
Önkormányzat működési bevételei	155 812	184 138	158 994	86,35%
Közhatalmi bevételek	494 500	531 789	716 859	134,80%
Felhalmozási bevételek	0	3 540	3 419	96,58%
Önkormányzat költségvetési támogatása	409 555	485 108	485 108	100,00%
Véglegesen átvett pénzeszközök	0	49 925	50 758	101,67%
Támogatásértékű bevételek	2 932 700	1 149 370	550 600	47,90%
Finanszírozási bevételek	0	200 850	14 569	7,25%
Előző évi maradvány igénybevétele	785 109	847 733	847 733	100,00%
Összesen:	4 777 676	3 452 453	2 828 040	81,91%

Bevételi jogcím	Megoszlás %-ban		
	Eredeti ei.	Mód. ei.	Teljesítés
Önkormányzat működési bevételei	3,26%	5,32%	5,61%
Közhatalmi bevételek	10,35%	15,40%	25,35%
Felhalmozási bevételek	0,00%	0,10%	0,13%
Önkormányzat költségvetési támogatása	8,57%	14,05%	17,15%
Véglegesen átvett pénzeszközök	0,00%	1,45%	1,79%
Támogatásértékű bevételek	61,38%	33,29%	19,47%
Finanszírozási bevételek	0,00%	5,82%	0,52%
Előző évi pénzmaradvány igénybevétele	16,43%	24,55%	29,98%
Összesen:	100,00%	100,00%	100,00%

**A 2023. évi bevételek teljesítése
(ezer forint)**

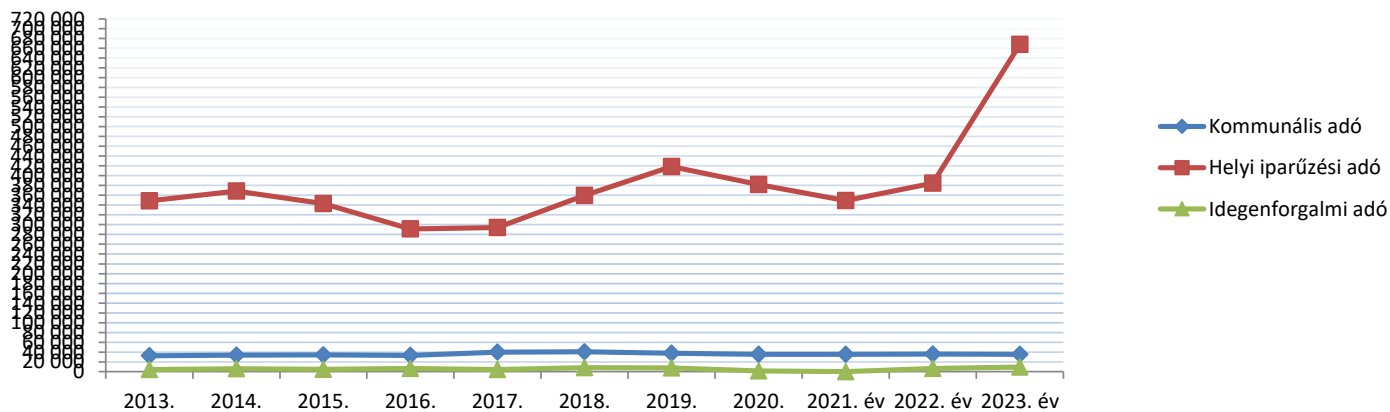

Helyi adóbevételek alakulásának bemutatása

Előterjesztés 2. melléklete

Megnevezés	ezer forintban																Változás 2023/2008 (%)
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021. év	2022. év	2023. év	
Kommunális adó	20 358	19 786	19 772	20 434	33 165	32 346	33 560	33 940	33 304	39 892	40 511	37 339	35 482	35 039	35 650	35 567	174,71%
Helyi iparüzési adó	268 764	254 057	228 772	241 374	283 315	348 870	368 875	343 185	291 302	294 162	359 766	418 540	382 158	348 927	384 749	667 835	248,48%
Idegenforgalmi adó	49	35	46	158	2 290	4 254	5 759	4 782	6 673	4 286	8 082	7 392	1 679	0	6 486	9 310	19000,00%
Összesen:	289 171	273 878	248 590	261 966	318 770	385 470	408 194	381 907	331 279	338 340	408 359	463 271	419 319	383 966	426 885	712 712	246,47%

Helyi adóbevételek alakulása 2013-2023. év

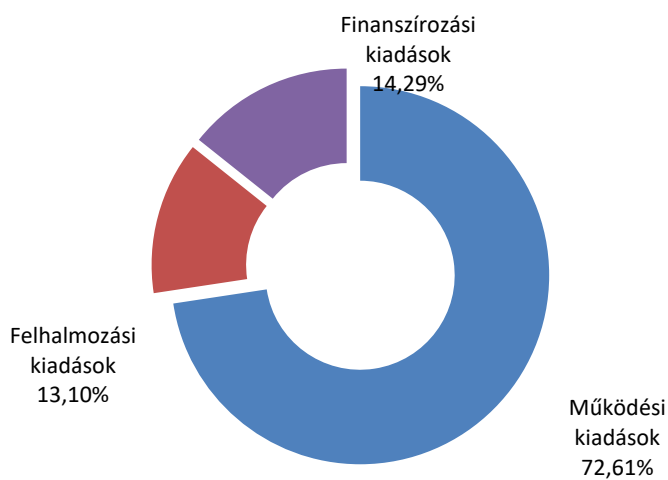
**Kiadások
összetételének és teljesítésének értékelése**

Előterjesztés 3. melléklete

Kiadási jogcím	Ezer forintban			Teljesítés %-a
	Eredeti ei.	Mód. ei.	Teljesítés	
Működési kiadások	1 579 494	1 556 632	1 303 439	83,73%
Felhalmozási kiadások	3 126 277	1 623 066	235 213	14,49%
Tartalékok	16 269	16 269	0	0,00%
Finanszírozási kiadások	55 636	256 486	256 486	100,00%
Összesen:	4 777 676	3 452 453	1 795 138	52,00%

Kiadási jogcím	Megoszlás %-ban		
	Eredeti ei.	Mód. ei.	Teljesítés
Működési kiadások	33,06%	45,10%	72,61%
Felhalmozási kiadások	65,44%	47,01%	13,10%
Tartalékok	0,34%	0,47%	0,00%
Finanszírozási kiadások	1,16%	7,43%	14,29%
Összesen:	100,00%	100,00%	100,00%

Az önkormányzat kiadásainak 2023. évi teljesítése

Kisújszállás Város Önkormányzata
vagyoni helyzetének alakulása

Előterjesztés 4. melléklete

Megnevezés	Előző évi E Ft	Tárgyévi E Ft	Változás %-a	Belső összetétel alakulása előző év	Belső összetétel alakulása tárgyév	Össze- tétel változás
I. Immateriális javak	1 243	1 020	82,06	0,01%	0,01%	0,00
II. Tárgyi eszközök	11 499 947	11 252 440	97,85	89,04%	85,65%	-3,39
III. Befektetett pénzügyi eszközök	177 568	178 568	100,56	1,37%	1,36%	-0,02
IV. Koncesszióba, vagyonkezelésbe átadott eszközök			-	0,00%	0,00%	0,00
A. NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	11 678 758	11 432 028	97,89	90,43%	87,02%	-3,41
I. Készletek	259	304	117,37	0,00%	0,00%	0,00
II. Értékpapírok		150 005	-	0,00%	1,14%	1,14
B. NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ FORGÓESZKÖZÖK	259	150 309	58 034,36	0,00%	1,14%	1,14
C. PÉNZESZKÖZÖK	911 521	1 133 932	124,40	7,06%	8,63%	1,57
D. KÖVETELÉSEK	326 522	411 347	125,98	2,53%	3,13%	0,60
E. EGYÉB SAJÁTOS ESZKÖZOLDALI ELSZÁMOLÁSOK	-5 764	9 480	-164,47	-0,04%	0,07%	0,12
F. AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	3 531	238	6,74	0,03%	0,00%	-0,03
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN(A+B+C+D+E+F)	12 914 827	13 137 334	101,72	100,00%	100,00%	0,00%
I. Nemzeti vagyon induláskori értéke	12 000 842	12 000 842	100,00	92,92%	91,35%	-1,57
II. Nemzeti vagyon változásai	68 706	68 706	100,00	0,53%	0,52%	-0,01
III. Egyéb eszközök induláskori értéke	495 669	495 669	100,00	3,84%	3,77%	-0,07
IV. Felhalmozott eredmény	-4 389 932	-4 047 632	92,20	-33,99%	-30,81%	3,18
V. Eszközök értékhelyesbítésének forrása			-	0,00%	0,00%	0,00
VI. Mérleg szerinti eredmény	342 299	178 110	52,03	2,65%	1,36%	-1,29
G. SAJÁT TŐKE ÖSSZESEN	8 517 584	8 695 695	102,09	65,95%	66,19%	0,24
I. Költségvetési évben esedékes kötelezettségek	1 166	1 766	151,46	0,01%	0,01%	0,00
II. Költségvetési évet követően esedékes kötelezettségek	515 462	439 303	85,23	3,99%	3,34%	-0,65
III. Kötelezettségjellegű sajátos elszámolások	70 483	79 980	113,47	0,55%	0,61%	0,06
H. KÖTELEZETTSÉGEK ÖSSZESEN	587 111	521 049	88,75	4,55%	3,97%	-0,58
J. PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	3 810 132	3 920 590	102,90	29,50%	29,84%	0,34
FORRÁSOK ÖSSZESEN (G+H+I+J)	12 914 827	13 137 334	101,72	100,00%	100,00%	0,00%

A tárgyi eszközök elhasználódási fokának bemutatása

Előterjesztés 5. melléklete

Főkönyvi szám	Megnevezés	Bruttó érték 2023.12.31 (E Ft)	Halmazott értékcsökkenés 2023.12.31 (E Ft)	Nettó érték 2023.12.31 (E Ft)	Elhasználódási fok (%)
111	Vagyoni értékű jogok	19 558	18 538	1 020	94,78%
112	Szellemi termékek	57 162	57 162	0	100,00%
11	Immateriális javak összesen	76 720	75 700	1 020	98,67%
12111-12181	Földterület	394 263	0	394 263	0,00%
12112-12182	Telkek	631 267	0	631 267	0,00%
12113-121983	Épületek	5 084 590	1 096 690	3 987 900	21,57%
12114-121984	Építmények	9 862 692	3 943 498	5 919 194	39,98%
12114	Ültetvények	250	112	138	44,80%
12114	Erdők	1 892	0	1 892	0,00%
1221-1228	Ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok	17 003	6 391	10 612	37,59%
12	Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	15 991 957	5 046 691	10 945 266	31,56%
13111-131981	Ügyviteli és számítástechnikai eszközök	142 064	140 245	1 819	98,72%
13112131982	Egyéb gépek, berendezések, felszerelések	615 373	560 035	55 338	91,01%
13113-131986	Kulturális javak	61 801	0	61 801	0,00%
13114	Hangszerek	11 427	11 427	0	100,00%
13116-131986	Járművek	59 896	59 474	422	99,30%
131	Gépek, berendezések, felszerelések	890 561	771 181	119 380	86,59%
12-13	Tárgyi eszközök összesen	16 882 518	5 817 872	11 064 646	34,46%
18221	Vagyonkezelésbe adott föld állománya	0	0	0	0,00%
18224	Vagyonkezelésbe adott építmények állománya	0	0	0	0,00%
18	Vagyonkezelésre átadott eszközök	0	0	0	0,00%
ÖSSZESEN (Befektetett pénzügyi eszközök és beruházások nélkül)		16 959 237	5 893 572	11 065 665	34,75%

Vagyoni helyzet mutatói

M u t a t ó			Előző év	Tárgyév	Változás
Befektetett eszközök aránya	<u>Befektetett eszközök</u> Összes eszköz	x100	90,43	87,02	-3,41
Tőkeerősség (saját tőke aránya)	<u>Saját tőke</u> Mérleg főösszege	x100	65,95	66,19	0,24
Kötelezettségek aránya	<u>Kötelezettségek</u> Mérleg főösszege	x100	4,55	3,97	-0,58
Befektetett eszközök fedezete I.	<u>Saját tőke</u> Befektetett eszközök	x100	72,93	76,06	3,13
Befekt. Eszk. fedezete II.	<u>Saját tőke+Hosszú lej.köt.</u> Befektetett eszközök	x100	77,35	79,91	2,56
Saját tőke növekedési mutató	<u>Saját tőke</u> Vagyon induláskori értéke	x100	70,97	72,46	1,48

Adósságállománnyal kapcsolatos mutatók

M u t a t ó			Előző év	Tárgyév	Változás
Hitelfedezeti mutató	<u>Követelések</u> Rövid lejáratú köt.	x100	28 006,42	23 292,64	-4 713,78
Vevő-szállítóállomány összemérési mutató	<u>Vevő</u> Szállító	x100	5,86	220,70	214,83

Likviditás alakulása

M u t a t ó			Előző év	Tárgyév	Változás
Likvidit. gyorsráta mutató	<u>Likvid pénzeszközök</u>	x100	78 182,77	75 534,37	-2 648,40
	Rövid lej.kötelezettségek				
Likviditási mutató	<u>Forgóeszközök</u>	x100	22,26	46,74	24,48
	Rövid lej.kötelezettségek				

Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár									
Sorszám	Számlaszám	Ügyfél neve	Számla tartalma	Számla kelte	Teljesítés kelte	Fizetési határidő	2023. évet terhelő nettó összeg	2023. évet terhelő ÁFA	Bruttó összeg
1.	FOGI-2023-333	Pesti Művész Színház Színházi Egyesület	Egyéb szolgáltatás	2023.12.15	2023.12.15	2023-12-22	315 000	85 050	400 050
	Összesen:						315 000	85 050	400 050
Kisújszállási Polgármesteri Hivatal									
Sorszám	Számlaszám	Ügyfél neve	Számla tartalma	Számla kelte	Teljesítés kelte	Fizetési határidő	2023. évet terhelő nettó összeg	2023. évet terhelő ÁFA	Bruttó összeg (Ft)
1.	1102652VE1823	MVM Next Energiakereskedelmi Zrt	Villamosenergi a szolgáltatás 2023.11.hó	2023.12.11	2023.12.27	2023.12.27	292 130	1 383 348	1 383 348
	Összesen:						292 130	1 383 348	1 383 348
Kisújszállás Város Önkormányzata									
Sorszám	Számlaszám	Ügyfél neve	Számla tartalma	Számla kelte	Teljesítés kelte	Fizetési határidő	2023. évet terhelő nettó összeg	2023. évet terhelő ÁFA	Bruttó összeg
1.	WBS2-SZ-1583943	WBS Rendszerház Kft.	Térfigyelő kamerák felügyelete	2023.08.01	2023.08.09	2023.08.09	150 000	40 500	190 500
2.	1-F03-1358/2023	Kumánia Gyógyfürdő Kft.	Vendéglátás	2023.12.22	2023.12.22	2023.12.31	66 286	3 314	69 600
	Összesen:						216 286	43 814	260 100
MINDÖSSZESEN:							823 416	1 512 212	2 043 498

Intézményi működési bevételek alakulása

ezer forintban

Intézmény megnevezése	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év	2023. év	2023.-2022. év
Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	9 545	10 561	11 647	33 011	38 847	31 764	32 398	17 293	16 256	25 016	37 324	12 308
Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	13 366	11 369	13 388	13 834	13 531	12 769	15 365	17 522	15 548	27 317	45 059	17 742
Kisújszállás Város Önkormányzata (kötvényforrás befektetéséből származó kamatbevétel és felhalmozási áfa bevétel nélkül)	79 299	77 195	82 411	89 178	77 506	60 914	80 246	81 203	69 495	74 014	76 611	2 597
ÖSSZESEN:	102 210	99 125	107 446	136 023	129 884	105 447	128 009	116 018	101 299	126 347	158 994	32 647

Működési kiadások alakulása

ezer forintban

Intézmény megnevezése	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év	2023. év	2023.-2022. év
Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	52 701	55 266	64 091	88 909	101 486	94 817	108 602	74 685	69 356	100 888	116 447	15 559
Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	357 010	331 896	258 785	216 495	224 136	242 906	257 922	229 978	223 153	283 703	311 814	28 111
Kisújszállás Város Önkormányzata	1 014 789	999 798	855 961	753 836	698 927	651 394	896 666	589 576	678 186	789 609	875 178	85 569
ÖSSZESEN:	1 424 500	1 386 960	1 178 837	1 059 240	1 024 549	989 117	1 263 190	894 239	970 695	1 174 200	1 303 439	129 239

Az önkormányzatot megillető működési célú központi támogatások teljesítésének alakulása

ezer forintban

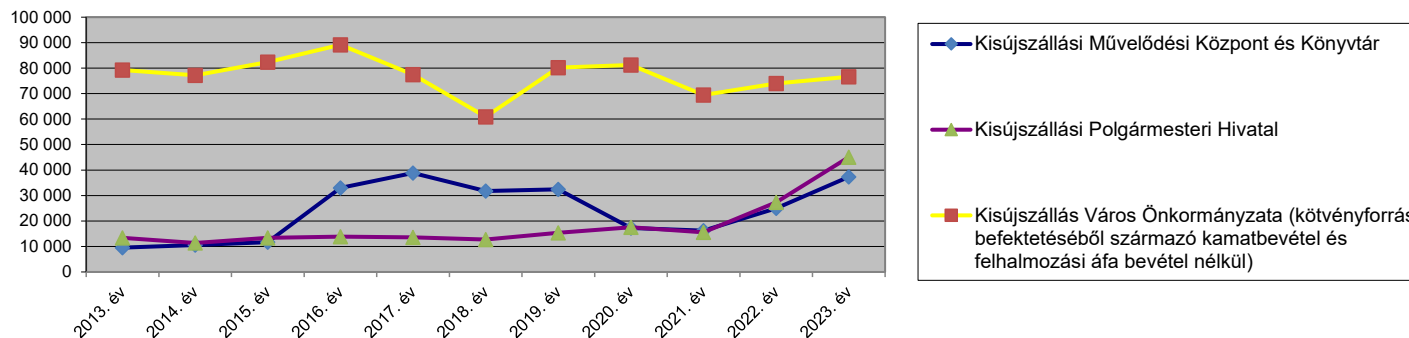
Intézmény megnevezése	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év	2023. év	2023.-2022. év
Központi támogatás és átengedett központi adók (Adósságkonszolidációra kapott támogatás nélkül)	459 621	412 186	415 547	267 179	287 207	338 622	356 535	369 632	511 271	557 358	485 108	-72 250
Ebből: működésképtelen önkormányzatok kiegészítő támogatása	50 000	42 878	80 000	30 828	40 000	22 500	22 545	25 184	55 471	55 777	25 825	-29 952

Az intézmények működéséhez szükséges önkormányzati támogatás a központi támogatáson felül

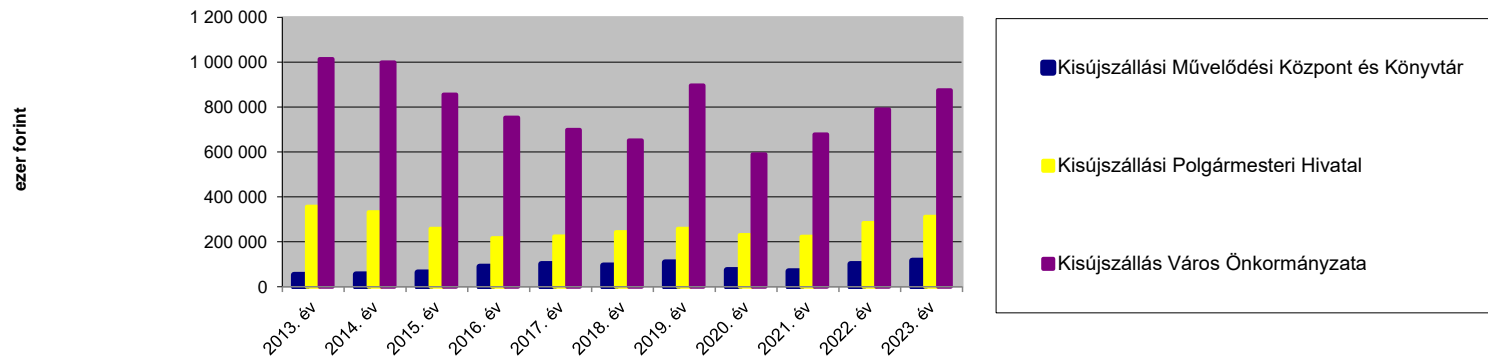
ezer forintban

Intézmény megnevezése	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év	2023. év	2023.-2022. év
Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	26 973	31 197	39 437	45 469	48 732	52 228	58 201	39 076	31 791	46 345	44 653	-1 692
Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	15 339	71 319	70 024	60 736	49 934	74 485	49 964	32 301	40 040	69 006	93 741	46 345
ÖSSZESEN:	42 312	102 516	109 461	106 205	98 666	126 713	108 165	71 377	71 831	115 351	138 394	44 653

Intézményi működési bevételek alakulása

Működési kiadások alakulása

Az önkormányzat által adott közvetett támogatások

Előterjesztés 9. melléklete

Sorszám	Adónem megnevezése	Közvetett támogatás	
		Tényleges összege (forint)	szöveges indoklása
1.	Az ellátottak térítési díjának, kártérítésének méltányossági alapon történő elengedésének összege	0 Ft	
2.	A lakosság részére lakásépítéshez, lakásfelújításhoz nyújtott kölcsönök elengedésének összege	0 Ft	
3.	A helyi adónál, gépjárműadónál biztosított kedvezmény, mentesség összege adónemenként	0 Ft	
	Ebből:		
3.1	Magánszemélyek kommunális adója	6 700 000 Ft	70. életévüket betöltött személyek mentessége 670 adóalany
		190 000 Ft	tűzoltók mentessége 19 adóalany
		50 000 Ft	öregségi nyugdíjminimum alatti jövedelműek mentessége 5 adóalany
		0 Ft	útépítési hozzájárulást fizettek mentessége 0 fő
		70 000 Ft	gyermekvédelmi kedvezményben részesülők kedvezménye 7 adóalany
3.2	Helyi ipazűzési adó	2 120 000 Ft	1 millió forint adóalap alattiak mentessége 212 adóalany
		375 000 Ft	2,5 millió forint adóalap alattiak mentessége 15 adóalany
3.3	Gépjárműadó	0 Ft	
4.	A helyiségek, eszközök hasznosításából származó bevételből nyújtott kedvezmény, mentesség összege	0 Ft	
5.	Egyéb nyújtott kedvezmény vagy kölcsön elengedésének összege.	0 Ft	
Közvetett támogatások összesen:		9 505 000 Ft	

**Az önkormányzat tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek
működéséből származó kötelezettségek, részesedések alakulása
2023.**

Előterjesztés 10. melléklete

ezer forint

Kisújszállás Városi Önkormányzat tulajdonában álló gazdasági társaságok megnevezése	Kötelezettség összege	Kötelezettség megnevezése, teljesítésének határideje	Részesedés névértéke	Részesedés könyv szerinti értéke	Tulajdoni hányad (%)
Kisújszállási Városgazdálkodási Nonprofit Kft.			95 039	95 039	100,00%
Kumánia Gyógyfürdő Kft			52 000	52 000	100,00%
Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt			38	38	0,0010%
NHSZ Tisza Kft.			15	15	11,5300%
Összesen:	0	0	147 092	147 092	

**A helyi önkormányzat adósságának állományát lejárat, a Gst. 3. §-a szerinti adósságot keletkeztető ügyletek,
bel- és külföldi irányú kötelezettségek szerinti bontásban.**

Előterjesztés 11. melléklete
ezer forint

Belföldi irányú kötelezettségek

szám	Megnevezés	2023. év	2024. év	2025. év	2026. év	2027. év	2028. év	2029. év	2030. év	2031. év	2032. év	2033. év	Összesen
2	MBH fejlesztési célú hitel a TOP-os pályázatok önértékéhez	41 548	41 549	41 549	41 548	41 549	41 549	41 549	41 549	41 549	41 548	41 548	457 035
	<i>Fejlesztési célú hiteltörlesztés</i>	<i>41 548</i>	<i>41 549</i>	<i>41 549</i>	<i>41 548</i>	<i>41 549</i>	<i>41 549</i>	<i>41 549</i>	<i>41 549</i>	<i>41 549</i>	<i>41 548</i>	<i>41 548</i>	457 035
2	MBH fejlesztési célú hitel a TOP-os pályázatok önértékéhez	32 990	41 882	37 287	32 691	28 096	23 501	18 906	14 310	9 715	5 120	1 111	245 609
	<i>Fejlesztési célú hitelek kamata összesen:</i>	<i>32 990</i>	<i>41 882</i>	<i>37 287</i>	<i>32 691</i>	<i>28 096</i>	<i>23 501</i>	<i>18 906</i>	<i>14 310</i>	<i>9 715</i>	<i>5 120</i>	<i>1 111</i>	245 609
I.	Hiteltörlesztés és kamat mindösszesen	74 538	83 431	78 836	74 239	69 645	65 050	60 455	55 859	51 264	46 668	42 659	702 644

* Külföldi irányú kötelezettsége Kisújszállás Város Önkormányzatának nincsen.

A helyi önkormányzat költségvetési mérlege közgazdasági tagolásban

Megnevezés	2023. évi teljesítés	Megnevezés	2023. évi teljesítés
Működési bevételek		Felhalmozási bevételek	
Működési bevételek	158 994	Felhalmozási bevételek	3 419
Közhatalmi bevételek	716 859	Felhalmozási célú központi támogatások	0
Működési célú központi támogatások	485 108	Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	348 971
Működési célú támogatások államháztartáson belülről	201 629	Felhalmozási célú pénzeszköz átvétel	121
Működési célú pénzeszköz átvétel	50 637	Felhalmozási célú maradvány	655 048
Működési célú maradvány	192 685	Felhalmozási célú finanszírozási bevételek	0
Működési célú finanszírozási bevételek	14 569		
Működési célú bevételek összesen:	1 820 481	Felhalmozási célú bevételek összesen:	1 007 559
Működési kiadások		Felhalmozási kiadások	
Személyi juttatás	437 907	Beruházási feladatok	76 592
Munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	54 981	Felújítási feladatok	152 374
Dologi kiadások	647 012	Egyéb felhalmozási célú kiadások	6 247
Egyéb működési kiadások	146 305	Felhalmozási célú finanszírozási kiadások	41 548
Ellátottak pénzbeli juttatásai	17 234		
Működési célú finanszírozási kiadások	214 938		
Működési célú kiadások összesen:	1 518 377	Felhalmozási célú kiadások összesen:	276 761
Működési hiány/többlet	302 104	Felhalmozási hiány/többlet	730 798

A költségvetési évet követő három év keretszámai főbb csoportokban

1	Megnevezés	2023. évi tény	2024. évi terv	2025. évi terv	2026. évi terv
2	Működési bevételek				
3	Működési bevételek	158 994	183 073	173 919	182 615
4	Közhatalmi bevételek	716 859	634 000	634 000	634 000
5	Működési célú támogatások államháztartáson belülről	686 737	688 585	757 444	788 417
6	Működési célú pénzeszköz átvétel	50 637	0	0	0
7	Működési célú maradvány	192 685	47 682	93 590	129 578
8	Működési célú finanszírozási bevételek	14 569	200 000	0	0
9	Működési célú bevételek összesen:	1 820 481	1 753 340	1 658 953	1 734 610
10	Felhalmozási bevételek				
11	Felhalmozási bevételek	3 419	0	0	0
12	Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	348 971	2 111 679	1 221 954	936 169
13	Felhalmozási célú pénzeszköz átvétel	121	0	0	0
14	Felhalmozási célú maradvány	655 048	895 907	231 258	176 709
15	Felhalmozási célú finanszírozási bevételek	0	0	0	0
16	Felhalmozási célú bevételek összesen:	1 007 559	3 007 586	1 453 212	1 112 878
17	BEVÉTELEK ÖSSZESEN:	2 828 040	4 760 926	3 112 165	2 847 488
18	Működési kiadások				
19	Személyi juttatás	437 907	501 099	601 319	721 583
20	Munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	54 981	60 360	72 432	86 919
21	Dologi kiadások	647 012	800 383	863 934	872 045
22	Egyéb működési kiadások	146 305	190 476	145 340	146 793
23	Ellátottak pénzbeli juttatásai	17 234	25 240	25 901	26 000
24	Működési célú finanszírozási kiadások	214 938	13 726	0	0
25	Működési célú kiadások összesen:	1 518 377	1 591 284	1 708 926	1 853 340
	Felhalmozási kiadások				
26	Beruházási feladatok	76 592	1 360 519	718 709	589 620
27	Felújítási feladatok	152 374	1 762 458	639 980	359 980
28	Egyéb felhalmozási célú kiadások	6 247	5 116	3 000	3 000
29	Felhalmozási célú finanszírozási kiadások	41 548	41 549	41 550	41 549
30	Felhalmozási célú kiadások összesen:	276 761	3 169 642	1 403 239	994 149
31	KIADÁSOK ÖSSZESEN:	1 795 138	4 760 926	3 112 165	2 847 489

Kimutatás a foglalkoztatottak, választott tisztségviselők részére kifizetett juttatásokról

Előterjesztés 14. melléklete

ezer forintban

Megnevezés	Engedélyezett létszám	Átlagos statisztikai állományi létszám	Törvény szerinti illetmények	Normatív jutalmak, céljuttatás	Helyettesítés, túlóra	Végkielégítés	Béren kívüli juttatások	Költség-térítések	Támogatások	Egyéb személyi juttatások	Választott tisztségviselők juttatásai
Kisújszállási Polgármesteri Hivatal köztisztviselők	36	33	155 867	17 463	0	6 673	6 486	1 065		3 092	0
Kisújszállási Polgármesteri Hivatal MT hatálya alá tartozó munkavállalók	5,5	5,5	16 570	1 810	334	0	528	267	0	274	0
Kisújszállási Polgármesteri Hivatal egészségügyi szolgálati jogviszony	4	1,63	4 867	0	0	0	0	0	0	0	0
Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár MT hatálya alá tartozó munkavállalók	12,5	10,75	38 450	3 609	0	0	1 032	0	30	850	0
Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár közfoglalkoztatás	1	1	2 356							44	
Kisújszállás Város Önkormányzata MT hatálya alá tartozó munkavállalók	5	4,5	18 329	1 689						91	
Kisújszállás Város Önkormányzata közfoglalkoztatás	80	56	74 040	0	0	0	0	0	0	1 458	0
Kisújszállás Város Önkormányzata egészségügyi szolgálati jogviszony	2	2	14 130	440	0	0	384	0	0	210	0
Kisújszállás Város Önkormányzata választott tisztségviselők	2	2									28 049
Önkormányzata képviselők, bizottsági tagok	18	18									29 903
Összesen	166	134,38	324 609	25 011	334	6 673	8 430	1 332	30	6 019	57 952

Önkormányzati összevont nettósított bevételek és kiadások előirányzata és teljesítése
2023.12.31.

BEVÉTELEK																						
1	Rovat	A	B	C	D	Kötelező feladatok				Önként vállalt feladatok				Állami, államigazgatási feladatok				P	Q	R	S	T
						2023. évi eredeti	2023. évi módosított	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti	2023. évi módosított	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti	2023. évi módosított	Teljesítés 2023.12.31..	Teljesítés %-a					
2	B4			1.1	Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár működési bevételei	28 803	35 003	37 324	106,63%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	28 803	35 003	37 324	106,63%	
3	B4			1.2	Polgármesteri Hivatal működési bevételei	6 042	6 042	0	0,00%	0	0	0	0,00%	19 154	28 417	45 059	158,56%	25 196	34 459	45 059	130,76%	
4	B4			1.3	Városi Önkormányzat működési bevételei	52 763	65 626	53 984	82,26%	4 050	4 050	3 080	0,00%	0	0	0	0,00%	56 813	69 676	57 064	81,90%	
5	B4			1.4	Tulajdonosi bevételek	45 000	45 000	19 547	43,44%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	45 000	45 000	19 547	43,44%	
6	B4			1.	Működési bevételek	132 608	151 671	110 855	73,09%	4 050	4 050	3 080	0,00%	19 154	28 417	45 059	158,56%	155 812	184 138	158 994	86,35%	
7	B3			2.1.1.	Magánszemélyek kommunális adója	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	35 000	35 000	35 567	101,62%	35 000	35 000	35 567	101,62%	
8	B3			2.1.2.	Építményadó	0	0	33	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	33	0,00%	
9	B3			2.1	Vagyon típusú adók	0	0	33	0,00%	0	0	0	0,00%	35 000	35 000	35 567	101,62%	35 000	35 000	35 600	101,71%	
10	B3			2.2.1.	Állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenység után fizetett helyi iparüzési adó	312 305	349 304	568 981	162,89%	46 427	47 005	16 980	36,12%	91 268	90 980	81 874	0,00%	450 000	487 289	667 835	137,05%	
11	B3			2.2.	Értékesítési és forgalmi adók	312 305	349 304	568 981	162,89%	46 427	47 005	16 980	36,12%	91 268	90 980	81 874	0,00%	450 000	487 289	667 835	137,05%	
12	B3			2.3.1.	Belöldi gépjárművek adójának a helyi önkormányzatot megillető része	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	
13	B3			2.3.	Gépjárműadók	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	
14	B3			2.4.1.	Tartózkodás után fizetett idegenforgalmi adó	6 500	6 500	9 310	143,23%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	6 500	6 500	9 310	143,23%	
15	B3			2.4.	Egyéb áruhasználati és szolgáltatási adók	6 500	6 500	9 310	143,23%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	6 500	6 500	9 310	143,23%	
16	B3			2.5.1.	Környezetvédelmi bírság	0	0	75	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	75	0,00%	
17	B3			2.5.2.	Szabálysértési pénz- és helyszíni bírság és a közlekedési szabályszegések után kiszabott közigazgatási bírság helyi önkormányzatot megillető része	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	
18	B3			2.5.3.	Igazgatási szolgáltatási díjak	500	500	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	500	500	0	0,00%	
19	B3			2.5.4.	Egyéb bírság	1 500	1 500	1 944	129,60%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	1 500	1 500	1 944	129,60%	
20	B3			2.5.5.	Talajterhelési díj	1 000	1 000	2 062	206,20%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	1 000	1 000	2 062	206,20%	
20	B3			2.5.	Egyéb közhatalmi bevételek	3 000	3 000	4 081	136,03%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	3 000	3 000	4 081	136,03%	
21	B3			2.6.	Jövedelemadók	0	0	33	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	33	0,00%	
22	B1			2.	Közhatalmi bevételek	321 805	358 804	582 438	162,33%	46 427	47 005	16 980	36,12%	126 268	125 980	117 441	93,22%	494 500	531 789	716 859	134,80%	
23	B1			3.1.1.	Helyi önkormányzatok működésének általános támogatása	128 820	189 638	189 638	100,00%	0	0	0	0,00%	149 278	149 278	149 278	100,00%	278 098	338 916	338 916	100,00%	
24	B1			3.1.2.	Települési önkormányzatok szociális és gyermekjóléti feladatainak támogatása	50 463	54 322	54 322	100,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	50 463	54 322	54 322	100,00%	
25	B1			3.1.3.	Települési önkormányzatok kulturális feladatainak támogatása	23 646	33 554	33 554	100,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	23 646	33 554	33 554	100,00%	
26	B1			3.1.4.	Helyi önkormányzatok kiegészítő támogatásai	57 348	34 383	34 383	100,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	57 348	34 383	34 383	100,00%	
27				3.1.5.	Elszámolásból származó bevételek		23 933	23 933	100,00%										23 933	23 933	100,00%	
28	B1			3.1.	Önkormányzati működési támogatásai	260 277	335 830	335 830	100,00%	0	0	0	0,00%	149 278	149 278	149 278	100,00%	409 555	485 108	485 108	100,00%	
29	B1			3.2.1.	Önállóan működő intézmények egyéb működési célú támogatási államháztartáson belülről	247	2 849	2 691	94,45%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	247	2 849	2 691	94,45%	
30	B1			3.2.2.	Polgármesteri Hivatal egyéb működési célú támogatásai államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	5 910	5 910	5 529	93,55%	5 910	5 910	5 529	93,55%	
31	B1			3.2.3.	Városi Önkormányzat egyéb működési célú támogatásai államháztartáson belülről	500 349	201 802	193 409	95,84%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	500 349	201 802	193 409	95,84%	
32	B1			3.2	Egyéb működési célú támogatások államháztartáson belülről	500 596	204 651	196 100	95,82%	0	0	0	0,00%	5 910	5 910	5 529	93,55%	506 506	210 561	201 629	95,76%	

**Önkormányzati összevont nettósított bevételek
és kiadások előirányzata és teljesítése
2023.12.31.**

				D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	
1	Rovatnr	A	B	C	Megnevezés	Kötelező feladatok				Önként vállalt feladatok				Állami, államigazgatási feladatok				ÖSSZESEN			
						2023. évi eredeti	2023. évi módosított	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %- a	2023. évi eredeti	2023. évi módosított	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %- a	2023. évi eredeti	2023. évi módosított	Teljesítés 2023.12.31..	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti	2023. évi módosított	Teljesítés 2023.12.31..	Teljesítés %-a
33	B1			3.3	Működési célú garancia- és kezességvállalásból származó megtérülések államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
34	B1			3.4.	Működési célú visszatérítendő támogatások, kölcsönök visszatérülése államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
35	B1			3.5.	Működési célú visszatérítendő támogatások, kölcsönök igénybevétele államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
36	B1	3.			Működési célú támogatások államháztartáson belülről	760 873	540 481	531 930	98,42%	0	0	0	0,00%	155 188	155 188	154 807	99,75%	916 061	695 669	686 737	98,72%
37	B6			4.1.1	Önállóan működő intézmények egyéb működési pénzeszköz-átvétele államháztartáson kívülről	0	0	138	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	138	0,00%
38	B6			4.1.2	Polgármesteri Hivatal működési pénzeszköz-átvétele államháztartáson kívülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
39	B6			4.1.3	Városi Önkormányzat működési pénzeszközátvétele államháztartáson kívülről	0	6 825	7 399	108,41%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	6 825	7 399	108,41%
40	B6			4.1	Egyéb működési célú pénzeszközátvétel államh. kívülről	0	6 825	7 537	110,43%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	6 825	7 537	110,43%
41	B6			4.2	Működési célú garancia- és kezességvállalásból származó megtérülések államháztartáson kívülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
42	B6			4.3	Működési célú visszatérítendő támogatások, kölcsönök visszatérülése államháztartáson kívülről	0	43 100	43 100	100,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	43 100	43 100	100,00%
43	B6			4.4	Működési célú visszatérítendő támogatások, kölcsönök igénybevétele államháztartáson kívülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
44	B6		4.		Működési célú pénzeszköz átétel	0	49 925	50 637	101,43%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	49 925	50 637	101,43%
45	I.				Működési bevételek	1 215 286	1 100 881	1 275 860	115,89%	50 477	51 055	20 060	39,29%	300 610	309 585	317 307	102,49%	1 566 373	1 461 521	1 613 227	110,38%
46	B5			1.1.1	Immateriális javak értékesítése	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
47	B5			1.1.2.	Ingatlanok értékesítése	0	2 843	2 722	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	2 843	2 722	0,00%
48	B5			1.1.3	Egyéb tárgyi eszközök értékesítése	0	697	697	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	697	697	0,00%
49	B5			1.1.4	Részesekek értékesítése	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
50	B5			1.1.5	Részesekek megszűnéséhez kapcsolódó bevételek	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
51	B5		1.1		Tárgyi eszközök, immateriális javak	0	3 540	3 419	96,58%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	3 540	3 419	96,58%
52	B5	I.			Felhalmozási bevételek	0	3 540	3 419	96,58%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	3 540	3 419	96,58%
53	B2			2.1.1	Központosított előirányzatokból fejlesztési célúak	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
54	B2			2.1.2	Fejlesztési célú támogatások	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
55	B2			2.1	Egyéb felhalmozási célú támogatások	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
56	B2			2.2.1	Önállóan működő intézmények egyéb felhalmozási célú támogatásai államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
57	B2			2.2.2.	Polgármesteri Hivatal egyéb felhalmozási célú támogatásai államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%

Kimutatás
Kisújszállás Város Önkormányzata 2023. évi központi támogatásának összegéről

	A	B	C	D	E	F	G	
1	Jogcím	Jogcím megnevezése	mennyiségi egység	Mutató	Fajlagos összeg (Ft)	Támogatás (Ft)	Eltérés	Önkormányzat által az adott célra ténylegesen felhasznált összeg (Ft)
2	1	2	3	4	5	6	7	8=(7-6)
3	I. A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK MŰKÖDÉSÉNEK ÁLTALÁNOS TÁMOGATÁSA							
4	1.1.1.1	Önkormányzati hivatal működésének támogatása - elismert hivatali létszám alapján	fő	26,96	5 537 000	149 277 520	0	149 277 520
5	1.1.1.2	A zöldterület-gazdálkodással kapcsolatos feladatok ellátásának támogatása	ha	26 000	888,8	23 108 800	0	23 108 800
6	1.1.1.3	Közvilágítás fenntartásának támogatása	Ft	0	0	33 660 900	0	33 660 900
7	1.1.1.4	Köztemető fenntartással kapcsolatos feladatok támogatása	Ft	0	0	100 000	0	100 000
8	1.1.1.5	Közutak fenntartásának támogatása	Ft	0	0	41 713 900	0	41 713 900
9	1.1.1.6	Egyéb önkormányzati feladatok támogatása	Ft	10 685	2 800	29 918 000	0	29 918 000
10	1.1.1.7	Lakott külterülettel kapcsolatos feladatok támogatása		125	2 550	318 750	0	318 750
11	1.1.	Települési önkormányzatok működésének általános támogatása összesen:				278 097 870	0	278 097 870
12	III. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKJÓLÉTI FELADATAINAK EGYÉB TÁMOGATÁSA							
13	1.3.	Települési önkormányzatok szociális és gyermekjóléti feladatainak támogatása	Ft	0	0	24 928 750	0	24 928 750
14	III. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK GYERMEKÉTKEZTETÉSI FELADATAINAK TÁMOGATÁSA							
15	1.4.1	Intézményi gyermekétkeztetés-bértamogatás	fő	5,00	2 700 300	13 501 500	-2 484 276	11 017 224
16	1.4.2	Intézményi gyermekétkeztetés - üzemeltetési támogatás	Ft	0	0	13 658 715	0	13 658 715
17	1.4.3	Rászoruló gyermekek szünidei étkeztetése	étkezési adag	2 331	399	930 069	49 476	979 545
18	1.4.	Települési önkormányzat gyermekétkeztetési feladatainak támogatása összesen:		0	0	28 090 284	-2 434 800	25 655 484
19	V. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK KULTURÁLIS FELADATAINAK TÁMOGATÁSA							
20	1.5.	Települési önkormányzatok kulturális feladatainak támogatása	Ft	10 685	2 213	23 645 905	0	23 645 905
21	V. A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK KULTURÁLIS FELADATAINAK TÁMOGATÁSA							
22	42.5.5	Önkormányzati szolidaritási hozzájárulás				-35 112 198	0	-35 112 198
23	MINDÖSSZESEN:							
						319 650 611	-2 434 800	317 215 811

BEVÉTELEK																		
I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	O	P	Q	R	S
	Szám	Megnevezés	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a
2	1.	Működési bevételek	28 803	35 003	37 324	106,63%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	28 803	35 003	37 324	106,63%
3	2.	Működési célú támogatások államháztartáson belülről	247	2 849	2 691	94,45%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	247	2 849	2 691	94,45%
4	3.	Működési célú pénzeszköz-átvétel			138	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	138	0,00%
5	4.	MŰKÖDÉSI BEVÉTELEK (1+2+3)	29 050	37 852	40 153	106,08%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	29 050	37 852	40 153	106,08%
6	5.	Felhalmozási bevételek	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
7	6.	Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
8	7.	Felhalmozási célú pénzeszköz-átvétel	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
9	8.	FELHALMOZÁSI BEVÉTELEK (5+6+7)	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
10	9.	KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEK ÖSSZESEN (4+8)	29 050	37 852	40 153	106,08%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	29 050	37 852	40 153	106,08%
11	10.	Maradvány igénybevétele működési célú	0	1 764	1 764	100,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	1 764	1 764	100,00%
12	11	Maradvány igénybevétele felhalmozási célú	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
13	12	Önkormányzati támogatás	97 193	92 384	78 207	84,65%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	97 193	92 384	78 207	84,65%
14	13	BEVÉTELEK ÖSSZESEN: (9+10+11+12)	126 243	132 000	120 124	91,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	126 243	132 000	120 124	91,00%
KIADÁSOK																		
I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	O	P	Q	R	S
	Szám	Megnevezés	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a
2	1.	Személyi juttatások	41 207	49 998	49 436	98,88%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	41 207	49 998	49 436	98,88%
3	2.	Munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	5 357	6 768	6 747	99,69%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	5 357	6 768	6 747	99,69%
4	3.	Dologi kiadások	72 814	67 169	55 997	83,37%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	72 814	67 169	55 997	83,37%
5	4.	Egyéb működési célú kiadások	4 500	4 500	4 267	94,82%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	4 500	4 500	4 267	94,82%
6	5.	Ellátottak pénzbeli juttatásai	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
7	6.	MŰKÖDÉSI KIADÁSOK (1+2+3+4+5)	123 878	128 435	116 447	90,67%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	123 878	128 435	116 447	90,67%
8	7.	Beruházások	2 365	3 565	2 814	78,93%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	2 365	3 565	2 814	78,93%
9	8.	Felújítások	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
10	9.	Egyéb fejlesztési célú kiadások	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%
11	10.	FELHALMOZÁSI KIADÁSOK (7+8+9)	2 365	3 565	2 814	78,93%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	2 365	3 565	2 814	78,93%
12	11.	KIADÁSOK ÖSSZESEN (6+10)	126 243	132 000	119 261	90,35%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	126 243	132 000	119 261	90,35%
13	12.	Intézmény részére járó központi támogatás	23 646	23 646	33 554	141,90%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	23 646	23 646	33 554	141,90%
14	13.	Eltérés az önkormányzati támogatáshoz viszonyítva	73 547	68 738	44 653	64,96%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	73 547	68 738	44 653	64,96%
15	14.	Éves engedélyezett létszámkeret (fő)	12,50	12,50	10,75	86,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	12,50	12,50	10,75	86,00%
16	15	Közfoglalkoztatottak száma (fő)	1,00	1,00	1,00	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	1,00	1,00	1,00	0,00%

BEVÉTELEK																							
1	A Szám	B Megnevezés	C				D				E				F								
			2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a					
Kötelező feladatok												Önként vállalt feladatok				Állami, államigazgatási feladatok				ÖSSZESEN			
2	1.	Intézményi működési bevételek	6 042	6 042	0	0,00%	0	0	0	0,00%	19 154	28 417	45 059	158,56%	25 196	34 459	45 059	130,76%					
3	2.	Közhatalmi bevételek	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
4	3.	Működési célú támogatások államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	5 910	5 910	5 529	93,55%	5 910	5 910	5 529	93,55%						
5	4.	Működési célú pénzeszköz-átvétel	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
6	5.	MŰKÖDÉSI BEVÉTELEK (1+2+3+4)	6 042	6 042	0	0,00%	0	0	0,00%	25 064	34 327	50 588	147,37%	31 106	40 369	50 588	125,31%						
7	6.	Felhalmozási bevételek	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
8	7.	Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
9	8.	Felhalmozási célú pénzeszköz-átvétel	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
10	9.	FELHALMOZÁSI BEVÉTELEK (7+8)	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
11	10.	KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEK ÖSSZESEN (5+9)	6 042	6 042	0	0,00%	0	0	0,00%	25 064	34 327	50 588	147,37%	31 106	40 369	50 588	125,31%						
12	11.	Maradvány igénybevétele működési célú	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	4 728	4 728	100,00%	0	4 728	4 728	100,00%						
13	12.	Maradvány igénybevétele felhalmozási célú	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
14	13.	Önkormányzati támogatás	18 415	18 415	0	0,00%	0	0	0,00%	275 546	275 258	266 719	96,90%	293 961	293 673	266 719	90,82%						
15	14.	BEVÉTELEK ÖSSZESEN: (10+11+12+13)	24 457	24 457	0	0,00%	0	0	0,00%	300 610	314 313	322 035	102,46%	325 067	338 770	322 035	95,06%						
KIADÁSOK																							
1	A Szám	B Megnevezés	C				D				E				F								
			2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %-a					
Kötelező feladatok												Önként vállalt feladatok				Állami, államigazgatási feladatok				ÖSSZESEN			
2	1.	Személyi juttatások	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	203 197	220 274	216 884	98,46%	203 197	220 274	216 884	98,46%						
3	2.	Munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	27 326	32 046	31 587	98,57%	27 326	32 046	31 587	98,57%						
4	3.	Dologi kiadások	24 457	24 457	23 700	96,90%	0	0	0,00%	70 087	59 498	38 550	64,79%	94 544	83 955	62 250	74,15%						
5	4.	Egyéb működési célú kiadások	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	1 095	1 093	99,82%	0	1 095	1 093	99,82%						
6	5.	Ellátottak pénzbeli juttatásai	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
7	6.	MŰKÖDÉSI KIADÁSOK (1+2+3+4+5)	24 457	24 457	23 700	96,90%	0	0	0,00%	300 610	312 913	288 114	92,07%	325 067	337 370	311 814	92,42%						
8	7.	Beruházások	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	1 400	1 337	95,50%	0	1 400	1 337	95,50%						
9	8.	Felújítások	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
10	9.	Egyéb fejlesztési célú kiadások	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%						
11	10.	FELHALMOZÁSI KIADÁSOK (7+8+9)	0	0	0	0,00%	0	0	0,00%	0	1 400	1 337	0,00%	0	1 400	1 337	0,00%						
12	11.	KIADÁSOK ÖSSZESEN (6+10)	24 457	24 457	23 700	96,90%	0	0	0	300 610	314 313	289 451	92,07%	325 067	338 770	313 151	92,44%						
13	12.	Intézmény részére járó központi támogatás	18 415	18 415	23 700	128,70%	0	0	0,00%	149 278	149 278	149 278	100,00%	167 693	167 693	172 978	103,15%						
14	13.	Értékesítés az önkormányzati támogatáshoz viszonyítva	0	0	-23 700	0,00%	0	0	0,00%	126 268	125 980	117 441	93,22%	126 268	125 980	93 741	74,41%						
15	14.	Éves engedélyezett létszámkeret (fő)	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0	0,00%	41,50	41,50	38,50	92,77%	41,50	41,50	38,50	92,77%						
16	15.	Közfoglalkoztatottak száma (fő)	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0	0,00%						

5. cím
A Kisújszállás Város önkormányzata által folyósított ellátások előirányzata és teljesítése

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Kisújszállás Város Önkormányzata							
2	Szám	Megnevezés	Ellátottak tervezett száma (fő)	Ellátottak tényleges száma (fő)	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés 2023. 12.31.	Teljesítés %-a
3	1	Egyszeri, rendkívüli segély	274	855	5 760	9 730	9 730	100,00%
4	2	Méltányossági közgyógyellátás továbbfolyósítása	10	0	840	840	0	0,00%
5	3	Közszolgáltatások díjának támogatása (lakásfenntartási támogatás)	300	193	16 600	12 630	6 797	53,82%
6	4	Köztemetés	10	6	1 680	1 680	707	42,08%
7	5	Helyi közlekedés támogatása	50	0	360	360	0	0,00%
8	6	Ellátottak pénzbeli juttatásai	644	1 054	25 240	25 240	17 234	68,28%

Tartalékok

1. alcím Általános tartalék

	A	B	C	D
1	szám	Megnevezés	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat
2	1.	Évközi többletfeladatok, jogszabályváltozások miatti költségek fedezetére	5 000	5 000
3		Általános tartalék összesen:	5 000	5 000

2. alcím Működési céltartalék

	A	B	C	D
1	szám	Megnevezés	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat
2	1.	Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár érdekeltségénövelő pályázat saját erő biztosítás	2500	2 500
3	2.	Karbantartási kiadásokra saját erő	8 769	8 769
4		Működési céltartalék összesen:	11 269	11 269

3. alcím Felhalmozási céltartalék

	A	B	C	D
	szám	M E G N E V E Z É S	eredeti	módosított
1			eredeti előirányzat	módosított előirányzat
2	1.		0	0
3		Felhalmozási céltartalék összesen:	0	0

**A hiteltörlesztés, és kötvénybevéltás kiadásai, működési, felhalmozási cél szerinti tagolásban, valamint a kamatok bemutatása felhalmozási és működési bontásban
2023.12.31.**

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	F e d e z e t										
2	Megnevezése	2023. évi eredeti előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31.	Teljesítés %- a	Átvett összeg	Pályázat	Saját erő	ÁFA vissza- térülés	Fejlesztési célhitel/ részletre vásárlás	Maradvány
3	Fejlesztési hitel törlesztés	47 914	47 916	47 916	100,00%	0	0	47 915	0	0	0
4	Működési célú hitel törlesztés	0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
5	Hiteltörlesztés mindösszesen:	47 914	47 916	47 916	100,00%	0	0	47 915	0	0	0
6	Fejlesztési hitelek kamatai	29 090	33 779	32 990	97,66%	0	0	32 990	0	0	0
7	Működési hitelek kamatai	0		0	0,00%	0	0	0	0	0	0
8	Hitelkamatok mindösszesen:	29 090	33 779	32 990	97,66%	0	0	32 990	0	0	0
9	Hiteltörlesztésre és kamatra mindösszesen:	77 004	81 695	80 906	99,03%	0	0	80 905	0	0	0

Beruházási feladatok előirányzata és teljesítése
2023. 12.31.

1	A Szám	B Megnevezés	C 2023. évi előirányzat	D 2023. évi módosított előirányzat	E Teljesítés 2023.12.31.	F Teljesítés %-a	F e d e z e t					L Maradvány
							G Átvett összeg	H Pályázat	I Saját erő	J ÁFA vissza- térülés	K Fejlesztési célhitel	
2	1. Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár beruházási kiadásai feladatként											
3	1.1	Könyvtári könyv vásárlás, kis értékű tárgyi eszköz vásárlás	2 365	3 565	2 814	78,93%	0	0	2 814	0	0	0
4	Összesen:		2 365	3 565	2 814	78,93%	0	0	2 814	0	0	0
5	2. Kisújszállási Polgármesteri Hivatal beruházási kiadások feladatontként											
6	2.1	Kis értékű tárgyi eszköz vásárlás	0	1 400	1 337	95,50%	0	0	1 337	0	0	0
7	Összesen:		0	1 400	1 337	95,50%	0	0	1 337	0	0	0
8	3. Kisújszállás Város Önkormányzata beruházási kiadásai feladatontként											
9	3.1	TOP-Plusz induló beruházások előkészítési költségei	10 000	4 884	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
10	3.2	TOP-4.3.1-16-JN1-2020-00009 A szegregátumok felszámolásának elősegítése Kisújszálláson	27 200	7 976	6 415	80,43%	0	0	0	0	0	6 415
11	3.3	TOP-Plusz-1.2.1-21 Élhető települések fejlesztési program	418 500	418 500	9 779	2,34%	0	0	0	0	0	9 779
12	3.4	TOP-Plusz-3.1.2-21 Szociális célú városrehabilitáció (ESZA)	2 090	2 090	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
13	3.5	TOP-Plusz-1.2.2-21 Szociális célú városrehabilitáció (ERFA)	93 000	93 000	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
14	3.6	TOP-Plusz-1.1.1-21 Helyi gazdaságfejlesztés	232 500	232 500	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
15	3.7	TOP-Plusz-1.1.3-21 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	226 000	176 000	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
16	3.8	TOP-Plusz-3.3.2-21 Nappali ellátást biztosító épület komplex felújítása	93 992	93 992	1 613	1,72%	0	1 613	0	0	0	0
17	3.9	TOP-Plusz-2.1.1-21 Energetikai fejlesztések program	92 318	92 318	2 314	2,51%	0	2 314	0	0	0	0
18	3.10	TOP-Plusz-2.1.1-22 Védőnői szolgálat kialakítása a Kálvin u. 9.sz. alatti épületben	46 820	46 820	1 499	3,20%	0	1 499	0	0	0	0
19	3.11	TOP-Plusz-3.3.1-21 Bölcsődei fejlesztések (eszközbeszerzés)	25 000	26 836	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
20	3.12	Kumánia Gyógyfürdő Kft. törzstőke emelés	0	43 100	43 100	100,00%	0	0	43 100	0	0	0
21	3.13	A Kisújszállási sportszámok beruházási előkészítése	0	3 000	3 000	100,00%	0	0	3 000	0	0	0
22	3.14	TOP-5.2.1-15-JN1-2020-00007 Komplex programok megvalósítása Kisújszálláson	0	1 778	1 777	99,94%	0	0	0	0	0	1 777
23	3.15	Kis értékű tárgyi eszköz vásárlás	0	3 000	2 944	0,00%	0	0	2 944	0	0	0
24	Összesen:		1 267 420	1 245 794	72 441	5,81%	0	5 426	49 044	0	0	17 971
25	MINDÖSSZESEN:		1 269 785	1 250 759	76 592	6,12%	0	5 426	53 195	0	0	17 971

**Felújítási feladatok célonkénti
előirányzata és teljesítése
2023. 12.31.**

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
Szám	Megnevezés	2023. évi előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31..	Teljesítés %-a	F e d e z e t					
						Átvett összeg	Pályázat	Saját erő	ÁFA vissza-térülés	Fejlesztési célhitel	Maradvány
1. Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár felújítási feladatai célonként											
1.1		0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
	Összesen:	0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
2. Kisújszállási Polgármesteri Hivatal felújítási feladatai célonként											
2.1		0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
	Összesen:	0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
3. Kisújszállás Város Önkormányzata beruházási kiadásai feladatonként											
3.1	Belterületi utak fejlesztése: Új 2023. évi pályázat	61 538	52 254	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
3.2	Vis maior támogatás a Nagykun Klub felújítására	13 485	13 042	13 042	100,00%	0	9 146	3 896	0	0	0
3.3	Vis maior támogatás a Morgó Csárda felújítására	4 453	6 379	6 379	100,00%	0	3 021	3 358	0	0	0
3.4	Vis maior támogatás a Papi Lajos Alkotóház felújítására	9 650	9 119	9 119	100,00%	0	6 169	2 950	0	0	0
3.5	TOP-Plusz-1.2.3-21 Belterületi utak fejlesztése	95 642	95 642	4 356	4,55%	0	4 356	0	0	0	0
3.6	Új hulladéklerakó rekultivációja	465 000	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
3.7	ÉK-i és Ény-i belvízöblözetek rekonstrukciója	744 000	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
3.8	Ivóvíz és szennyvízfejlesztési költségek	104 224	184 724	119 478	64,68%	0	0	0	0	0	0
3.9	KEHOP Víziközmű fejlesztési pályázat	325 500	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
3.10	Ebrendészeti telep fejlesztése	5 000	5 000	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
3.11	Zártkertes pályázatok	25 000	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
	Összesen:	1 853 492	366 160	152 374	41,61%	0	22 692	10 204	0	0	0
	MINDÖSSZESEN:	1 853 492	366 160	152 374	41,61%	0	22 692	10 204	0	0	0

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
Szám	Megnevezés	2023. évi előirányzat	2023. évi módosított előirányzat	Teljesítés 2023.12.31..	Teljesítés %-a	F e d e z e t					
						Átvett összeg	Pályázat	Saját erő	ÁFA visszatérülés	Fejlesztési célhitel	Maradvány
1. Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár egyéb felhalmozási kiadásai											
1.1		0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
	Összesen:	0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
2. Kisújszállási Polgármesteri Hivatal egyéb felhalmozási kiadásai											
2.1	0	0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
	Összesen:	0	0	0	0,00%	0	0	0	0	0	0
3. Kisújszállás Város Önkormányzata egyéb felhalmozási kiadások											
3.1	Ifjú házaspárosok támogatása	3 000	3 000	2 100	70,00%	0	0	2 100	0	0	0
3.2	Eu-s programokra pe. átadás	0	4 147	4 147	100,00%	0	0	4 147	0	0	0
	Összesen:	3 000	7 147	6 247	87,41%	0	0	6 247	0	0	0
	MINDÖSSZESEN:	3 000	7 147	6 247	87,41%	0	0	6 247	0	0	0

Európai Uniói támogatással megvalósuló programok, projektek bevételei, kiadásai, valamint az önkormányzaton kívüli ilyen projektekhez történő hozzájárulások előirányzata és teljesítése

	A	B		C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
1	Szám	Megnevezés		Működési bevételek		Felhalmozási bevételek	Felhalmozási bevételek		Pénzforgalom nélküli bevételek		Fejlesztési hitel	Bevételek összesen	Személyi juttatások	Munkaadót terhelő járulékok	Dologi kiadások	Egyéb működési célú kiadások	Ellátottak pénzbeli juttatása	Működési kiadások összesen	Felhalmozási kiadások (beruházások, felújítások és az egyéb felhalmozási célú kiadások)	KIADÁSOK ÖSSZESEN
2				Támogatás-értékű működési bevétel	Működési célú átvett pe.		Támogatásértékű felhalmozási bevétel	Felhalmozási célú átvett pe.	Működési célú	Felhalmozási célú										
3		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
4	I. alcím Városi önkormányzat költségvetésében tervezett projektek:																			
5	1.	TOP-4.3.1-16-JN1-2020-00009 A szegregátumok felszámolásának elősegítése Kistújszálláson	Eredeti ei.	0	0	0	0	0	0	27 200	0	27 200	0	0	0	0	0	0	27 200	27 200
			Módosított ei	0	0	0	0	0	34 624	7 976	0	42 600	0	0	34 624	0	0	34 624	7 976	42 600
			Teljesítés	0	0	0	0	0	33 180	6 415	0	39 595	0	0	33 180	0	0	33 180	6 415	39 595
6	2.	TOP-Plusz-1.2.1-21 Élhető települések fejlesztési program	Eredeti ei.	0	0	0	0	0	29 869	418 500	0	448 369	0	0	29 869	0	0	29 869	418 500	448 369
			Módosított ei	0	0	0	0	0	29 869	418 500	0	448 369	0	0	29 869	0	0	29 869	418 500	448 369
			Teljesítés	0	0	0	0	2 711	9 779	0	12 490	0	0	2 711	0	0	2 711	9 779	12 490	
7	3.	TOP-Plusz-3.1.2-21 Szociális célú városrehabilitáció (ESZA)	Eredeti ei.	17 913	0	0	2 090	0	0	0	0	20 003	0	0	17 913	0	0	17 913	2 090	20 003
			Módosított ei	17 913	0	0	2 090	0	0	0	0	20 003	0	0	17 913	0	0	17 913	2 090	20 003
			Teljesítés	17 913	0	0	2 090	0	0	0	0	20 003	0	0	0	0	0	0	0	0
8	4.	TOP-Plusz-1.2.2-21 Szociális célú városrehabilitáció (ERFA)	Eredeti ei.	7 000	0	0	93 000	0	0	0	0	100 000	0	0	7 000	0	0	7 000	93 000	100 000
			Módosított ei	7 000	0	0	93 000	0	0	0	0	100 000	0	0	7 000	0	0	7 000	93 000	100 000
			Teljesítés	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	5.	TOP-Plusz-1.1.1-21 Helyi gazdaságfejlesztés	Eredeti ei.	17 500	0	0	232 500	0	0	0	0	250 000	0	0	17 500	0	0	17 500	232 500	250 000
			Módosított ei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Teljesítés	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	6.	TOP-Plusz-1.1.3-21 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	Eredeti ei.	24 000	0	0	176 000	0	0	0	0	200 000	0	0	24 000	0	0	24 000	226 000	250 000
			Módosított ei	24 000	0	0	176 000	0	0	0	0	200 000	0	0	24 000	0	0	24 000	226 000	250 000
			Teljesítés	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	961	0	0	0	961	0	961
11	7.	TOP-Plusz-3.3.2-21 Nappali ellátást biztosító épület komplex felújítása	Eredeti ei.	6 000	0	0	93 992	0	0	0	0	99 992	0	0	6 000	0	0	6 000	93 992	99 992
			Módosított ei	6 000	0	0	93 992	0	0	0	0	99 992	0	0	6 000	0	0	6 000	93 992	99 992
			Teljesítés	6 000	0	0	93 992	0	0	0	0	99 992	0	0	1 799	0	0	1 799	1 613	3 412
			Eredeti ei.	12 441	0	0	92 318	0	0	0	0	104 759	0	0	12 441	0	0	12 441	92 318	104 759

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	
1	Szám	Megnevezés	Működési bevételek		Felhalmozási bevételek	Felhalmozási bevételek		Pénzforgalom nélküli bevételek		Fejlesztési hitel	Bevételek összesen	Személyi juttatások	Munkaadót terhelő járulékok	Dologi kiadások	Egyéb működési célú kiadások	Ellátottak pénzbeli juttatása	Működési kiadások összesen	Felhalmozási kiadások (beruházások, felújítások és az egyéb felhalmozási célú kiadások)	KIADÁSOK ÖSSZESEN	
2			Támogatás-értékű működési bevétel	Működési célú átvett pe.		Támogatásértékű felhalmozási bevétel	Felhalmozási célú átvett pe.	Működési célú	Felhalmozási célú											
3		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
12	8.	TOP-Plusz-2.1.1-21 Energetikai fejlesztések program	Módosított ei	12 441	0	0	92 318	0	0	0	0	104 759	0	0	12 441	0	0	12 441	92 318	104 759
			Teljesítés	12 441	0	0	92 318	0	0	0	0	104 759	0	0	1 804	0	0	1 804	2 314	4 118
			Eredeti ei.	3 500	0	0	46 820	0	0	0	0	50 320	0	0	3 500	0	0	3 500	46 820	50 320
13	9.	TOP-Plusz-2.1.1-22 Védőnői szolgálat kialakítása a Kálvin u. 9.sz. alatti épületben	Módosított ei	3 500	0	0	46 820	0	0	0	0	50 320	0	0	3 500	0	0	3 500	46 820	50 320
			Teljesítés	3 500	0	0	46 820	0	0	0	0	50 320	0	0	109	0	0	109	1 499	1 608
			Eredeti ei.	300	0	0	25 000	0	0	0	0	25 300	0	0	300	0	0	300	25 000	25 300
14	10.	TOP-Plusz-3.3.1-21 Bölcsődei fejlesztések (eszközbeszerzés)	Módosított ei	300	0	0	25 000	0	0	0	0	25 300	0	0	300	0	0	300	25 000	25 300
			Teljesítés	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Eredeti ei.	7 000	0	0	95 642	0	0	0	0	102 642	0	0	7 000	0	0	7 000	95 642	102 642
15	11.	TOP-Plusz-1.2.3-21 Belterületi utak fejlesztése	Módosított ei	7 000	0	0	95 642	0	0	0	0	102 642	0	0	7 000	0	0	7 000	95 642	102 642
			Teljesítés	7 000	0	0	95 642	0	0	0	0	102 642	0	0	3 045	0	0	3 045	4 356	7 401
			Eredeti ei.	56 000	0	0	744 000	0	0	0	0	800 000	0	0	56 000	0	0	56 000	744 000	800 000
16	12.	ÉK-i és Ény-i belvízöblözetek rekonstrukciója	Módosított ei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Teljesítés	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Eredeti ei.	24 500	0	0	245 000	0	0	0	0	269 500	0	0	24 500	0	0	24 500	325 500	350 000
17	13.	KEHOP Víziközmű fejlesztési pályázat	Módosított ei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Teljesítés	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Eredeti ei.	35 000	0	0	0	0	0	0	0	500 000	0	0	35 000	0	0	35 000	465 000	500 000
18	14.	Új hulladéklerakó reaktivációja	Módosított ei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Teljesítés	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Eredeti ei.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	15.	TOP-5.2.1-15-JN1-2020-00007 Komplex programok megvalósítása Kisújszálláson	Módosított ei	0	0	0	0	0	48 446	1 778	0	50 224	0	0	48 446	0	0	48 446	1 778	50 224
			Teljesítés	0	0	0	0	0	34 094	1 777	0	35 871	0	0	34 094	0	0	34 094	1 777	35 871
			Eredeti ei.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	16.	TOP-5.3.1-16-JN1-2017-00006 9. Karcagi Kistérség	Módosított ei	16 000	0	0	0	0	0	0	0	16 000	0	0	16 467	0	0	16 467	0	16 467
			Teljesítés	16 000	0	0	0	0	0	0	0	16 000	0	0	16 467	0	0	16 467	0	16 467
			Eredeti ei.	211 154	0	0	1 846 362	0	494 869	445 700	0	2 998 085	0	0	241 023	0	0	241 023	2 887 562	3 128 585
21	12.	ÖSSZESEN:	Módosított ei	94 154	0	0	624 862	0	112 939	428 254	0	1 260 209	0	0	207 560	0	0	207 560	1 103 116	1 310 676
			Teljesítés	62 854	0	0	330 862	0	69 985	17 971	0	481 672	0	0	94 170	0	0	94 170	27 753	121 923

**A létszám-keret és az átlagos statisztikai állományi létszám alakulása
2023. év**

I. Intézményekben foglalkoztatottak éves létszámkerete

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Intézmény megnevezése	2023. január 1-jei engedélyezett létszámkeret			2023. december 31. engedélyezett létszámkeret			Éves átlagos statisztikai állományi létszám		
2		szakmai	intézmény üzemeltetési	Összesen	szakmai	intézmény üzemeltetési	Összesen	szakmai	intézmény üzemeltetési	Összesen
3		fő	fő	fő	fő	fő	fő	fő	fő	fő
4	Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	9,000	3,500	12,500	9,000	3,500	12,500	8,000	2,750	10,750
5	Intézmények összesen	9,000	3,500	12,500	9,000	3,500	12,500	8,000	2,750	10,750

II- III. A Kisújszállás Város Önkormányzatánál és a Kisújszállási Polgármesteri Hivatalban foglalkoztatottak éves létszám-előirányzatának és átlagos statisztikai állományi létszámának alakulását

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Megnevezés	2023. január 1. engedélyezett létszám előirányzat			2023. december 31. engedélyezett létszám előirányzat			Átlagos statisztikai állományi létszám		
2		Polgármesteri Hivatali foglalkoztatás	Önkormányzati foglalkoztatás	Összesen	Polgármesteri Hivatali foglalkoztatás	Önkormányzati foglalkoztatás	Összesen	Polgármesteri Hivatali foglalkoztatás	Önkormányzati foglalkoztatás	Összesen
3	Polgármester	0,00	1,00	1,00	0,00	1,00	1,00	0,00	1,00	1,00
4	Alpolgármester	0,00	1,00	1,00	0,00	1,00	1,00	0,00	1,00	1,00
5	Köztisztviselő	36,00	0,00	36,00	36,00	0,00	36,00	33,00	0,00	33,00
6	Egészségügyi szolgálati jogviszony	4,00	0,00	4,00	4,00	2,00	6,00	1,63	2,00	3,63
7	MT hatálya alá tartozó munkavállaló	5,50	5,00	10,50	5,50	5,00	10,50	5,50	4,50	10,00
8	Összesen:	45,50	7,00	52,50	45,50	7,00	54,50	40,13	8,50	48,63

	A	B	C	D
1	Önkormányzat mindösszesen	Létszám-előirányzat 2023. január 1.	Létszám-előirányzat 2023. december 31.	Átlagos statisztikai állományi létszám
2	Intézmények	12,500	12,500	10,750
3	Kisújszállás Város Önkormányzata	7,00	7,00	6,50
4	Polgármesteri Hivatal	41,50	41,50	38,50
	Kisújszállási Polgármesteri Hivatal egészségügyi szolgálati jogviszony	4,00	4,00	1,63
	Kisújszállás Város Önkormányzata egészségügyi szolgálati jogviszony	0,00	2,00	2,00
5	Közfoglalkoztatás	81,00	81,00	57,00
6	ÖSSZESEN:	146	148	116,38

	A	B	C	D	E	F
1	sorszám	Megnevezés	Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	Kisújszállás Város Önkormányzata	Mindösszesen
2	A/I	Immateriális javak	0	0	1 020	1 020
3	A/II	Tárgyi eszközök	78 845	49 219	11 124 376	11 252 440
4	A/III	Befektetett pénzügyi eszközök	0	0	178 568	178 568
5	A	NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ BEFEKTETETT ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	78 845	49 219	11 303 964	11 432 028
6	B	NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ FORGÓESZKÖZÖK ÖSSZESEN	0	282	150 027	150 309
7	C/I	Bankbetétek	0	0	50 000	50 000
8	C/II	Pénztárak, csekkek, betétkönyvek	40	82	78	200
9	C/III	Forintszámlák	710	8 245	1 074 777	1 083 732
10	C	PÉNZESZKÖZÖK	750	8 327	1 124 855	1 133 932
11	D/I	Költségvetési évben esedékes követelések	4 194	649	91 618	96 461
12	D/II	Költségvetési évet követően esedékes követelések	31	0	291 503	291 534
13	D/III	Követelés jellegű sajátos elszámolások	121	557	22 674	23 352
14	D/	KÖVETELÉSEK	4 346	1 206	405 795	411 347
15	E/I	Előzetesen felszámított áfa elszámolása	1 297	3 012	6 052	10 361
16	E/II	Fizetendő áfa elszámolása	-2 532	-1 928	3 579	-881
17	E/	EGYÉB SAJÁTOS ELSZÁMOLÁSOK	-1 235	1 084	9 631	9 480
18	F/2	Költségek, ráfordítások időbeli elhatárolása	238	0	0	238
19	F	IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	238	0	0	238
20		ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	82 944	60 118	12 994 272	13 137 334
21	G/	SAJÁT TŐKE	59 998	33 424	8 602 273	8 695 695
22	H/I	Költségvetési évben esedékes kötelezettségek	123	1 383	260	1 766
23	H/II	Költségvetési évet követően esedékes kötelezettségek	6 484	7 997	424 822	439 303
24	H/III	Kötelezettség jellegű sajátos elszámolások	8	0	79 972	79 980
25	H/	KÖTELEZETTSÉGEK	6 615	9 380	505 054	521 049
26	J/	PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	16 331	17 314	3 886 945	3 920 590
27		FORRÁSOK ÖSSZESEN	82 944	60 118	12 994 272	13 137 334

	A	B	C	D	E
1	Megnevezés	Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	Kisújszállás Város Önkormányzata	Mindösszesen
2	01 Alaptevékenység költségvetési bevételei	40 153	50 588	1 874 997	1 965 738
3	02 Alaptevékenység költségvetési kiadásai	119 261	313 151	1 106 240	1 538 652
4	03 Alaptevékenység költségvetési egyenlege (=01-02)	-79 108	-262 563	768 757	427 086
5	04 Alaptevékenység finanszírozási bevételei	79 971	271 447	855 810	1 207 228
6	05 Alaptevékenység finanszírozási kiadásai	0	0	601 412	601 412
7	06 II. Alaptevékenység finanszírozási egyenlege (=03-04)	79 971	271 447	254 398	605 816
8	07 A) Alaptevékenység maradványa (=±I±II)	863	8 884	1 023 155	1 032 902
9	08 Vállalkozási tevékenység költségvetési bevételei	0	0	0	0
10	09 Vállalkozási tevékenység költségvetési kiadásai	0	0	0	0
11	10 III Vállalkozási tevékenység költségvetési egyenlege (=08-09)	0	0	0	0
12	11 Vállalkozási tevékenység finanszírozási bevételei	0	0	0	0
13	12 Vállalkozási tevékenység finanszírozási kiadásai	0	0	0	0
14	13 IV Vállalkozási tevékenység finanszírozási egyenlege (=11-12)	0	0	0	0
15	14 B) Vállalkozási tevékenység maradványa (=±III±IV)	0	0	0	0
16	15 C) Összes maradvány (=A+B)	863	8 884	1 023 155	1 032 902
17	16 D) Alaptevékenység kötelezettségvállalással terhelt maradványa	863	8 884	1 023 155	1 032 902
18	17 E) Alaptevékenység szabad maradványa (=A-D)	0	0	0	0
19	18 F) Vállalkozási tevékenységet terhelő befizetési kötelezettség (=B*0,1)	0	0	0	0
20	19 G) Vállalkozási tevékenység felhasználható maradványa (=B-F)	0	0	0	0

Kimutatás
a Kisújszállási Művelődési Központ, a Kisújszállási Polgármesteri Hivatal és a Városi Önkormányzat
2023.
évi maradványáról

	A	B	E	F	G	H
1	Intézmény megnevezése	Megállapított maradvány a 4/2013 (I.11.) Korm.rendelet 7/A melléklete szerint	Irányító szerv döntése alapján maradványt módosító tétel (kötelezettségvállalással nem terhelt maradvány) az áht. 86. § (5) bekezdése alapján	Intézménynél maradó maradvány	2024. évi eredeti költségvetésben tervezett maradvány	2024. évi költségvetést módosító összeg
2	1	2	3	4	5	6
3	Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	863	0	863	0	863
4	Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	8 884	0	8 884	0	8 884
5	Kisújszállás Város Önkormányzata	1 023 155	0	1 023 155	943 589	79 566
6	Önkormányzat összesen:	1 032 902	0	1 032 902	943 589	89 313

RÉSZLETEZŐ KIMUTATÁS
a 16. melléklethez

	A	B	C	D	E
1	sorsz.	MEGNEVEZÉS	2023. évi maradvány	2024. évi eredeti előirányzat	2024. évi módosító ei.
2	1.	Személyi juttatás, szociális hozzájárulási adó, szállítói tartozások	8 884	0	8 884
4		Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	8 884	0	8 884
5	1.	Szállítói tartozások és szociális hozzájárulási adó	863	0	863
6		Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	863	0	863
7	1.	Pályázatok működési kiadásai	47 682	47 682	0
8	2.	2023. évi központi támogatás visszafizetése	3 362	0	3 362
9	3.	Jótállási biztosítékok, egyéb fizetési kötelezettségek	76 204	0	76 204
10		Kisújszállás Város Önkormányzata	127 248	47 682	79 566
13		MŰKÖDÉSI PÉNZMARADVÁNY	136 995	47 682	89 313

	A	B	C	D	E
1	sorsz.	MEGNEVEZÉS	2023. évi maradvány	2024. évi eredeti előirányzat	2024. évi módosító ei.
2	1.	2024. évi feljesztésekre önerő biztosítása	895 907	895 907	0
3		Kisújszállás Város Önkormányzata	895 907	895 907	0
4		FELHALMOZÁSI CÉLÚ PÉNZMARADVÁNY	895 907	895 907	0

Ssz	A Megnevezés	B Bruttó érték	C Nettó érték
	Eszközök		
1			
2	A) Nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök	17 339 543	11 432 028
3	I. Immateriális javak	76 720	1 020
4	1. Vagyoni értékű jogok	19 558	1 020
5	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>		
6	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
7	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	1 392	1 020
8	<i>Üzleti vagyon</i>	0	0
9	<i>"0"-ra leírt vagyon</i>	18 166	0
10	2. Szellemi termékek	57 162	0
11	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	0	0
12	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
13	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
14	<i>Üzleti vagyon</i>	0	0
15	<i>"0"-ra leírt vagyon</i>	57 162	0
16	3. Immateriális javak értékhelyesbitése	0	0
17	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	0	0
18	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
19	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
20	<i>Üzleti vagyon</i>	0	0
21	II. Tárgyi eszközök	17 070 311	11 252 440
22	1. Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	15 991 956	10 945 266
23	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	4 499 959	2 925 430
24	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
25	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	8 442 965	5 822 222
26	<i>Üzleti vagyon</i>	2 939 063	2 197 614
27	<i>"0"-ra leírt vagyon</i>	109 969	0
28	2. Gépek, berendezések, felszerelések, járművek	890 561	119 380
29	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	46 358	46 358
30	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
31	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	83 664	48 780
32	<i>Üzleti vagyon</i>	43 144	24 242
33	<i>"0"-ra leírt vagyon</i>	717 395	0
34	3. Tenyészállatok	0	0
35	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	0	0
36	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
37	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
38	<i>Üzleti vagyon</i>	0	0
39	<i>"0"-ra leírt vagyon</i>	0	0
40	4. Beruházások, felújítások	187 794	187 794
41	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	187 794	187 794
42	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
43	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
44	<i>Üzleti vagyon</i>	0	0
45	<i>"0"-ra leírt vagyon</i>	0	0
46	5. Tárgyi eszközök értékhelyesbitése	0	0
47	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	0	0
48	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
49	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
50	<i>Üzleti vagyon</i>	0	0
51	III. Befektetett pénzügyi eszközök	192 512	178 568
52	1. Tartós részesedések	192 512	178 568
53	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	147 092	147 092
54	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
55	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
56	<i>Üzleti vagyon</i>	45 420	31 476
57	2. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	0	0
58	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	0	0
59	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
60	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
61	<i>Üzleti vagyon</i>	0	0
62	3. Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbitése	0	0
63	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	0	0
64	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
65	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0

Ssz	Megnevezés	Bruttó érték	Nettó érték
66	Üzleti vagyon	0	0
67	IV. Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	0	0
68	1. Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	0	0
69	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	0	0
70	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
71	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
72	Üzleti vagyon	0	0
73	"0"-ra leírt vagyon	0	0
74	2. Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök értékhelyesbitése	0	0
75	<i>forgalomképtelen törzsvagyon</i>	0	0
76	<i>nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon</i>	0	0
77	<i>korlátozottan forgalomképes vagyon</i>	0	0
78	Üzleti vagyon	0	0
79	B) Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök		150 309
80	I. Készletek		304
81	1. Vásárolt készletek		304
82	2. Átsorolt, követelés fejében átvett készletek		0
83	3. Egyéb készletek		0
84	4. Beféjezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek		0
85	5. Növendék-, hízó és egyéb állatok		0
86	II. Értékpapírok		150 005
87	1. Nem tartós részesedések		0
88	2. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok		150 005
89	C)Pénzeszközök		1 133 932
90	I. Lekötött bankbetétek		50 000
91	1. Éven túli lejáratú forint lekötött bankbetétek		50 000
92	2. Éven túli lejáratú deviza lekötött bankbetétek		0
93	II. Pénztárak, csekkek, betétkönyvek		200
94	1. Forintpénztár		200
95	2. Valutapénztár		0
96	3. Betétkönyvek, csekkek, elektronikus pénzeszközök		0
97	III. Forintszámlák		1 083 732
98	1. Kincstáron kívüli forintszámlák		293 630
99	2. Kincstárban vezetett forintszámlák		790 102
100	IV. Devizaszámlák		0
101	1. Kincstáron kívüli devizaszámlák		0
102	2. Kincstárban vezetett devizaszámlák		0
103	D) Követelések		411 347
104	I. Költségvetési évben esedékes követelések		96 461
105	II. Költségvetési évet követően esedékes követelések		291 534
106	III. Követelés jellegű sajátos elszámolások		23 352
107	E) Egyéb sajátos eszközoldali elszámolások		9 480
108	I. December havi illetmények, munkabérek elszámolása		0
109	II. Utalványok, bérletek és más hasonló, készpénz-helyettesítő fizetési eszközök nem minősülő eszközök elszámolásai		0
110	F) Aktív időbeli elhatárolások		238
111	1. Eredményszemléletű bevételek aktív időbeli elhatárolása		0
112	2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása		238
113	ESZKÖZÖK ÖSSZESEN:	17 339 543	13 137 334
1	Nemzeti vagyon induláskori értéke		12 000 842
2	Nemzeti vagyon változásai		68 706
3	Egyéb eszközök induláskori értéke és változásai		495 669
4	Felhalmozott eredmény		-4 047 632
5	Mérleg szerinti eredmény		178 110
6	G) SAJÁT TŐKE		8 695 695
7	Költségvetési évben esedékes kötelezettségek		1 766
8	Költségvetési évet követően esedékes kötelezettségek		439 303
9	Kötelezettség jellegű sajátos elszámolások		79 980
10	H)KÖTELEZETTSÉGEK		521 049
11	J) PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK		3 920 590
12	FORRÁSOK ÖSSZESEN		13 137 334
114	Tájékoztató adatok:		
115	Használatban lévő kisértékű immateriális javak állománya	814	0
116	Használatban lévő kisértékű tárgyi eszközök állománya	80 243	0
117	Használatban lévő kisértékű készletek állománya	312 034	312 034
118	Kulturális javak és régészeti leletek állománya	61 801	61 801
119	Függő követelések	0	0
120	Függő kötelezettségek	0	0
121	Biztos (jövőbeni) követelések	0	0

Ssz	A Megnevezés	B Kisújszállási Művelődési Központ és Könyvtár	C Kisújszállási Polgármesteri Hivatal	D Kisújszállás Város Önkormányzata	E Mindösszesen
1	01 Közhatalmi eredményszemléletű bevételek	0	0	811 089	811 089
2	02 Eszközök és szolgáltatások értékesítése nettó eredményszemléletű bevételei	33 239	31 672	33 000	97 911
3	03 Tevékenység egyéb nettó eredményszemléletű bevételei	0	0	30 000	30 000
4	I Tevékenység nettó eredményszemléletű bevétele (=01+02+03)	33 239	31 672	874 089	939 000
5	04 Saját termelésű készletek állományváltozása	0	0	0	0
6	05 Saját előállítású eszközök aktivált értéke	0	0	0	0
7	II Aktivált saját teljesítmények értéke (=±04+05)	0	0	0	0
8	06 Központi működési célú támogatások eredményszemléletű bevételei	78 207	266 719	485 108	830 034
9	07 Egyéb működési célú támogatások eredményszemléletű bevételei	2 830	5 528	211 070	219 428
10	08 Felhalmozási célú támogatások eredményszemléletű bevételei	0	0	221 722	221 722
11	09 Különféle egyéb eredményszemléletű bevételek	2 945	8	27 627	30 580
12	III Egyéb eredményszemléletű bevételek (=06+07+08+09)	83 982	272 255	945 527	1 301 764
13	10 Anyagköltség	2 301	3 825	10 056	16 182
14	11 Igénybe vett szolgáltatások értéke	43 828	45 382	343 249	432 459
15	12 Eladott áruk beszerzési értéke	4 594	3 351	0	7 945
16	13 Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	0	0	5 432	5 432
17	IV Anyagjellegű ráfordítások (=10+11+12+13)	50 723	52 558	358 737	462 018
18	14 Bérköltség	44 735	193 912	111 795	350 442
19	15 Személyi jellegű egyéb kifizetések	5 057	17 737	62 923	85 717
20	16 Bérjárulékok	6 423	29 020	16 459	51 902
21	V Személyi jellegű ráfordítások (=14+15+16)	56 215	240 669	191 177	488 061
22	VI Értécsökkenési leírás	4 475	1 097	350 694	356 266
23	VII Egyéb ráfordítások	11 556	7 103	666 243	684 902
24	A) TEVÉKENYSÉGEK EREDMÉNYE (=I+II+III-IV-V- VI-VII)	-5 748	2 500	252 765	249 517
25	17 Kapott (járó) kamatok és kamatjellegű eredményszemléletű bevételek	0	0	0	0
26	18 Pénzügyi műveletek egyéb eredményszemléletű bevételei	0	0	0	0
27	18a - ebből: árfolyamnyereség	0	0	0	0
28	VIII Pénzügyi műveletek eredményszemléletű bevételei (=16+17+18)	0	0	0	0
29	19 Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	0	0	71 407	71 407
30	20 Pénzügyi műveletek egyéb ráfordítása	0	0	0	0
31	IX Pénzügyi műveletek ráfordításai	0	0	71 407	71 407
32	B) PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE (=VIII-IX)	0	0	-71 407	-71 407
33	C) SZOKÁSOS EREDMÉNY (=±A±B)	-5 748	2 500	181 358	178 110
34	21 Felhalmozási célú támogatások eredményszemléletű bevételei	0	0	0	0
35	22 Különféle rendkívüli eredményszemléletű bevételek	0	0	0	0
36	X Rendkívüli eredményszemléletű bevételek (=21+22)	0	0	0	0
37	XI Rendkívüli ráfordítások	0	0	0	0
38	D) RENDKÍVÜLI EREDMÉNY(=X-XI)	0	0	0	0
39	E) MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (=±C±D)	-5 748	2 500	181 358	178 110

Kisújszállás Város Alpolgármestere

☒ 5310 Kisújszállás, Szabadság tér 1. sz.

☎: 59/520-242 Fax: 59/321-139

e-mail: alpolgarmester@kisujszallas.hu

honlap: www.kisujszallas.hu

**Kisújszállás Város Önkormányzata Képviselő-testülete
2024. május 30-ai ülésének
10. napirendi pontjához**

Előterjesztés

Kisújszállás Város reziliencia vizsgálatáról szóló tanulmány felülvizsgálatára

*Véleményezi:
valamennyi önkormányzati bizottság*

Tisztelt Képviselő-testület!

A képviselő-testület 286/2016. (XI. 29.) számú önkormányzati határozatával döntött arról, hogy meg kell kezdeni a város reziliencia vizsgálatának elkészítését. A vizsgálat első változatát a testület 43/2018. (II. 27.) számú önkormányzati határozatával hagyta jóvá, és felkért, hogy a képviselő-testületi ülésen elhangzott, valamint a később beérkező javaslatok, észrevételek figyelembevételével a tanulmány további kiegészítéséről gondoskodjak, mely felülvizsgálat 2019-ben szintén megtörtént.

A fenti évszámok is jól mutatják, hogy az országban elsőként Kisújszálláson kezdődött meg a reziliencia stratégia megalkotása és tart annak folyamatos felülvizsgálata a mai napig is.

Amint azt már megszokhatták a Testület tagjai, a városunkat érintő valamennyi kérdést megfelelő szakmai megalapozottsággal, tudományos igényességgel igyekeznek az önkormányzat és a Polgármesteri Hivatal megközelíteni.

A jó gyakorlat folytatása körében ismét javaslatot teszek városunk reziliencia-vizsgálatának folytatására, mely elősegítheti az önkormányzat későbbiekben megalkotásra, vagy felülvizsgálatra váró koncepcióinak, terveinek megalapozását.

A vizsgálat lényegében a város, illetve annak lakossága szempontjából kiterjed a létező és várható negatív hatásokra, valamint az azokra adható válaszokra.

Javasolom a tisztelt Képviselő-testületnek, hogy az előterjesztés mellékletét képező tanulmányt megvitatni, ahhoz, illetve annak fejlesztéséhez javaslatokat tenni szíveskedjenek annak érdekében, hogy egy folyamatosan fejleszthető tanulmány, illetve munkaanyag álljon rendelkezésünkre.

Kisújszállás, 2024. május 22.

**Dr. Kovács Tibor
alpolgármester**

Készítette: Dr. Szél András aljegyző

Ellenőrizte: Kiss-Finta Orsolya igazgatási osztályvezető

Az előterjesztés törvényes:

Határozati javaslat

.../2024. (V. 30.) számú önkormányzati határozat

Kisújszállás Város reziliencia-vizsgálatának folytatásáról

Kisújszállás Város Önkormányzatának Képviselő-testülete megismerte az előkészített reziliencia vizsgálattal kapcsolatos tanulmányt és ismételten felkéri Dr. Kovács Tibor alpolgármestert, hogy a képviselő-testületi ülésen elhangzott, valamint a később beérkező javaslatok, észrevételek figyelembevételével a tanulmány további kiegészítéséről gondoskodjon.

Végrehajtásért felelős: Dr. Kovács Tibor alpolgármester

Határidő: 2024. május 30-tól folyamatosan

Hivatali felelős: Dr. Szél András aljegyző

Erről értesül:

1. Kecze István polgármester
2. Dr. Kovács Tibor alpolgármester
3. Dr. Szél András aljegyző

Kisújszállás Város reziliencia-stratégiája

Munka- és vitaanyag 3.0

Kisújszállás, 2024

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló

Kitekintés – nemzetközi, európai és hazai városfejlődési trendek

A városzsugorodás problematikája, jellemzői, okai és következményei

A zsugorodás problémakörére adott reakciók a centrumban és a félperiférián

A kultúra mint a XXI. századi városfejlesztés eszköze

Reziliencia: egy divatos fogalom megjelenése a fejlesztéspolitikában

A reziliencia típusai

Reziliencia a terület- és településfejlesztésben

A magyarországi városfejlesztés lehetőségei, korlátai és jövőbeli kilátásai

A magyar periféria társadalmi-gazdasági problematikája

Az Alföld-kérdéskör

„Az alföldi út kérdőjelei”

A továbbblépés gátja: az elenyészett társadalmi tőke

A társadalmi változások és komplex gazdasági-környezeti vonatkozásai a Nagykunságban

Talentumföldrajzi jellegzetességek a Nagykunságban

Kisújszállás – helyzetelemzés

Természetföldrajzi jellemzők

Társadalomföldrajzi jellemzők

Városfejlesztés a rendszerváltás óta

Reakciók a felmerülő urbanisztikai kihívásokra

Reziliencia-alap „A”: a Vigadó

Reziliencia-alap „B”: a rizstermesztés

Reziliencia-alap „C”: Csukás István munkássága

Reziliencia-alap „D”: Karikó Katalin munkássága

Reziliencia-alap „E”: az Öregerdő

Interaktivitás

Kulturális gazdaság és turizmusfejlesztés

Konklúzió

Összegzés

Zárszó

Vezetői összefoglaló

A rövid XX. század (Lukács 1994) világrengető politikai-társadalmi-gazdasági eseményekben gazdag időszak volt. 1989 a berlini fal ledöntésével, a kommunizmus bukásával, a szovjet birodalom összeomlásával világtörténelmi fordulópontot jelentett, s ezen események a rövid – 1914-ben, az első világháború kitörésekor kezdődött – huszadik század végét jelentették. A század egész arculatát a két világháború, majd a hidegháború határozta meg: az orosz forradalom, a gyarmatbirodalmak felbomlása, majd az Egyesült Államok és a Szovjetunió között létrejött erőegyensúlyra alapuló világrend mind ezek következménye volt (Lukács 1994).

Mindez az 1989-1990-es kelet-közép-európai rendszerváltásokkal végetért. A bipoláris világ, a kapitalizmus–szocializmus több évtizedes szembenállása után az akkori időszak a világban és Európában egyaránt az enyhülés, a közeledés, a demokrácia (látszólagos...) kiteljesedésének ideje volt, ami egybekapcsolódott az európai egység kibővülésével, a leszakadt kelet-közép-európai államok gazdasági fejlődésének reményével.

Lukács szerint 1989-90-ben nemcsak a huszadik század zárult le, hanem immáron (és ez 2022-ben már valóban napi realitássá lett) végéhez közeledik az 1500 táján kezdődött, úgynevezett újkor is, amelynek fő vonásai – Európa terjeszkedése, a fehér ember térhódítása, a gyarmatbirodalmak, az atlanti térség főszerepe a világtörténelem színpadán (ezzel párhuzamosan egy európai belső fejlődési törésvonal kialakulása az Elba mentén), a liberalizmus, a humanizmus, a polgári kultúra, a városi és városias létforma eluralkodása, a magánélet tiszteletben tartása, a világegyetem és a fizikai valóság newtoni felfogása, a tudományos objektivitás eszménye, a könyv kora és így tovább – közül nagyon sok már eljutott vagy közel jár a végéhez. (S hogy vajon mi következik ezután?..)

A globalizáció áldásos(nak vélt) hatásai mellett az elmúlt évtizedekben egyre inkább jelentkeztek annak súlyos árnyoldalai, mellékhatásai is: legtragikusabb a klímaváltozás, a környezetszennyezés (mindezek az amerikai típusú fogyasztási „kultúra” világméretű térhódításának következményeiként), a demográfiai katasztrófa, a kultúra homogenizációja/amerikanizációja, a felejtés iparosítása, a politikai (ál)korrektség (melynek következtében ma már a tudományban is lehetetlen nyíltan beszélni a legsúlyosabb társadalmi problémákról, nemhogy a közéletben), végső soron a világ társadalmi-gazdasági újrendezése.

A világgazdaság komplexitása (és mivel minden rendszer annál sérülékenyebb, minél bonyolultabb, összetettebb), ezzel párhuzamosan a helyi társadalmi-gazdasági-környezeti problémák felerősödése eredményeként a válságok kora következik. A 2020-as válság rendszerválság, ezért újra kellene definiálni a piacgazdaságot és azokat a tényezőket, amelyek keretei között az működik (Zsibók et al. 2022).

A fentebb említett válságtünetek elleni küzdelem már korábban is óriási erőfeszítéseket igényelt (ha volt egyáltalán tényleges akarat és cselekvés...), ám jelen évszázadunk harmadik évtizede új, eddig – a ma élő európai és hazai generációk előtt legalábbis – ismeretlen (és sokkoló) kihívásokat támasztott a *Covid 19-világjárvány*, majd a 2022 februárjában kitört

orosz-ukrán háború képében, továbbá a 2021-2027-es időszak EU-s pénzügyi forrásai hazánkba érkezésének bizonytalanná válása kapcsán.

Mindezek fényében **kiemelkedő jelentőséggel bír az, hogy az egyes emberek, a közösségek, a népek-nemzetek, térségek, régiók és települések hogyan tudnak megküzdeni az előttük álló nehézségekkel (ismertekkel és ismeretlenekkel)**, milyen válaszokat tudnak adni a kor kihívásaira. Ezek a válaszok természetesen függenek helytől és időtől, az egyes társadalmak fejlettségétől, tanulási hajlandóságától, rugalmasságától, innovációs képességeitől, kreativitásától, reziliencia-képességétől.

A világ fejlett társadalmi ezekre a kihívásokra (melyek egyébként – nem mellékesen – jórészt az ő társadalmi-gazdasági-politikai ténykedéseiknek, életformájuknak köszönhetőek...) folyamatosan keresik a válaszokat; kelet-közép-európai térségünk azonban – mint mindenben – ebben is a megkésettség jeleit mutatja.

Tervezni mindig kell – mivel állandóan szembesülünk megoldandó problémákkal. Ennek kapcsán is csak egyvalami állandó: a változás. Hazai kutatók szerint a centralizáció, a társadalmi tőke jelentőségének előtérbe kerülése, a depopulizáció, a területi különbségek stabilizálódása, a háttérbe szoruló területi politika stb. nem csak Magyarországon érhető tetten, hanem számos más (európai) országban is (Zsibók et al. 2022).

Kisújszállás városa (a Nagykunság történelmi kultúrrégió többi településével egyetemben) statisztikai elemzések, tudományos kutatói megállapítások és szubjektív valóságérzékelésünk szerint is Magyarország keleti belső perifériáján fekszik, és komoly társadalmi-gazdasági-környezeti kihívásokkal küzd. Ezeket a sürgető kérdéseket érzékelve és értékelve városunk Magyarországon legelőször kezdte el megalkotni reziliencia-stratégiáját még 2016-ban (a sorrendben a második Székesfehérvár, akik 2021-ben kezdtek hasonló munkába).

Az alábbi munkaanyag tehát több éves előkészítés eredménye, melyet ezúton bocsátunk vitára.

Kovács Tibor

PhD, habil

társadalmi megbízatású alpolgármester

„A Paradicsom itt van. Csak mi tesszük tönkre.”
(Friedensreich Hundertwasser)

Kitekintés – nemzetközi, európai és hazai városfejlesztési trendek

1984 nem csak a világirodalomban szimbólum: a Föld urbanizációs (és ennek kapcsán közvetve térségi) folyamatai változásának érzékelésében és értékelésében is fordulópontot jelentett ez az év – a Rotterdamban összegyűlt városfejlesztő szakembereknek ugyanis az addigi, a XX. század második felétől a leginkább a fejlődő világra jellemző robbanásszerű *városnövekedés* mellett immár egy *ellentétes irányú urbanisztikai folyamatot* is regisztrálniuk kellett. Ez pedig nem más, mint a centrumtárségek (Európa fejlett térségei, az USA egyes városregiói) bizonyos városainak *demográfiai zsugorodása* (*shrinkage*, *Schrumpfung*), vagyis a *népességszám csökkenése*, annak összetett társadalmi, gazdasági, infrastrukturális, környezeti és térségi következményeivel együtt.

Alig egy fél évtizeddel később, az 1989/1990-es kelet-közép-európai rendszerváltások térben még tovább terjesztették ezt a folyamatot, azaz az európai (fél)periféria jelentős része is „csatlakozott” a demográfiai zsugorodás által érintett térségekhez, tovább halmozva az amúgy is súlyos társadalmi-gazdasági következményekkel járó itteni transzformációs folyamatokat.

A fejlett világban *békeidőben* sem az elméleti kutatók, sem a gyakorlati terület- és településfejlesztő szakemberek, sem a politikusok addig még nem találkoztak ezzel a jelenséggel, onnantól kezdve azonban (elvileg) rákényszerültek egy markáns gondolati váltásra: azaz az urbanizációt, ezzel párhuzamosan az érintett térségek (bennük a városok mint központi helyek) fejlesztését/fejlődését immár egy új paradigma mentén kellett – volna – szemlélni, tervezni és irányítani.

Ennek kapcsán elvileg be kellett látniuk: át kellene térni az „irányított növekedés” hajszolásáról az „ellenőrzött átépítés” folyamatára, de ez a valóságban még a fejlett Nyugaton is nehezen ment/megy, különösen a kizárólag a „növekedés” fétisében hívő politikumnak – a félperiférikus Kelet pedig ebben a kérdésben is a szokásos töredezettséget és megkésettiséget mutatja.

Sajnos ez előrejelzések azt mutatják, hogy közép- és hosszú távon ez a zsugorodás a jelzett térségekben tovább fog tartani, s ezek közül is a leggyorsabban az alábbi tíz országban (1. táblázat).

1. táblázat: A világ tíz leggyorsabban fogyó népessége – előrejelzés 2050-ig

A világ 10 leggyorsabban fogyó népessége *			
	2015	2050	változás (%)
	ezer fő		
Bulgaria	7 177	5 424	-24,4
Latvia	1 993	1 517	-23,9
Moldova	4 066	3 293	-19,0
Ukraine	44 658	36 416	-18,5
Croatia	4 236	3 461	-18,3
Lithuania	2 932	2 407	-17,9
Romania	19 877	16 397	-17,5
Serbia	8 851	7 447	-15,9
Hungary	9 784	8 279	-15,4
Poland	38 265	32 390	-15,4

* 2015 és 2050 között, az ENSZ medián előrejelzése szerint
Forrás: ENSZ, Portfolio

Forrás: ENSZ

A városzsugorodás problematikája, jellemzői, okai és következményei

Európában a centrum és a periféria egyik alapvető problémájaként jelentkezik a *demográfiai válság*ként definiált folyamat: csökken a gyermekvállalási kedv, a népesség elöregedik, a társadalom fogy, etnikailag átalakul.

Mindehhez társul még, hogy bizonyos térségek/régiók és városaik – természetesen nem kizárólag, de részben legalábbis a dezindustrializáció, sőt, de-ökonómizáció (Hannemann 2003) következményeként – gyengülő gazdasági teljesítőképességgel, csökkenő vonzerővel és szűkülő társadalmi-gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek, azaz összességében regisztrálható a „*csökkenő népesség – csökkenő képesség (?)*” „új” városfejlődési modellje. Ezen folyamatok (többek között és veszélyes tovagyrúzó hatásokkal) a helyi társadalom átfogó gyengüléséhez vezet(het)nek, tovább növelve a régiós és ezen belül a települési társadalmi-gazdasági-kulturális és környezeti problémákat, egy *valószínűleg* lefelé tartó városi-térségi visszafejlődési spirált generálva.

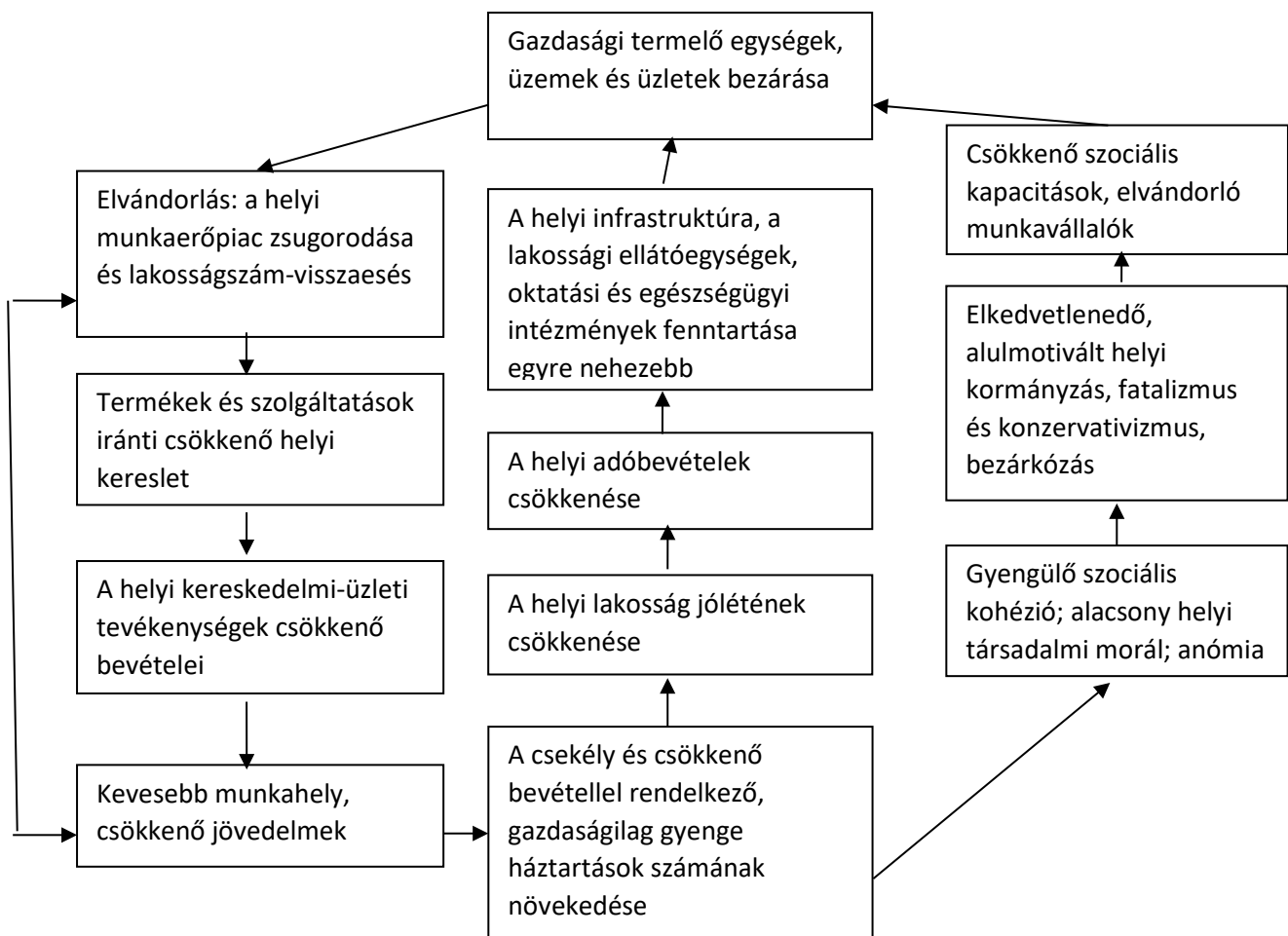
Fentieket konkretizálva a városzsugorodás láncolata részletezve az alábbi:

- a helyi gazdaság strukturális gyengeségei, hiányzó munka- és képzési helyek;
- a fiatal kvalifikált munkaerő elköltözése (távvándorlás);
- magas(abb) jövedelműek el-/kiköltözése (közeli elvándorlás/szuburbanizáció);
- a városi lakásállomány tartós üresedése, leértékelődése;
- hiányzó bérleti bevételek (lakástulajdonosok);
- infrastrukturális létesítmények tartósan alacsony kihasználtsága (pl. iskola, óvoda);
- növekvő szegénység;
- elöregedés;
- csökkenő vásárlóerő (kereskedelem, vállalkozások);
- csökkenő adóbevételek;
- növekvő szociális kiadások (pl. segélyek);
- negatív városimázs;

- alacsony vagy hiányzó befektetési hajlandóság;
- vállalkozói attitűd alacsony volta vagy hiánya;
- a gazdaság strukturális gyengeségeinek további erősödése (Hannemann 2003, Beer 2001 alapján).

A lentebbiekben egy összefoglaló „zsugorodási modell” látható az összes érintett városkategóriára és vidéki térségre, amely az alábbiakból áll – azaz a zsugorodó városokat (és ennek következtében a nekik otthont adó vidéki térségeket) fenyegető társadalmi-gazdasági *leértékelődési spirál* általában a következő (1. ábra).

1. ábra: A város- és térség(vissza)fejlődés kumulatív oksági láncolata

Forrás: Mayer – Knox 2009, 209

A zsugorodás problémakörére adott reakciók a centrumban és a félperiférián

Az eltelt évtizedekben – örömdetes tény – a problémára reagálva a centrumtárségekben (USA, Nyugat-Európa) és újabban a közepesen fejlett térségekben (pl. hazánk) egyre gyarapodott a téma kutatóinak, tudományos szakirodalmának, valamint gyakorlati kezelési kísérleteinek a száma. Ugyanakkor a megkésett (fél)periférián még ma sem kap a súlyának megfelelő gyakorlati figyelmet a téma (és így adekvát kezelési módja sem), holott már a

tudomány, a politika, a média és a társadalom is határozottan érzékeli a demográfiai zsugorodás és következményei komplex problémakörét.

Erőteljes különbségként érzékelhető, hogy Nyugaton már a 2000-es évek eleje óta egyre szélesebb és alaposabb tudományos szakirodalma, illetve gyakorlati kezelési-végrehajtási tapasztalatai vannak a jelenségnek (különösen Németországban), míg hazánkban a *kifejezetten a demográfiai zsugorodás* szemszögéből történő térségi-települési elemzéseknek (pl. Kovács 2009, 2014, 2016, Pirisi, Máté 2014), de leginkább a gyakorlati fejlesztési tevékenységeknek nincs meg a kiérlelt kultúrája.

Az érzékelés utáni elfogadás, majd a kezelési módok kidolgozásának nehézsége meglátásunk szerint a következő okok miatt lehet: a kizárólagosan a „növekedés” bűvkörében élő társadalmak ezt a zsugorodást egyelőre mentálisan nagyon nehezen fogadják el és dolgozzák fel, nem képesek a gondolati irányváltásra, azaz áttérni a növekedés hajszolásáról a „tervszerű visszafejlesztésre”, a „rendezett visszavonulásra”, hiszen ezeket – egyelőre – csak mint veszteséget és vereséget képesek interpretálni.

A megoldási kísérletek a fentiek alapján ugyanakkor valószínűleg nagyon összetettek, és **nem alkotható meg egy nagy, mindenkire és mindenhol egyaránt „üdvözítő” fejlesztési séma, modell**, de talán az alábbi pontok a zsugorodással küzdő városok fejlesztésében (és így idővel a közvetlen térségekre kihatóan) gyakorlatilag mindenhol megfontolandóak lehetnek, a konkrét lépésektől az általános stratégiai teendőig (tudván és elfogadván azt, hogy immár *a zsugorodás az új város- és térségfejlődési út!*):

Az *üres épületállomány* kapcsán pl. az alábbi városátépítési stratégiák léphetnek életbe:

- tervezett épület-visszabontások;
- a megmaradó régi épületállomány és a lebontásokkal létrejövő új terek továbbhasznosítása funkcióváltással, és ezzel egyidejűleg új célcsoportoknak megfelelő átalakítással, pl.
 - o belvárosi újjépítésű épületek létrehozása új célcsoportoknak (pl. fiatal családok részére),
 - o újrahhasznosítás funkcióváltással (pl. régi ipari területek/épületek lakássá, műtermekké, turisztikai szálláshelyekké alakítása, stb.);
- új, kiterjesztett, bővülő belvárosi zöldterületek, zöldfolyosók, zöldtüdők létrehozása;
- komplex „renaturáció” (nem csak vízügyi értelemben – Internet 1), a természet „újjáélesztése” a városban.

A konkrét fizikai beavatkozások mellett alapvető fontosságú a „*városok szimbolikus újragondolása*” (hiszen a város nem csak épületek felnagyított halmaza, hanem lelke van!), azaz *a városfejlesztés és –tervezés kihívásai immáron új gondolati megközelítést igényelnek*, az alábbiak szerint:

- elhatározás, bátorság kell a városok közötti különbségek/differenciák definiálásához, a települési **egyediségek, sajátosságok** megtalálásához, megfogalmazásához, kommunikálásához és eladásához;
- sürgető fontosságú a **város újragondolása** kulturális, szociális és gazdasági értelemben, illetve tér és hasznosítás viszonylatában, azaz megkerülhetetlen a

városfejlesztés/tervezés paradigmaváltása (az „irányított növekedésről“ a „rendezett visszavonulásra“);

- szükséges a **városi terek újraértelmezése** (filozófiai és fizikai értelemben egyaránt);
- elengedhetetlen a városi kreativitás (újragondolás, a rutinnal való szakítás, kooperáció, **kommunikáció, marketing**) erősítése, ösztönzése;
- a zsugorodást mint szabad fizikai és gondolati tereket kell értelmezni és alkalmazni;
- a zsugorodó településeket a helyi társadalom és kultúra újragondolása kapcsán meg kell kísérelni a jövőbeli gazdasági fejlődés sajátos és különleges laboratóriumaiként definiálni.

A fentiek alapvetően szükséges és fontos feltételei a zsugorodó városok és térségeik probléma-kezelésének, ahol kiemelt figyelmet kell szentelni az *endogén erőforrásoknak*, a **lokális társadalmakban rejlő belső fejlesztési potenciáloknak**.

Markánsan megmutatkozik ez a kíváncsóság Magyarországon esetében is, ahová 2004, de különösen 2007 után (a 2021-2027-es időszakig) óriási EU-s támogatások áramlottak különböző térségi és települési fejlesztésekre (abszolút értékben hazánk nettó pozíciója a 2014–2020-as időszakban kb. 25 milliárd euró volt. A fejlettségi szint (GNI) arányában ez +3,6%-os nettó pozíciót jelentett, amellyel Bulgáriát követve szintén másodikak voltunk a rangsorban – Hetényi 2013), igazi áttörés azonban *mindezek ellenére sem* regisztrálható sem társadalmi, sem gazdasági téren (a fenntarthatóságról, a környezetvédelemről pedig már szót sem merünk ejteni). Hogy miért ez a kételkedés? Hazai elméleti kutatási és gyakorlati terület- és településfejlesztési tapasztalatok alapján ugyanis ki lehet jelenteni, hogy a legalapvetőbb fejlesztési bázis, kiindulópont, azaz a fentebb hangsúlyozott *emberi erőforrások fejlesztése* alapvetően mindig csak másodlagos szempont hazánkban. Értelemszerűen vannak kezdeményezések, projektek a humán erőforrás-fejlesztésre és annak kutatására; ezek a kezdeményezések azonban még jócskán elmaradnak a kívánatos szinttől, holott fontosságuk talán nem kívánna különösebb magyarázatot. Meglátásunk szerint tehát egyre inkább *a belső, helyi-térségi erőforrások mozgósítására lenne szükség* a térség- és településfejlesztésben – különösen annak tudatában, hogy az EU fentebb jelzett bőkezű támogatásai 2021-től átalakulnak (átmenetileg, de csökkenhetnek), s onnantól **az endogén (értve ezalatt humán és anyagi) erőforrásokon alapuló fejlesztéseknek kell(ene) előtérbe lépniük**.

Ezen kérdések kapcsán felvetődik a különböző térségek és **településeik társadalmi innovációkra való igénye** (vagy az igény hiánya) és azok megvalósítási képessége. A kimondottan vidéki térségekben jellemző társadalmi innovációkat a vidék következő sajátosságaihoz vezethetjük le (G. Fekete 2014):

- *alacsony koncentráció* (népességben, vállalkozásokban, épületekben): a méretgazdaságossági elvek szigorú alkalmazása esetén az alacsony koncentráció a szolgáltatások hiányos kiépültségéhez vezetett;
- *a természethez való közelség*, ami egyben erőforrásként hasznosítható érték és súlyos felelősség is;
- *a centrumoktól való távolság*, ami információs elzártságot, magára hagyatottságot, a magasabb szintű szolgáltatások nehezebb elérhetőségét jelenti;
- *lassabb kulturális változások*, melyek kedveznek a kulturális értékek megőrzésének, de egyben az innovációk terjedését is lassítják (G. Fekete 2011, 77).

Mindezek alapján összeállíthatók a vidéki térségek sajátosságai, a településeiken megvalósítandó célok, illetve az ezek kapcsán – elvileg – elvégzendő speciális feladatok, az alábbiak szerint (2. táblázat):

2. táblázat: A társadalmi innováció potenciális területei vidéki térségekben

Vidéki sajátosság	Társadalmi cél	Speciális feladatok
<i>alacsony koncentráció</i>	depriváció csökkentése / felzárkózás elősegítése emberierőforrás-fejlesztési projektekkel	alternatív (kisléptékű) szolgáltatási módok bevezetése: oktatás, művelődés, egészségügy, szociális gondoskodás, kommunális szolgáltatások
	területi és társadalmi integráció	együttműködések és integrációk szervezése, belső hálózatok építése, közlekedés javítása, zöldítése
<i>természetközelség</i>	egészséges lakókörnyezet biztosítása a jelen és jövő generációinak	környezeti fenntarthatóság erősítése: természetvédelem, tájfenntartás, erdősítés, alternatív energiaforrások használata, hulladékkezelés és -megelőzés, lakások felújítása, település-karbantartás, szemléletformálás!
	megélhetés biztosítása, önrendelkezés erősítése, fiatalok letelepedése/letelepítése	helyi (természeti és kulturális) erőforrások hasznosítása: tájjellegű élelmiszertermelés, rekreációs lehetőségek bővítése, lakóingatlanok kiejánlása, tudásközvetítés!
<i>lassabb kulturális változások</i>	tudástársadalomhoz való kapcsolódás elősegítése	tudáskészlet bővítése: helyi tudás, szaktudás, digitális írástudás fejlesztése (képzések)
	identitás megőrzése, erőforrás-bővítés	kulturális örökség őrzése, hagyományápolás: gyűjtés, bemutatás és ezen örökség „fair” piacosítása
	közvetlen részvétel elérése, kapacitásbővítés	jó kormányzás: közösségek erősítése
<i>centrumoktól való (fizikai és szellemi) távolság</i>	területi hátrányok mérséklése	város-vidék kapcsolatok erősítése: ingázás segítése, piacok elérése és szervezése, (fizikai, információs, társadalmi) hálózatok építése, jelenlét és reprezentáció a városi, térségi véleményformálásban és döntéshozásban.

Forrás: G. Fekete 2014, 77

A kultúra mint a XXI. századi városfejlesztés eszköze

Mint fentebb is láthattuk, a posztmodern korszak már más erőforrások meglétét és alkalmazását követeli meg, mint az előző, fordí típusú időszak gazdasága – egy-egy térség, település fejlődésénél, fejlesztésénél a „kemény” tényezők (nyersanyag, ipar, stb.) helyett/mellett egyre inkább előtérbe kerülnek a „puha” (az emberi erőforrásokra, azok tudásbázisára, kreativitására alapuló) telepítőtényezők is (*olyan világban élünk, ahol a városban – is – egyre több szimbólumot termelünk és adunk el, optimális esetben a helyi, speciális kultúrára, tudásra és kreativitásra alapozva*).

A városfejlesztés/fejlődés szempontjából központi kérdés és tény már ma is, és méginkább az lesz a jövőben, hogy *a kulturális gazdaság a (poszt)modern városi gazdaság egyik legdinamikusabban erősödő, jellegzetes eleme* (Süli-Zakar et al. 2006). Fel kell végre ismerni, hogy **„a kultúra nagy üzlet. Egyik vezető szektora a posztfordista gazdasági forradalomnak és alapja számtalan város-megújulási programnak”** (Scott, A., idézi Süli-Zakar et al. 2006).

A kultúra megnövekedett és egyre erősödő szerepe a városok gazdaságában azért is látványos folyamat, mert egyszerre két síkon jelentkezik:

1. egyrészt egy *mennyiségileg*, hagyományos gazdasági mutatókkal mérhető folyamatról van szó (munkahelyek száma, adóbevételek növekedése, vendégéjszakák számának változása, stb.),
2. másrészt beszélünk egy *számszerűen nem mérhető* jelenségről, amely a kultúra szimbolikus, mítosz-, imázs- és egyéb teremtő erejéből születik, így generálva egy markáns járulékos vonzerőt a település számára (Süli-Zakar et al. 2006).

A városi kultúra tervszerű, átgondolt előállítására és eredményes piacosítása egy meghatározó alap lehet az adott – sok esetben zsugorodó – település élhetősége, fenntarthatósága/rezilienciája, jövőjének biztosítása szempontjából, hiszen a kulturális gazdaság több részből áll, így komplexen kiaknázható:

- *hagyományos kulturális szolgáltatások* (oktatás, közművelődés, művészeti szolgáltatások, turizmus). Ezen szolgáltatások jelentősége a fejlett országokban folyamatosan növekszik, hiszen sok embert foglalkoztatnak, tőkebefektetéseket vonzhatnak, városrehabilitációs akciók indítói és hasznélvezői lehetnek, s hozzájárulhatnak egy pozitív városimázs kialakításához és fenntartásához egyaránt;
- *kulturális termékipar*. Ez az ipar olyan termékeket állít elő, amelyeknek szimbolikus, kulturális értéke nagyobb, mint hasznosságuk (Süli-Zakar et al. 2006).

A városi kulturális gazdasági tevékenységek erősítése mellett szól, hogy jelentős a kis- és középvállalkozások szerepe, és kimagasló a hagyományok jelentősége is (Süli-Zakar et al. 2006). Az uniformizált, globalizált konzumkultúra ellenáramlataként kitermelődött már az a fogyasztói réteg is, amely egyre inkább az egyediséget, a jellegzetest, a különlegeset keresi – és azt meg is fizeti. A hagyományosat a modernnel ötvöző, kiváló minőségű, egyedi termékeket előállító, korszerű piacszerzésű kézműipar így sikerrel beépülhet a (globális) kulturális gazdaságba. A helyi hagyományos termékek felélesztése, modernizálása, s egy nagyobb közönség számára fogyaszthatóvá tétele nemzeti és nemzetközi szinten is sikerrel kecsegtethet. A lokális tradíciók, ünnepek, néprajzi látványosságok a turizmus élénkítését

jelenthetik, s újjáéledhetnek az ipari tömegtermelés korában lecsúszott kézműipari tevékenységek is (Süli-Zakar et al. 2006).

Mindezek miatt érdemes megjegyezni, hogy **a városi kulturális gazdaság különösen érzékeny a helyi társadalom milyenségére, azaz a lokális humánerőforrás-bázis minőségére.**

A kulturális gazdaság fejlesztésének fontos sarokpontja még a helyi közösség képviselőjének, az *önkormányzatnak* e területen folytatott aktív politikája, amely pl. a kulturális kiadások emelése, a városi kulturális intézmények átszervezése, hatékonyságának növelése, a rendezvények számának és színvonalának emelése, s az épített örökség funkcióbővítő revitalizációja terén jelentkezhethet (Süli-Zakar et al. 2006), így járulva hozzá a város életminőségének javulásához. A kulturális gazdaság szimbolikus, imázsteremtő és –erősítő jellege miatt olyan vonzerőt képes generálni, hogy az a város társadalmára és gazdaságára, összességében a városi élet egészére kihatást gyakorol.

Reziliencia: egy divatos fogalom megjelenése a fejlesztéspolitikában

Oly korban élünk a Földön, amikor gyökeres társadalmi, politikai, gazdasági, természeti-környezeti átalakulások zajlanak. Komoly a veszély, hogy az emberiség nem fogja tudni irányítani ezeket a változásokat, sőt, amennyire *tettekben, cselekvésekben nem készül* ezekre a változásokra, sajnos az is megeshet, hogy még csak lépést sem tud tartani velük. De hogyan lehet felkészülni valamiféle „váratlan” változásokra? És hogyan lehet egy egész társadalmat felkészíteni ilyesmire? Vajon a természet kínál valamiféle receptet erre? (Czúcz 2010)

A következő évtizedek tehát a „nagy változások kora” lesz az emberiség számára. Elkerülhetetlenül megváltozik az a külső környezet, melyhez társadalmunk mindennapi tevékenységével alkalmazkodott. Mi kell ahhoz, hogy egy komplex rendszer viszonylag stabil tudjon maradni jelentős külső változások közepette is?

Minden érának, korszaknak és szakterületnek megvannak a maga divatos fogalmai, s ez alól nem kivétel a tudomány sem: mindig felbukkannak új, vagy újra előtérbe kerülnek rég elfeledett kifejezések, esetleg addig csak más tudományterületen alkalmazott fogalmak hatolnak be s nyernek polgárjogot olyan területeken, ahol addig az adott fogalom használata ismeretlen volt. Ilyen kifejezés a társadalomtudományokban is létjogosultságra szert tett „**reziliencia**” fogalma. A reziliencia fogalmát a legkülönbözőbb háttérű kutatók meglehetősen eltérő problémákra és módokon alkalmazták, élénk és igen tartalmas vitákat váltva ki, amelyek hozzájárulhatnak a területi folyamatok megértéséhez is (Pirisi 2019).

Az ökológusok elvileg tudják a választ: ez a tulajdonság a már fentebb említett *reziliencia* (Czúcz 2010). Anélkül, hogy további részletekbe menően kifejtjék ezt a fogalmat és mögöttes tartalmát (ezt megteszik, olykor egymással is vitázva pl. *Holling 1973*, Bourbeau 2013, Chandler 2013, Joseph 2015, Neocleous 2013, illetve őket is idézve Fejérdy – Z. Karvalics 2015, Kuslits 2015, Székely 2015), mindenképpen helyt kell adnunk egy rövid elemzésnek, hogy mit is jelent ez a szó, és milyen helyet foglalhat el ez az elképzelés a településfejlesztés témakörében.

A „**reziliencia**” eredeti jelentésének megalkotását és használatát az orvostudománynak köszönhetjük: azt a jelenséget-képességet írják le, amely *a betegség utáni regenerációt, az eredeti vagy ahhoz hasonló állapotba hozó gyógyulást eredményezi*. Már ebben a vonatkozásban is érdemes felfigyelni a rezilienciának azokra a jellegzetességeire, amelyeket a későbbiekben más területeken kibontakozó kutatások és elemzések is feltártak és bemutattak (Fejérdy, Z. Karvalics 2015, 114):

- *kettős természetére* (arra, hogy a képesség és a folyamat együttesen, elválaszthatatlanul jelenik meg benne – a képesség történeti, a folyamat pedig ciklikus módon);
- *a komplexitásra* (vagyis a holisztikus megközelítés szükségszerű voltára);
- *a kontextualitásra* (vagyis arra, hogy minden egyes reziliencia-szituáció a külső hatások és a belső képességek teljesen egyedi kombinációjában létezik csak); és
- *ciklusosságára* (Fejérdy, Z. Karvalics 2015, 115).

Más megközelítésben **egy rendszert akkor nevezhetünk reziliensnek, ha a főbb „funkciók” sérülése nélkül képes a külső „sokkok” elviselésére**. Rendszer, mint pl. az ökoszisztémák vagy

társadalmi rendszerek, illetve funkciók, mint pl. az anyagáramlások fenntartása, struktúrák és az információ megőrzése (Czúcz 2010).

Milyen rendszerek tekinthetők reziliensnek, és melyek nem? Az ökológia a következő útmutatást adja:

1. Minél kisebb, önállóan is működőképes egységekből áll egy rendszer, annál reziliensebb.
 - Az anyagáramlási ciklusok minél kisebb tér- és időskálán alkossanak zárt körfolyamatokat (önellátás képessége, saját hulladékok feldolgozása).
 - A jelenleg tartó éghajlatváltozás vizsgálatának egyik tanulsága az, hogy pl. a nagyobb távolságra vonuló madarak vagy a hosszabb életciklusú fák sérülékenyebbek, mint a kisebb tér-, illetve időléptékben gondolkodó társaik.
2. A generalisták könnyebben túlélnek a nagy változásokat, a túlzott specializáció sebezhetővé tesz (nevezhető ez a „több lábbon állás” elvének vagy „kockázatmegosztási” elvnek is).
3. Nagy változások időszakában a komplexitás minimalizálódik (a túlspecializált szereplők/intézmények kiesnek, a lehetséges szerepek és kapcsolati viszonyok száma visszaesik, a felhalmozott információ elvész) (Czúcz 2010).

Az elmúlt évtizedekben a modern nyugati társadalmak szinte maradéktalanul feláldozták rezilienciájukat a (vélt vagy valós) hatékonyság, versenyképesség, méretgazdaságosság, a készletmentes „just in time” megoldások, valamint a globalizáció oltárán. Társadalmunk és ezáltal mindannyiunk élete, életben maradása alapvető függőségbe került több nagy (globális) ellátórendszerrel. A rossz hír azonban az, hogy ezek az ellátórendszerek fenntarthatatlanok, az elvonási tünetek pedig kegyetlenek lesznek (Czúcz 2010).

A reziliencia típusai

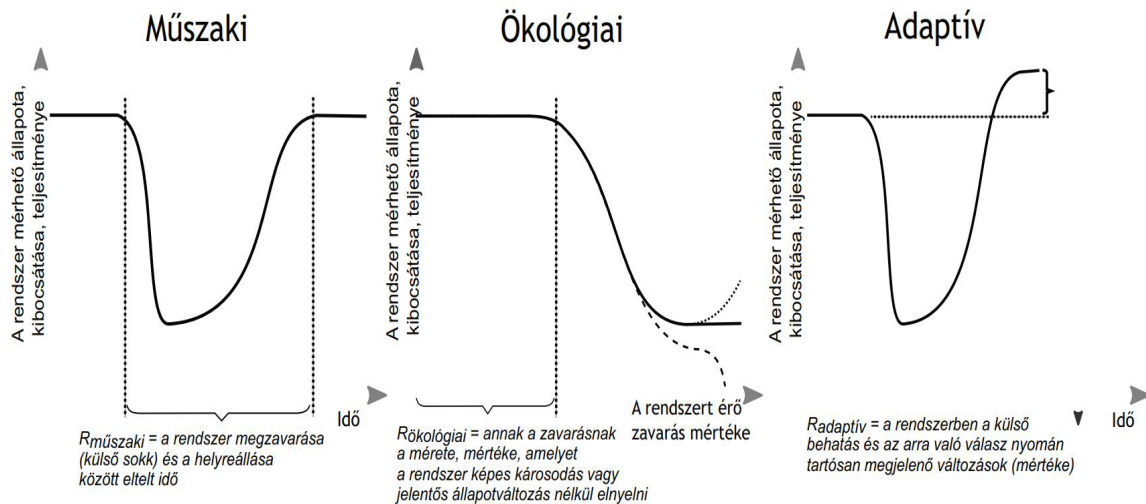
A reziliencia tudományos karrierje Crawford Stanley Holling kanadai ökológus 1973-as tanulmányával indult (Holling 1973, ld. fentebb). Eredeti értelmében *egy egyensúlyi állapotban lévő (komplex) ökológiai rendszer helyreállítását jelentette valamely erőteljes külső behatás, sokk után* (ld. fentebb).

Manapság a legáltalánosabban használt a háromféle reziliencia-típust alkalmazó megközelítés (Pirisi 2019 után).

A három fogalom három különböző ellenálló- és reakcióképességet takar:

- a. *A műszaki reziliencia* egy rendszer stabil alapállapotba való visszatérésének képességét („visszapattanását”) jelenti, és kifejezhető azzal az idővel, amely a behatás és a működés helyreállása között eltelik.
- b. *Az ökológiai reziliencia* annak a maximális külső hatásnak a mértéke, amelyet a rendszer még károsodás vagy jelentős állapotváltozás nélkül képes elviselni, voltakeppen abszorpciók képesség.
- c. *Az adaptív reziliencia* olyan képességre utal, amelynek révén a rendszer külső behatásokra megváltozik, avagy a megváltozott külső körülményekhez adaptálódik (Pirisi 2019, 66) (2. ábra).

2. ábra: A reziliencia típusai

Forrás: Pirisi 2019, 66

Látható, hogy két hasonló (a és b), és egy eltérő fogalomról van szó: az *első két esetben* a reziliencia a rendszer valamely adott, a *behatás pillanatában meglévő tulajdonsága*, a *harmadik esetben* viszont a behatás kapcsán *bekövetkezett megváltozása*. Az első kettő (elvileg) jól mérhető, a harmadik nehezen számszerűsíthető, hiszen egy olyan komplex rendszerben bekövetkező változás, amely nem írható le néhány változó számszerű különbségeként. Ilyen értelemben az ábra jobb oldala talán túlzottan leegyszerűsítő (Pirisi 2019, 66).

Rezilienciája úgyszólván bárminek lehet. Az ökológiai reziliencia fizikai megközelítésben (mint erőelnyelő képesség) viszonylag egyszerű „rendszereknek” is fontos, tesztelt és növelni vágyott tulajdonsága, mint mondjuk egy széknek. A komplex rendszerek, amelyek közül Walker et al. (2004) megkülönböztetnek tisztán természeti, tisztán társadalmi, kombinált, valamint szocioökológiai típusúakat, szükségképpen mindegyikkel rendelkeznek valamilyen mértékben. Azonban **a társadalomtudományokban a harmadik megközelítés vált uralkodóvá**, így többen, például MacKinnon és Derickson (2013) két típust állítanak egymással szembe: az *elasztikusságot* és a *visszatérés sebességét* (voltaképpen a+b), illetve a rendszer *adaptációs folyamatát* (Pirisi 2019, 66).

Reziliencia a terület- és településfejlesztésben

Úgy véljük, a fenti tények mindenképpen indokolják egy új szemléletmód kialakítását a terület- és településfejlesztésben is. Pirisi G. (2019) nyomán a rezilienciára mint a komplex (térbeli) rendszerek sajátosságára tekintünk, amely kiváló elméleti kerete a területi folyamatok elemzésének, illetve az e folyamatokba történő beavatkozás tervezésének.

A társadalomtudományok rezilienciával kapcsolatos vizsgálatai lehetővé teszik a reziliencia kulcstulajdonságainak meghatározását; a nehézséget az okozza, hogy a legtöbb kutatás általában csak egy-egy társadalmi szférát, egy-egy aspektust emel ki (Pirisi 2019, 74).

1. A legbiztosabb elem a **diverzitás**. Az ökológiai gyökerű rezilienciafogalom kezdetektől pozitívként értelmezte a diverzitást – eredetileg biológiai értelemben (Holling 1986), de később a társadalmi analógiák felé is nyitva (Adger 2000; Elmqvist et al. 2003). Az utóbbi években a diverzitás jelentőségét különböző kiindulópontokból hangsúlyozzák (Boros et al. 2016; Németh 2016).
2. Aligha vitatható, hogy a **kohézió** szerepe is jelentőséggel bír. Ezt az aspektust a társadalomtudományi kutatások hozták előtérbe, például a katasztrófahelyzetbe került közösségek reakciója kapcsán (Adger et al. 2005; Townshend et al. 2016; V. Komlósi, Richter 2015). A kohéziót más szerzők alapvetően a társadalmi tőkében látják kifejeződni (Aldrich, Meyer 2015; Petzold 2016; Szabó 2015), megint más megközelítésekben az összekapcsoltság jelenik meg (Ahern 2011), amely ugyan nem azonos a kohézióval, de a társadalmi csoportok közötti interakciók révén rokon természetű.
3. A harmadik tulajdonság az **autonómia**. Az autonómia központi szerepet játszik a közösségi „leleményesség” (resourcefulness) koncepciójában (MacKinnon, Derickson 2013), de megjelenik más kontextusokban is, mint a katasztrófásérülékenység csökkentésének eszköze (Tanner, Mitchell, Polack 2009) vagy a mentális ellenálló képesség egyik feltétele (Kirmayer et al. 2011) (Pirisi 2019, 74).

Ha kételkednénk a három kiválasztott tulajdonság jelentőségéről, érdemes megfordítanunk a kérdést: vajon egy közösség, amely társadalmában, gazdaságában és politikumában egyveretű, polarizáltság és szétszakítottság jellemzi, valamint ki van zárva a saját sorsát érintő döntéshozatalból, nem tekinthető eleve igen sérülékenynek? (Pirisi 2019, 74)

A fenti tulajdonságok – a rezilienciát kialakító tényezők – értelmezhetők a három, korábban megnevezett szférában: a társadalom strukturális viszonyaiban és a reciprocitáson alapuló kapcsolatrendszerében, a gazdasági aktivitásban és a piaci viszonyrendszerekben, valamint a politikai szférában és a hatalmi/alárendeltségi viszonyokban (Pirisi 2019, 74) (3. táblázat).

3. táblázat: A reziliens település sajátosságai a helyi társadalom néhány viszonyrendszerében

A helyi társadalom tértermelésének aspektusai	A rezilienciát kialakító legfontosabb tényezők		
	Diverzitás	Kohézió	Autonómia
Társadalmi struktúrák és reciprocitáson alapuló viszonyok	Sokszínűség, heterogén szerkezet a társadalom különböző metszeteiben (kor-, státusz-, etnikai és vallási tagoltság, szubkulturális és életmódcsoportok	Erős kötődés a helyi közösséghez (identitás), magas szintű társadalmi tőke (bizalom), integráció: a kirekesztés és a kizáródás hiánya	Önszervezettség, jelentős számú alulról jövő kezdeményezés és nonprofit szervezet jelenléte, működése
Gazdasági aktivitás és piaci viszonyok	A gazdasági szereplők méretbeli és ágazati sokszínűsége	Helyi kötődésű vállalkozások jelenléte és társadalmi szerepvállalása	A gazdasági aktivitás erőforrásainak helyi rendelkezésre állása, helyi piacok működése, lokális termelési láncok és piaci kapcsolatok
Politikai aktivitás és hatalmi viszonyok	Értékpluralizmus, különböző csoportok részvétele a döntéshozatali mechanizmusokban, a kisebbségi vélemények artikulálásának lehetőségei	Érdekegyeztetési mechanizmusok működése, együttműködés a különböző csoportok között az alapvető stratégiai célok kapcsán	A helyi ügyeket érintő stratégiaalkotás és döntéshozatal széles körű szabadsága

Forrás: Pirisi 2019, 75

Összegezve, a reziliencia általunk alkalmazott jelentéstartalma a következő (Pirisi 2019, 67): a reziliencia *társadalmi konstrukció, amelyet egy térbeli alapon szerveződő, intézményesült és informális kapcsolatok által összekapcsolt közösség hoz létre. E kapcsolatok által hordozott készségek és tudás összessége, amely lehetővé teszi a változó, a közösség szempontjából külsődleges társadalmi, gazdasági, politikai és ökológiai feltételekhez való folyamatos alkalmazkodást, a közösség működőképességének megőrzését, a képességet a saját készségek és tudás bővítésére és struktúra megújítására, ezáltal a közösség kiszolgáltatottságának csökkentésére.*

Szükségessé válik immár egy alapvető filozófiaváltás: a hatékonyság mind üdvözítő jelszó helyett át kell állnunk a város reziliencia-alapú újraértelmezésére (3. ábra).

3. ábra: Hatékonyságtól a rezilienciáig – a város újraértelmezése

Hatékonyság ↔ Reziliencia

Forrás: Internet 2

A reziliencia kérdéskörének elemzésekor fontos a *képességszemlélet* figyelembevétele is (Sen 1993). Elméletét a településfejlesztésre is alkalmazva **fontos a helyi humán erőforrások lehető legteljesebb feltérképezése, ez alapján kiaknázása, a képességeikre való építkezés**; amint a természeti környezet/természeti tőke, úgy a szellemi-kulturális vagy az épített örökség is **kizárólag az emberi beavatkozás/felelősség kontextusában értelmezhető**, illetve mozgósítható (Bajmócy 2012). **Magas fokú reziliencia csakis magas fokú társadalmi kohézióval és az „extraszomatikus”** (a nem öröklődő, hanem írásos, beszélt és ehhez hasonló módon tárolt tudás – Internet 3) **képességekre való építkezéssel együtt érhető el**. Az általános hasonlóságok mellett *minden egyes városnak egyedi képességszerkezete van*: olyan sajátosságok, vagy sajátosságok egyedi kombinációi, amelyek csakis az adott településre és annak lakóközösségére jellemzőek (Fejérdy, Z. Karvalics 2015, 119).

Jellemző, hogy a mindennapi gondok, a városüzemeltetés-szintű feladatok, az önmagában vett „statisztikai” népesség-adatok változásaira (ld. pl. demográfiai zsugorodás) való ötlemtelen reflexiók rutinszerű világában háttérbe szorul a „képességek” szakadatlan feltárása, értékelése (majd a változó körülmények függvényében való újraértékelése). Ezzel párhuzamosan inkább jelszavakban, semmint tudatosan megkomponált középtávú programokban jelenik meg a megtartóerő és az ellenálló-képesség fokozásának stratégiai célja (Fejérdy, Z. Karvalics 2015, 119).

Pedig belátható, hogy *amiként egyetlen (!) polgár speciális „képessége”, egyetlen történelmi épületre épülő „képesség”, vagy egyetlen egy speciális, csak az adott településre jellemző természeti erőforrás is kiindulópontja vagy felhajtóereje lehet a reziliencia-erősítésnek és új erősségek megteremtésének*. Ehhez azonban nem elég a pont-szerű képességben gondolkodni: folyamatokra kell alapozni, felismerve azok ciklus-természetét, és megfelelően azonosítva az egyes ciklus-szakaszok lényeges karakterisztikáját (Fejérdy, Z. Karvalics 2015, 119).

A magyarországi városfejlesztés lehetőségei, korlátai és jövőbeli kilátásai

A statisztikai mutatókkal jól mérhető, ám a kvalitatív oldalt meglehetősen homályban hagyó demográfiai adatokon túl, sajnos jellegzetesen magyar társadalmi sajátosságok is ellenében hatnak egy nyugat-európai típusú, alulról is jövő, iteratív, eredményes, akár a zsugorodást is kezelő városfejlesztésnek; ezen problémák az alábbiak:

- a nagyjából még mindig hagyományos-mérnöki, és nem holisztikus, társadalomtudományi megközelítésű várostervezési/-fejlesztési módszerek alkalmazása (mely ugyanakkor jórészt az országos, *nem* pedig a helyi szabályozási kööttségek miatt nem lehet elég innovatív);
- az egyes meghatározó helyi városfejlesztési szereplők érdekellentétei (politikai és gazdasági téren, minden szinten);
- a városfejlesztésben potenciálisan érdekelt aktorok egymással szembeni bizalmatlansága;
- a vállalkozói lassúság, az újításra való képtelenség, az akarat hiánya, egyfajta retrográd értetlenség;
- a helyi lakosság jelentős részének értetlensége, illetve tanult tehetetlensége;
- fejlődő, de még nem elégséges város- és turizmusmarketing-tevékenység;
- mintegy összegzésként *a helyi minőségi humánerőforrások nem eléggé megfelelő mivolta.*

Ezen összetett társadalmi-demográfiai problémák következményeként részben már ma is regisztrálható, illetve a jövőben – a mai tendenciák folytatódása esetén – fokozódhat a helyi városzsugorodás problémája, azaz

- egyre drágul az infrastruktúra, az épített környezet fenntartása, az elöregedő helyi társadalom eltartása („csökkenő népesség – csökkenő képesség” (?)), illetve
- egy torz, demográfiailag, morálisan (társadalmi anómia) és gazdaságilag hanyatló (elszegényedő, anyagilag kiszolgáltatott, a szegénységet bővítetten újratermelő), önmagát fenntartani képtelen helyi társadalom kialakulásának,
- a komplex városi társadalmi-gazdasági-környezeti hanyatlásnak,
- összességében a város kiüresedésének a veszélye fenyeget.

A városfejlesztés sikerének három pillére: az értő városvezetés, az aktív lakosság és a kívülről (is) érkező tudás (Z. Karvalics 2016)

Minden településnek szüksége lenne egy konszenzuális, néhány alapvető kitörési irányt és prioritást tartalmazó jövőképre, amelyet nagyjából mindenki támogatni tud, és a fejlesztési forrásoknak ezt a jövőképet kellene szolgálniuk. Ha például egy kistelepülés polgármestere nem tud pályázati forráshoz jutni, hogy szép buszmegállók legyenek a településen, akkor összefog a helyi vállalkozókkal és lakosokkal, és megcsinálják maguk. Ha évtizedek óta nem sikerül elérni, hogy egy kis bekötőutat leaszfaltozzanak, akkor az érintett családok, gazdálkodók közösen elkészíthetik maguknak. Létezik tehát olyan forogatókönyv is, amelyet nem a pénzhívási szándék, hanem bizonyos problémák megoldása és a kedvezőnek vélt változások iránti eltökéltség, akarat és igény ír (Z. Karvalics 2016).

Ha van forogatókönyv, és ahhoz lehet pályázati pénzt rendelni, az jó. Ha nem, változás akkor is elérhető. A kérdés az, hogy ki ért a forogatókönyvíráshoz. **A települést és annak kitörési**

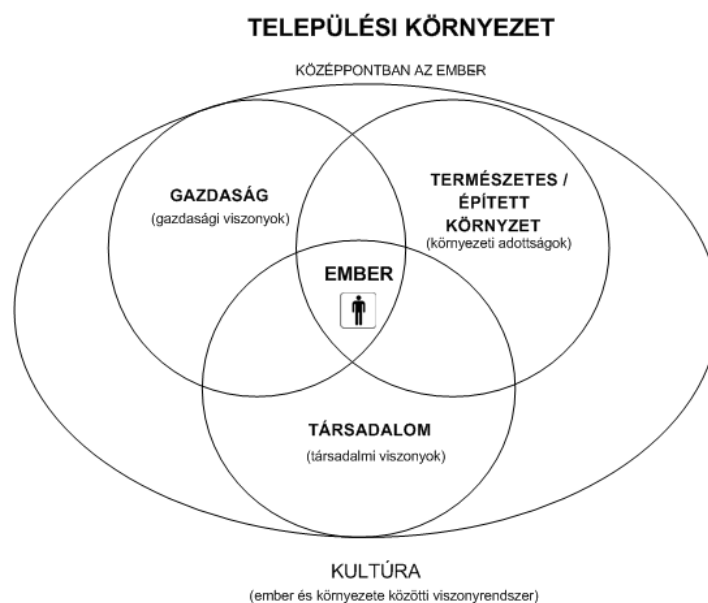
pontokat hordozó értékeit senki nem ismeri jobban, mint azok, akik benne élnek. A város vezetőinek és tisztviselőinek eközben több szakmai információ szalad össze a kezükben, mint másoknak, ez alapján mérleghelhetik, állíthatják össze a fejlesztési elképzeléseket (Z. Karvalics 2016).

E két erőforrás kiegyenlítése (az adatok nyilvánossá tétele, megosztása és a részvétel, a participáció kultúrája) sokat tehet a belső képességek láthatóságáért. Ám az életre keltéshez, a vízióba építéshez elengedhetetlen a kívülről érkező, a megragadható esélyekre vonatkozó tudás is: milyen törvényszerűségek szabályozzák az adott várostípus fejlődését, milyen átfogó globális, regionális várostársági mozgásokon belül milyen típusú kitörési pontok milyen stratégiai területet jelölnek ki; ezzel hogyan lehet az adott várost összepárosítani, milyen, másutt bevált „legjobb gyakorlatok” felhasználásával? A jó városvezetők ezt a szaktudást képesek csatornázni, bevonni a jövőtervezésbe. A kívülről importált tudás persze veszélyes lehet akkor, ha megpróbál általános modelleket egy városra erőltetni. De mint a trágya, végtelenül termékeny is tehet, ha eredeti módon képes összekapcsolódni a város megmaradt esélypontjaira, lehetőségeire, erőforrásaira vonatkozó tudással (Z. Karvalics 2016).

A városfejlesztés: a minőségi, élhető, fenntartható és biztonságos környezet megteremtése a kultúrára alapozva

A település fejlesztése során – mivel a település messze több, mint az épületek összessége, hiszen „lelke van” – mindenkor alapvető cél egy minőségi, biztonságos és fenntartható élettér megteremtése a városokban. Ez egy komplex és bonyolult, folyamatosan változó rendszer, melynek középpontjában az ember áll (4. ábra).

4. ábra: A települési környezet komplexitása

Kulturális értékek: Az emberiség által létrehozott anyagi és szellemi értékek; a helyi identitás, és nemzeti önazonosság hordozói.

Forrás: Internet 4

Tudván azt, hogy a kultúra az ember és környezete között fennálló viszonyrendszer, az egyes elemeket megvizsgálva a következőket állapíthatjuk meg.

A **környezetre** a folyamatos – sajnos többnyire negatív – változás jellemző (egyre nagyobb mértékben az emberi tevékenységek miatt!), ezekhez a változásokhoz az embernek alkalmazkodnia kell. Ezek alapján a fejlődés, melyet a környezeti változásokhoz való alkalmazkodásként definiálhatunk, elkerülhetetlen.

A **kultúra** (általánosságban véve) határozza meg az egyes emberek, közösségek és társadalmak viszonyát más egyénekhez, társadalmakhoz, illetve mindezek kapcsolatát természetes környezetükhöz. Egy-egy kultúra az adott csoport viszonyrendszerét definiálja, a közösség értékein, gondolkodásán, meggyőződésén alapul, melyek egyben meghatározzák a közösség értékrendjét és viselkedését is.

Önmagában a kultúra fogalma nem definiálja annak jóságát, helyességét. Az ember és környezete közötti helyes viszonyrendszert szerves kultúrának nevezzük, mely a természeti és társadalmi környezet folytonos egymásra hatásaként, úgynevezett alkalmazkodott kultúraként jött létre anélkül, hogy veszélybe sodorta volna az alkalmazkodás szereplőit, a természetet és a társadalmat.

Az építészeti kultúra az ember és az épített környezet; az épített környezet elemei; a természeti és épített környezet közötti viszonyt rögzíti. A tárgyiasult kultúrán belül az épített környezet kulturális örökség részét képező értékei a történelem során kiszűrt és fennmaradt tárgyi értékekhez tartoznak, a helyi kulturális identitás hordozói (Internet 4).

A magyar periféria társadalmi-gazdasági problematikája

A történelem viharainak is köszönhetően a centrum-periféria viszonyrendszerben Magyarországon a területi egyenlőtlenségeknek két nagyobb előfordulása jellemző napjainkban: az ún. belső-, valamint a külső (határ menti) perifériák; témánk szempontjából jelen esetben a belső perifériák problémaköre a fontos.

A *belső perifériák* azok a jelentékenyebb kiterjedésű térségek, amelyek az ország belső területein (kiemelten a megyehatárokon fekvő térségekben) elhelyezkedve az átlagosnál koncentráltabban viselik magukon a hátrányos helyzet következményeit (tartós gazdasági recesszió, akut foglalkoztatási válság, magas, az országos átlagot jóval meghaladó nagyságrendű munkanélküliség, elvándorlás, szegénység, a roma népesség koncentrációja stb.) (Baranyi 2004, 7). Ilyen belső perifériák nagy számban találhatóak az ország különböző területein, de leggyakoribb és legkiterjedtebb előfordulásuk általában az Alföld nagyrégióban (benne a Nagykunságban), illetve Észak-Magyarországon tapasztalható.

Úgy is lehet fogalmazni, hogy hazánkban igazából az egész kelet-magyarországi térség, különösen pedig Északkelet-Magyarország társadalmi-gazdasági helyzete periférikusnak minősül, s területén nagy számban fordulnak elő halmozottan hátrányos helyzetű belső perifériák. Tulajdonképpen azt lehet mondani, hogy a Szeged–Szolnok–Balassagyarmat képzeletbeli vonaltól K-ÉK-i irányban elhelyezkedő régiók jelentős részei az ország legkiterjedtebb válságövezeteit foglalják magukban (Baranyi 2004, 8).

Az Alföld-kérdéskör

Az Alföld-kérdéskör társadalmi-gazdasági-ökológiai összefüggéseinek az elemzése, vizsgálata már önmagában is kiemelkedő jelentőséggel bír, hiszen kiterjedését tekintve a legnagyobb hazai összefüggő természeti (földrajzi, ökológiai) tájról van szó, amely Magyarország területének csaknem 40%-át teszi ki, s csaknem hárommillió embernek ad otthont (Baranyi 2004). Csakhogy a természeti-gazdasági-történeti egység iránt megnyilvánuló sokirányú érdeklődést mégsem csupán a tekintélyes földrajzi kiterjedés, jóval inkább *a régió sajátos, a többtől gyökeresen eltérő, csöppet sem szokványos fejlődési útja, „mássága”* kelti fel.

Az *„Alföld-jelenség” legjellemzőbb megnyilvánulásai* (többek között): a *fejlettség elemeit* is magában *hordozó elmaradottság*; a természeti táj és a társadalomfejlődés szoros kölcsönhatásaként kialakult *jellegetes „lelki kapcsolat” és „táji mentalitás”*; az Alföld sajátos társadalmi struktúráját mutató *pusztai, frontier jellege* (amely elsősorban társadalmi jellemző, s csak azután területfejlődési típus); az Alföld *periféria-jellege*, sőt egyes kiterjedt térségeinek a *„periféria perifériája”* helyzete; a gazdaság és társadalom változásainak diszharmóniájában, a társadalmi és gazdasági fejlettség *„meg nem felelésében”* testet öltő *sajátos társadalomfejlődési út*: a paraszti polgárosodás, illetőleg a parasztpolgári-mezővárosi fejlődés; az *egyedülálló alföldi település- és városfejlődés*, s egyáltalán, az *„alföldi út”* megannyi más, egyedi vonása (Beluszky 1988, 1992).

Az *„Alföld-jelenség”* évszázadokon át megőrződött egyik lényegi eleme az a sajátos kettősség volt, amely a *„társadalmi és gazdasági fejlettség meg nem felelésében”, a mindenkor társadalmi szerkezetnek a gazdasághoz viszonyított relatív fejlettségében* nyilvánult meg. Ez

annyit jelentett, hogy „az Alföldön az államalapítástól kezdődően felületesen feudalizált, a feudalizmuson hamar túljutó parasztpolgári fejlődés zajlott, szinte mindvégig perifériakörülmények közepette; ez hívta létre a sajátos kettősséget, a gazdaság mindenkor lemaradását a társadalmi fejlődés mögött. Közép-európai viszonyaink közepette ez az út nem vezetett autochton polgárosodáshoz, ám a XIX. század derekáig-végéig a társadalomfejlődés ’nyugatiasabb’ elemeket is magában foglalt (szabadmenetelű jobbágyok, önkormányzatok, népi egyház, lazább feudális függés), mint az ország más, közép-európai fejlődési modellel leírható részein” (Beluszky 1992).

„Az alföldi út kérdőjelei”

A szükséges és indokolt települési-területi *felzárkózás* és a *továbbfejlődés* igényei egyszerre vannak jelen az Alföldön, így a változások erősen Janus-arcúak. Fényesen bebizonyosodott ugyanis, hogy a szükséges és gyakran erőteljes – túlnyomó részben *külső forrásokból finanszírozott* – *felzárkózási lépések* (gáz bevezetése, csatornázás, út- és járdaépítés stb.) bizony nem generálnak „automatikusan” további fejlődést, gazdasági élénkülést, vagy a jövedelmi viszonyok érdemi javulását. Mindeközben pedig a települési önkormányzatok finanszírozása állandó bizonytalanságban van: ennek okai a nagy központi elvonások, az egyre kevesebb újraelosztás, a hiányzó helyi akarat és képesség az adók befizetésére stb.

Az alföldi gazdaság remélt élénkülésének az elmaradása tehát már egyre kevésbé az infrastrukturális hiányosságokkal (hiszen a települések funkcionális ellátottsága 1990 óta érdemben javult), sokkal inkább *a helyi társadalom megújuló képességének és adaptív készségének a hiányával magyarázható*. Ennek javítása sokkal nehezebb és sokkal hosszabb távú feladat, mint a települési funkcionális hiányok pótlása (Csatári 2005).

Ez a fenti ellentmondás a címben jelzett problémát „három-osztatúvá” bővíti: állandó és erőteljes feszültség van a település-működ(tet)és, a –felzárkóz(tat)ás és a –fejlesztés között (Csatári 2005).

*A jövőt illetően az a forgatókönyv valószínűsíthető, hogy a térgazdaság érdemi élénkülése, az agrárium szükséges modellváltása, a korszerű vidékfejlesztés – s mindezek következtében a lokális társadalmi stabilitás (ehhez kapcsolódva az életszínvonal) javulása – nélkül tovább fognak növekedni az elmúlt évtizedekben még csak kevésbé érzékelhető térbeli különbségek. Külön súlyosbítja a problémakört, hogy a folyamatos lecsúszás közben a települések igen nagy erőfeszítéseket tesznek/tettek *funkcionális felzárkózásuk* érdekében, elsősorban *tartalékaik felélésével és külső* (egyre nagyobb részt EU-s) *támogatással*. Ezek azonban általában *nem elégségesek* a kiszámíthatóan javuló társadalmi helyzet eléréséhez, de gyakran még a stabilitás fenntartásához sem (Csatári 2005).*

Nagy veszély, hogy a labilis vagy a hanyatló társadalmú települések és térségek – a gazdasági megújulás és a jövedelemtermelő képesség érdemi javítása nélkül – a piacgazdaság körülményei között egyre több központi funkciójukat fel fogják adni, márpedig ez hatalmas veszteségeket okozhat az ország számára is (Csatári 2005).

A régióban nem tűnik sokáig fenntarthatónak a települések viszonylag gazdag funkcionális ellátottsága a helyi társadalom gyengülő, romló helyzete mellett; a központi funkciók

fenntartása (fejlesztése) és a társadalmi erózió, lumpenizálódás, labilitás és hanyatlás között érzékelhetően egyre élesebb az ellentmondás.

A továbblépés gátja: az elenyészett társadalmi tőke

A korábban leírtakon túl a perifériaképződés szempontjából az *Alföld* nemcsak a történelmi előzményeket, hanem a történelmi folyamatok következményeit és a *perifériaképződés* rendszerváltás utáni és jelenlegi *sajátosságait* is talán a *legtípusosabban jeleníti meg*.

Mindezt azért is fontos kimondani, mert *Magyarország keleti felében* a rendszerváltást követő évtizedekben a tulajdoni, képzettségi-kulturális, foglalkoztatottsági, demográfiai, egészségügyi, szociális viszonyokban *a társadalmi és a területi különbségek nemhogy csökkentek volna, ellenkezőleg: növekedtek* (Baranyi 2004, 11).

A társadalmi fejlődés fentebb leírt, történelmileg kialakult sajátos „alföldi útja”, amely egyszerre viselte magán az elmaradottság és a viszonylagos fejlettség jegyeit, az elmúlt évtizedek történelmi-gazdasági-társadalmi változásai során megrekedt. Az egykori kettős fejlődés, az alföldi társadalom „másságának” korábbi alapjai, mindenekelőtt az Alföld „történelmi szindrómái” közül is a legértékesebb tényezők (a parasztpolgári-mezővárosi fejlődés működése, a relatíve fejlett mezővárosi intézményhálózat, a reformált egyház haladó-polgári irányzatainak a jelenléte, a társadalmi mobilitás, az „innovatív” paraszti mentalitás stb.) kedvező hatásai az elmúlt száz háromnegyed évszázad során mára megszűntek.

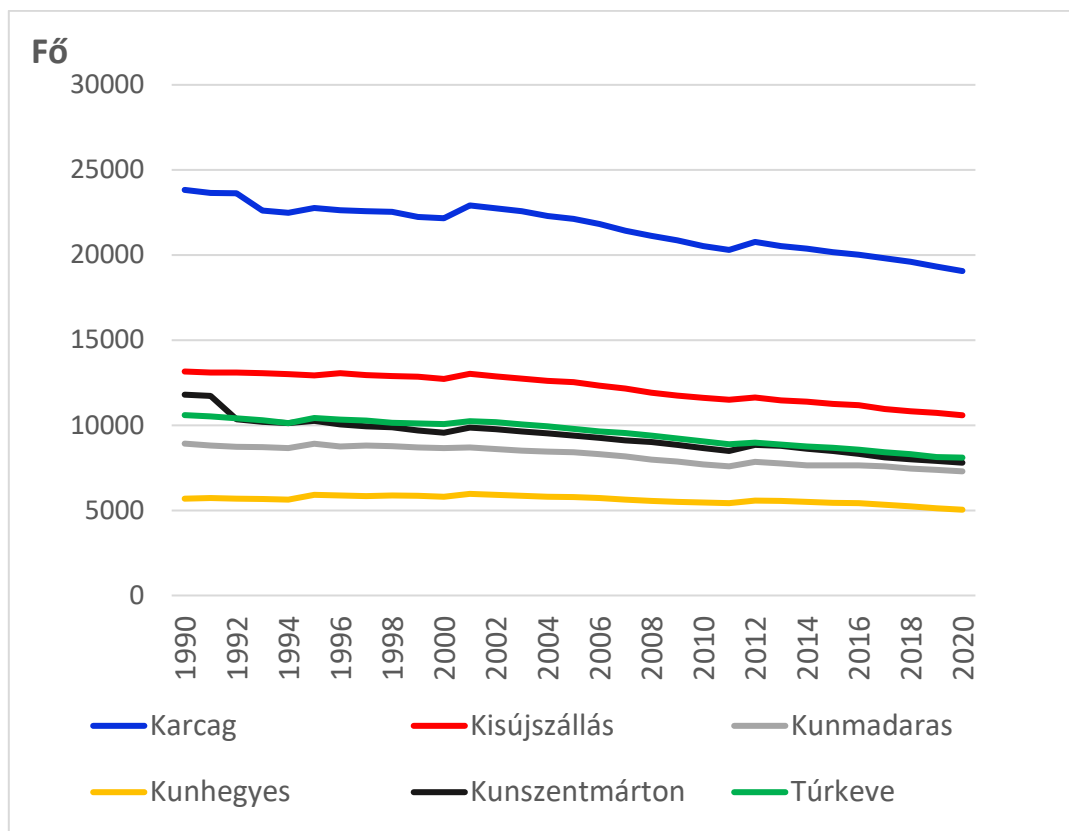
A sajátos mentalitáson és identitáson kívül ma már egyetlen olyan pozitív társadalmi tényező sincs, amely a korábbiakhoz hasonló kedvező társadalmi hatást tudna kiváltani az Alföldön. A XXI. századi posztmodern magyar digitális félféudalizmus korában eljutottunk oda, hogy a gazdaság és a társadalom fejlődésének korábban az utóbbi számára előnyös diszharmóniáját immár a teljes „harmónia”, azaz a korszerűtlen gazdasági szerkezethez igazodó korszerűtlen társadalmi struktúra egymásnak megfelelése, sőt esetenként a korábbiakkal ellentétes előjelű, ezúttal már a társadalmi mozgásfolyamatok számára hátrányos diszharmónia váltotta fel (Beluszky 1992, Csatári 1993).

A társadalmi változások és komplex gazdasági-környezeti vonatkozásaik a Nagykunságban

Szűkebb térségünket, a történelmi Nagykunságot, annak hat települését elemezve jelenleg is folyik egy kutatás a demográfiai átalakulás okairól és következményeiről, illetve az esetleges megoldási lehetőségekről (Kovács et al. 2022).

Sajnos el kell mondani, hogy hazánkban, benne a mi Nagykunságunkban is érzékelhető ez a permanens zsugorodási folyamat (5. ábra).

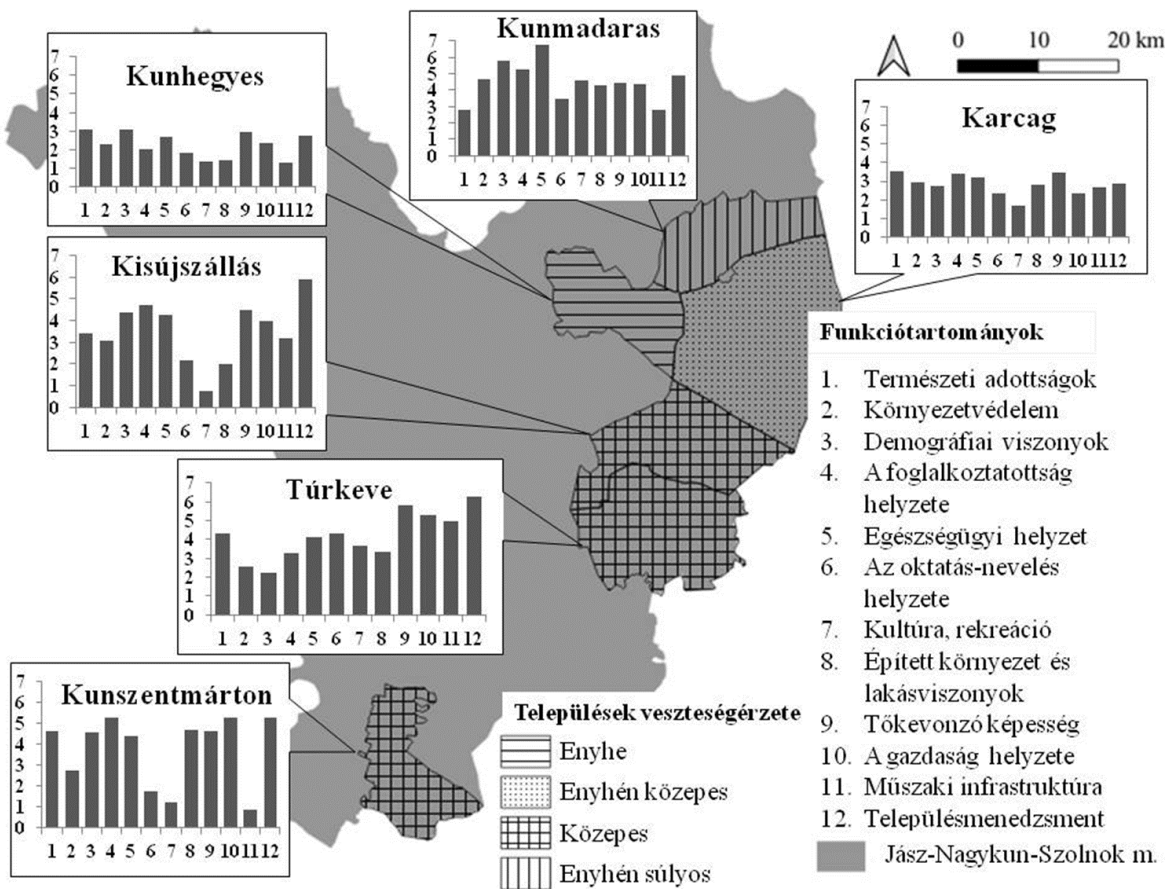
5. ábra: Népeségzsugorodás a Nagykunságban 1990 óta

Forrás: Kovács et. al 2022

Első körben (2022 május) az elemzéshez használt módszertan az ún. veszteségtérképezés volt. Ennek során a kutatók felkérték a nagykunsági önkormányzatokat, települési vezetőket, hogy a megadott 12 funkciótartományban értékeljék településeik problémáit, illetve súlyozzák azokat (0 pont: nem releváns probléma, 8: rendkívül súlyos probléma). A válaszadók véleményei alapján az alábbi egyezések és különbözőségek regisztrálhatóak a hazai belső periférián található tradicionális kultúrrégiókban (6. ábra) (Kovács et al. 2022).

6. ábra: Veszteségtérképezés a Nagyikunságban

Forrás: Kovács et al. 2022

Össességében megállapítható, hogy a régióban a hat település eltérő mértékű és súlyosságú problémahalmazzal szembesül, melynek történelmi és jelenlegi okai egyaránt vannak.

Talentumföldrajzi jellegzetességek a Nagyikunságban

„A talentumföldrajz mint diszciplína, a földrajztudományra jellemző térszemlélettel, annak kutatási módszerei segítségével vizsgálja a rendkívüli képességű emberek földrajzi elterjedését és az ezzel összefüggő geográfiai törvényszerűségeket.” (Mátyás 2021: 5) Továbbmenve: a „'tehetségek földrajzának' térbeli elemzése olyan módszer, amellyel a közgazdászok és regionális tudósok dokumentálják és feltérképezik a képzett és kreatív tudásmunkások elhelyezkedésének 'változó homokját'” (Florida 2022).

A kérdéskör különös aktualitását az adja, hogy 2023-ban két magyar tudós is a leghíresebb tudományos elismerésben, a Nobel-díjban részesült: egyikük, Karikó Katalin biokémikus, kutatóbiológus Kisújszálláson nőtt fel és ott végezte alap- és középfokú tanulmányait (egy másik nagyikunsági város, Karcag pedig a 2004-ben kitüntetett Herskó Ferenc biokémikus szülőhelye).

Tetszik vagy sem a XX. század '70-es éveinek szocialista magyarországi gondolkodásmódján túllépni képtelen tömegeknek, a még mindig a (re-)indusztrializációt erőltetni próbáló „fejlesztéspolitikai” elképzelőknek, de a XXI. században egyre fontosabb a terciér (szolgáltatások) és kvaterner (kutatás, fejlesztés, innováció, tudásipar) szektor jelentősége: az itt előállított értékek ma már (sőt, elég régóta) jócskán meghaladják a primer (mezőgazdaság, bányászat) és a szekunder (ipar) szektorokban előállított gazdasági értékteremtést. Ennek igazolásaképpen: érvényes az a megállapítás, hogy „a XXI. században globális szinten a munkaigényes agrár- és ipari gazdaságokról a tudásigényes, technológiai alapú szolgáltató gazdaságokra való áttérésnek lehetünk tanúi” (Trauth et al. 2008). Ezek a kutatások megállapították, hogy „a magasan képzett tudásmunkások fontos szerepet játszanak az innováció helyi előállításában” (Bahar et al. 2022, 2).

Éppen ezért nagy a jelentősége annak, hogy egy adott településen, illetve térségben (pl. Nagykovács) mennyi az ott született talentum, mennyit sikerül helyben tartani, illetve visszavagy (más régiókban születetteket) bevonni – mert bizony a haladás a képzettségen, a tudáson múlik...

Mátyás és szerzőtársainak a Nagykovácsot (benne értelemszerűen Kisújszállást) elemző talentumföldrajzi kutatásai (Mátyás et al. 2024) az alábbi eredményekre jutottak:

Megfogalmazható azon következtetés, hogy a belső periférikus nagyvárosok helyzetük javítása érdekében tett erőfeszítései közép- és hosszabb távon akár kontraproduktívak is lehetnek, hiszen valószínűleg nehezen feloldható az az ellentmondás, miszerint az erőfeszítéseik önmaguk társadalmuk felemelésére valójában hosszútávon a sikeres nagyvárosi centrumokat teszik még gazdagabbá. A kutatás azt mutatta, hogy a Nagykovács szülőtteinek el kellett hagyniuk szülőföldjüket, sokaknak az országot is, hogy sikeres tudóssá, művésszé vagy sportolónak váljanak – és ez a térség, az egyes települések szempontjából nemcsak erkölcsi, hanem társadalmi-gazdasági veszteségként is jelentkezik, mely a helyi társadalmakat tovább gyengíti, felzárkózási, fejlődési esélyeit jelentősen csökkenti.

Kisújszállás – helyzetelemzés

Természetföldrajzi jellemzők

Kisújszállás nagykun település. Hazánk kistájainak kataszteri besorolása szerint a Mezőtúr-Karcagi-síkon fekszik. Tengerszint feletti magassága 89 méter. A város nyugati területe („Belső földek”) a Tiszától kelet felé húzódó löszös hátság területén fekszik, a város keleti határrészei a Hortobágy-Berettyó völgyéig elnyúlva a Nagy-Sárréthez kapcsolódnak. A mai város a Szolnok felől benyúló löszös hátság ármentes folyóhátján terül el. Keleten a Berettyó-Körösvidék Dévaványai-sík nevű kistájával határos. Felszíne feltöltődéssel keletkezett asztalsímaságú tökéletes síkság. A relatív relief átlagos értéke igen csekély: 2 m/km². A város területe 205,02 km² (Tóth 2013, 9).

A talaj

A talaj pótolhatatlan természeti kincsünk. A táj talajtípusai szoros összefüggésben vannak a domborzati viszonyokkal, hisz kialakulásuk folyamatában az alapkőzet minőségén túlmenően a vízmozgásnak volt legfontosabb szerepe. Területünkön a jégkorszaki és a jelenkori lerakódások (főleg vízi üledék) következtében két alapvető közettípus keletkezett. A hatásabb részekén lösz, löszös homok, löszös iszap keletkezett, a legmélyebb fekvésű területek kiöntéseiben, és az egykori folyómedrekben pedig a lassan folyó víz lebegtetett finom anyagából ülepedett le réti agyag.

Legjobb talajféleségünket a *mészlepedékes csernozjom* alföldi altípusa jelenti, de elhelyezkedése nem egybefüggő.

A némileg alacsonyabban fekvő, főleg löszös agyag anyakőzetű területeknél az áradások felszíni vizei szintén nem jutottak szerephez, de a talajvíz-tükör a felszínhez már oly közel helyezkedett el, hogy a nedvesebb időszakban jelentős hatással volt a talaj szerkezetére. Ezekén a részekén a *régi csernozjom* talajtípus alakult ki.

Szikes talajok: a térszint viszonylagos magasságának csökkenésével egyre nagyobb szerep jutott az áradások vizeinek, amelyek az év nagy részén a talajt nedvesen tartották. A ritmusos változás, a váltakozva lefelé, majd felfelé mozgó talajnedvesség eredményezte a terület réti szolonyec talajainak kialakulását.

A legmélyebb helyek (mocsarak, fenekék, erek) csaknem állandóan vízzel borított helyein alakultak ki a *régi talajok*. A város területének egyik legnagyobb hányadát (több mint 30 %-át) a típusos réti talaj borítja. A régi vízjárta területek nyomát követi olykor hatalmas összefüggő táblákban, szinte más talajtípus nem is tagolja ezeket a határnyi területeket. *Szántóföldi művelésre és rizstermesztésre egyaránt alkalmas talajtípus* (Tóth 2013, 20-23).

Vizeink

A Nagykunság népének élete messze századokra visszanyúlóan mindig a vízzel volt kapcsolatos: hol a vízért, hol a víz ellen kellett küzdenie az itt élő embereknek. Ezt találón példázza az a régi keletű, de még ma is emlegetett, vízzel kapcsolatos mondás, hogy „ide két isten kellene: az egyik, aki hozza, a másik, aki viszi a vizet”. A nagy folyószabályozási

munkálatok előtt *a fő veszélyt egyértelműen a Tisza és a Körös-Berettyó együttes árvize jelentette.*

A nagy tiszavölgyi szabályozási munkát megelőző hatalmas vállalkozást, a Mirhó-gát megépítését a „Hatkunság” (Karcag, Kisújszállás, Kunhegyes, Kunmadaras, Kunszentmárton és Túrkeve) közös összefogással 1785-1787-ben hajtotta végre.

Ezzel, s majd ezt követő tiszavölgyi szabályozással, kezdetét vette a hajdan vizivilág visszaszorulása, a táj gyökeres átalakulása (Tóth 2013, 27-31).

Alighogy megszűnt azonban a pusztító árvizek fenyegető megismétlődése, máris a vízért kellett könyörögnie az itteni népnek: pusztító aszályok egész sora pusztítja a vidéket. Egyszer a víz ellen, másszor a vízért furcsa kettősége máig egyik legfőbb gondja maradt az itt élő embereknek.

Elgondolkodtató az is, hogy ezek a Mendöl Tibor értelmezésében „egyetlen árvizes területté” alakított szántók miként viselkednek belvizes évjáratokban. Az ármentesség szerencsére igaz, de a belvízmentességre a természet rendre rácsófol. Az elvitt vizeket a belvizek újra visszahozzák. A meliorált és csatornázott szántóföldek egy jelentős része a terepadottságok következtében vagy egyáltalán nem, vagy csak igen nagy költségráfordítással belvízmentesíthető. A mikrorelief nem tűnt el véglegesen, csak átalakult. Az egykori ártereken főleg a talajviszonyok függvényében a túlzott mértékű csapadék hatására már igen kis mikrorelief különbség esetén is kialakulhat a belvíztükör. Ezt a problémát a csatornarendszer használhatatlan állapota, a talajművelésben bekövetkezett számos változás (pl. a szántás és a talajlazítás elmaradása, talajtömörödés, a másodlagos szikesedés stb.) csak tetézheti (Tóth 2013, 40-41).

Éghajlat

Városunk a Kárpát-medence egyik legszárazabb, legszélsőségeesebb éghajlatú területén fekszik. Ez a szélsőséges időjárás arra vezethető vissza, hogy a Nagykunság keleti része (Karcag, Kisújszállás, Túrkeve) rendkívül szegény a mikroklímát befolyásoló tényezőkben (nagyobb felszíni vizekben, kiemelkedésekben). Ez az erősen kontinentális jelleg abban is megmutatkozik, hogy az évi átlagos csapadék mennyisége alig haladja meg az 500 mm-t. A csapadék eloszlása is rendkívül szeszélyes. A pusztító aszályos nyarat általában csapadékból belvizes ősz követi. Az eddigi legnagyobb aszály 1963-ban volt, amikor 8 hónapig nem esett eső. A téli csapadék eloszlása is legalább ilyen kiszámíthatatlan (Internet 8).

A táj és a gazdálkodás átalakulása

A folyószabályozások előtti állapotok

Az Alföld tekintélyes részét mocsarak fedték. Folyóvizeink szabadon folytak, a jeges és zöldár alkalmával szinte az egész Alföld víz alá került, végeláthatatlan mocsarakat, lápokot, üde réteket hozva létre. A XIII. századtól található árvízmentesítésnek nyomai. A megindult fejlődésnek a török hódoltság vetett véget. A negatív változások leginkább a XVII. században mutatkoztak meg, a folyóvizeink – az erdőirtások, és a közigazgatási rend felbomlásának hatására – mocsárrá tették az Alföld jelentős részét. A mezőgazdasági területek növelésének igénye maga után vonta a folyószabályozások kérdését. A Tisza szabályozása az 1846-os évben indult meg. Későbbiekben a Körösök, a Maros is szabályozásnak lett alávetve (Internet 8).

A folyószabályozások pozitív és negatív hatásai

Positívumként kell megemlíteni a mezőgazdasági területek növekedését, az árvízkarok csökkenését, továbbá az alföldi települések fejlődésütemének növekedését, és a betegségek csökkenését (hideglelés). Negatívum a légköri aszály, mely a páratartalom csökkenéséből következik. Probléma a talajvízszint lesüllyedése, ezáltal az addigi kedvező élőhelyek megszűnése, valamint a másodlagos szikesedés, mely során a vízben oldott nátriumsók a talaj felső rétegében felhalmozódnak, kilúgozódásuk a felszínhez közeli nátriumos talajvíz miatt nincs biztosítva (Internet 8).

A vízrendezés, a Mirhó-fok elzárás következtében hatalmas területek szabadultak fel, s váltak a fölművelés terévé, tehát a Mirhó-gát megépítése után négy évvel már a korábbi legelő-kaszálók is szántóvá válhattak. Száz évvel később: ez a mocsár- és rétvilág egykor „óriási volt, de most szélei felől évről évre összébb szorongatja az eke, elszakítva néhány ezer holdnyi területet...”. A legeltető állattartásnál kifizetődőbb, gazdaságosabb lett a gabonatermesztés, amelyet a kiépült vasúthálózat és az európai gabonakonjunktúra még inkább segített. Ennek a nagy horderejű agrárkultúra-változásnak végső kihatása volt a természetes vegetációra is. A vizes élőhelyek után rendkívül visszaszorultak, sőt el is tűntek a löszgyepek. A közfelfogásban többször az ár- és belvízmentesítés hatásának tulajdonították az erdők végzetes pusztulását is. Kétségtelen, hogy a vízrendezésnek is volt szerepe e folyamat kifejlésében, de maga az erdőkárosítás jóval régebbi keletű. Az erdők már a török időkben véstesen megfogyatkoztak. Az 1800-as évek végén még egy jelentős változás következik be az agrárkultúra történetében: a filoxéra vész következtében szinte teljesen megsemmisülnek a korábban virágzó szőlőültetvények.

A 20. századi tájformáló erők sorában a legradikálisabb átalakulást a nagyüzemi mezőgazdaság okozta. Az 1945-ös földosztást követően még néhány évig megmaradt a kisparcellás gazdálkodási forma, sőt a földhöz juttatottak néhány holdas „gazdaságai” még csak növelték a nadrágszíjparcellák számát. Rendkívül tarkává vált a határ. Megindult a tanyavilág felszámolása, a mezőgazdasági termelés „gyermekbetegségei” is akkor ütözköztek ki legerőteljesebben. Tájidegen kultúrnövények (gyapot, kenaf, gumipitypang, csumiz, stb.) sikertelen termelése kezdődött meg. Ennek a szerencsétlen agrár-ökológiai próbálkozásnak maga a természet és a józan paraszti belátás vetett hamarosan véget.

Az 1960-as évek elejére, az azt követő néhány év alatt végképp kialakult a táj új arculatát döntően meghatározó nagyüzemi monokultúrás gazdálkodás. A hagyományos búza, kukorica, napraforgó, cukorrépa, takarmánynövények mellé belép egy új kultúrnövény, a talajadottságokhoz jól alkalmazkodó vízi gabona, a *rizs*. Az egybeszántott nagytáblák kialakítása következtében végleg eltűntek a mezsgyék, a parlagok, a feleslegessé vált dűlőutak. A tanyavilág véglegesen felszámolódott.

Az 1990-es években lezajlott tulajdonváltás, s az egész agrárstruktúra átrendeződése ma még nehezen értelmezhető következménnyel járó folyamatok elindítója volt.

A szántóföldek nagyarányú térnyerésével rendkívül felgyorsult az alföldi táj homogenizációja. Ez a folyamat, különösen a Nagyunság – Nagy-Sárrét egykori vízjárta területein okozott igen drasztikus tájjelleg-váltást. A társadalmi kényszerből bekövetkezett vízrendezéssel bekövetkezett tájatalakítás „eltüntette a két fő tájtípusnak, az ártereknek és az ármentes

szinteknek a különbségét, egyetlen ármentes területté alakította át az egész vidéket, s mindenütt a szántóföldet tette uralkodóvá” (Tóth 2013, 37-39).

Szaporodtak viszont a táj új, mesterséges elemei: a majorok, gabona- és szárító silók, víztornyok, jószágtartó telepek, istállók, gépszínek, szerelőcsarnokok, mezőgazdasági repülőterek, AC-öntözőtelepek, lineár öntöző rendszerek, távvezetékek. Igen nagy számban keletkeztek új építésű csatornák, hozzájuk kapcsolódva megannyi műtárgy. Különleges mesterséges képződményei a tájnak a téglalap alakú, jobbára a csapadékvízzel megtelt, a tavi feltöltődés különböző fázisában lévő digógödrök is. A mikrorelief eltüntetésében kitüntetett szerepet játszott a – többnyire államilag is támogatott – komplex meliorációs-program. A legyalult, valóban „asztalsimaságú” agrárterületekbe az öntöző- és vízelvezető árkok megannyi mesterséges völgye ékelődött. Ehhez kapcsolódóan új térszíni kiemelkedések is megjelentek a rizstelepek és a magasvezetésű csatornák gátjaként.

Az élet egyik meghatározó, azt fenntartó terepe az ERDŐ. Sajnos a helyi néplélek olyan a fák tekintetében, hogy az nem vet ránk jó fényt, és a fenntartható jövő képét és beárnyékolja: „Az Alföld erdőtlensége nem természetes állapot, a múltban erdőkben sokkal gazdagabb volt ez a terület. Mikor a kunok a Nagykunságra kerültek, a területen még jórészt üde rétek, sűrű erdők váltakoztak, a XVIII. század elejére azonban már nyirkos, ingoványos, erdőtlen kép jellemezte ezt a tájat. Régen azt mondták, hogy a kunok nem szeretik az élőfát; azt tartja róla, hogy árnyéket vet és madarat nevel; az árnyék rontja a vetést, a madár éli a gyümölcsöt. Ha a kun tanyát vesz, első gondja kiirtani onnan a fákat.” (Internet 8)

Társadalomföldrajzi jellemzők

Demográfiai mutatók

A Budapesttől 150 km-re keletre, Debrecentől, az ország második legnépesebb városától pedig 80 km-re nyugat-délnyugatra fekvő magyar település jellegzetes alföldi mezőváros: büszke az épített és szellemi kulturális örökségére, színes és – részben – ma is élő nagykun hagyományaira.

Kisújszállás (sajnos illeszkedve egyes európai területek, benne hazánk „mainstream” népesedési trendjeihez), immár évtizedek óta demográfiai vulnerabilitással, népesedési problémákkal küzd (mennyiségi és minőségi tekintetben egyaránt).

A település demográfiai adatait vizsgálva megállapítható, hogy a XX. században Kisújszállás lakossága 1930-ban érte el csúcspontját 14.532 fővel (Vincze 2004) – s innentől kezdve egészen a mai napig (európai és magyar nemzeti szintű társadalmi-politikai traumák, gazdasági okok, a gyermekvállalási kedv kulturális alapokon nyugvó változásai stb. miatt) ez a szám csökken: a rendszerváltás évében még 13.159 lakosa (Vincze 2004) volt a városnak, amely azóta folyamatosan apad (4. táblázat).

4. táblázat: A lakosság szám csökkenése Kisújszálláson az elmúlt egy évtizedben

Év	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lakosság szám (fő)	11469	11384	11249	11143	11092	11319	11161	11063	10948	10847

Forrás: KSH, Polgármesteri Hivatal, Kisújszállás

A statisztikai adatok elemzéséből kiderült, hogy Kisújszálláson az elmúlt évtizedekben több, mint háromezer fővel csökkent a lakosság szám (a helyzetet rontja, hogy az ide bejelentett lakosok egy része életvitelszerűen nem Kisújszálláson tartózkodik); ezen kívül az öregedési index már 2000-ben is magas volt, 80,4%-ot mutatott, amely 2013-ra több, mint másfélszeresére: 130,9%-ra emelkedett, **2021-ben pedig már 156,4%-on állt** (KVÖ 2022).

A település fentebbi adatokból jól látható népességszám-zsugorodása az alábbi fő okokra vezethető vissza: a természetes szaporulat és a vándorlási különbözet egyaránt negatív egyenlege (1990 óta szinte minden évben); fertilitási instabilitás/egyensúlytalanság; a fiatal(abb), képzett(ebb) munkaerő elvándorlása a nagyobb városokba, illetve a fővárosba; elöregedés. Mindezek mellett a városi népesség kapcsán veszélyforrásként regisztrálható a társadalom peremére, vagy már azon is kívülre került, deklasszáldott rétegek fokozódó újratermelődése, illetve más településekről Kisújszállásra való betelepülése.

Konklúzióként: a releváns demográfiai adatok összehasonlítása során megállapítást nyert, hogy a Karcagi járás települései közül – mennyiségi mutatóit tekintve mindenképpen – Kisújszállás demográfiai folyamatai a legkedvezőtlenebbek.

Képzettség

A település lakosságának képzettségét tekintetbe véve megfigyelhető, hogy országos összehasonlításban viszonylag alacsony szinten mozog, hiszen a legutóbbi, 2011-es népszámlálási adatok alapján az ország lakossága átlagosan 9,6 osztályt végzett el, addig a Karcagi kistérségben (ma: járás) ugyanez az érték mindössze 8,7 osztály (5. táblázat).

5. táblázat: A népesség végzettsége (országos vs. kisújszállási)

	Országos átlag (%)	Kisújszállás (%)	Eltérés (%)
Aluliskolázottak	88,8	85,9	-2,9
Középiskolát végzettek	38,2	29,2	-9
Egyetemet vagy főiskolát végzettek	12,6	8,1	-4,5

Forrás: 2011-es népszámlálás adatai

A képzettségi problémákhoz tartozik, hogy a természetes szaporulat meglehetősen jelentős százaléka az aluliskolázottak körében jellemző, amely előrevetíti azt a folyamatot, hogy a jövő

nemzedékében sem lesznek az iskolázottsági adatok európai nivójúak. A települést érintő bevándorlás – amely még így is negatív mérlegen áll – sem elsősorban az értelmiségi lakosságszám növekedésének kedvez. Ennek okán az elvándorolt értelmiségi lakosság, történjen az bármilyen okból, nem fog motivációt érezni a hazatérésre, tekintve a településen élők közötti egyre nagyobb szakadék kialakulását.

Lokális mentalitás, gondolkodás

A helyi társadalmi tényezők közül kiemelten súlyos probléma a lakosság *panasz kultúrája* – ami egyébként is jellemző a magyarságra, de helyben talán ez még élesebben jelentkezik, mint az ország más vidékein. Amellett, hogy nagy általánosságban sok helyinek semmi (és valóban semmi) nem jó, azzal párhuzamosan (pl. rendezvények kapcsán) részükről teljesen természetes elvárás az ingyenesség. Megdöböntő, hogy már 35 év eltelt a rendszerváltás óta, és ez a „proletár-mentalitás” nemhogy a múlté lenne, ellenkezőleg: generációkról generációkra öröklődik ez a helyi társadalmi fejlődést gúzsba kötő teher...

A panasz kultúrával párhuzamosan tovább öröklődik a *tanult tehetetlenség* „kultúrája” is, mely szintén akadályozza a fejlődést. A lakosság egy jó része elvárja, hogy mindent mások csináljanak meg helyette az ő cselekvő részvétele nélkül, és ehhez még hozzáadódik az a mentalitás, mely egyáltalán nem becsüli meg a mások által elvégzett munkát és annak eredményét (ld. pl. szeméttelés – szemétszedés dichotómiája).

Szerencse ugyanakkor, hogy vannak olyan „konok kun leszármazottak”, akik meghatározó helyi „elitként”, illetve a társadalom gerinceként anyagi és képzettségi-végzettségi tehetségük szerint viszik a terhet és végzik kötelességeiket azért, hogy városunk anyagiakban és szellemiekben megőrződjön, gyarapodjon – és azoknak is adjon, akik csak kapni tudnak és akarnak.

A veszteségtérképezés első eredményei

Kisújszállás válaszai között a településmenedzsmenttel kapcsolatban kaptuk a leggyengébb értéket (5,9), mivel a válaszok szerint kritikus problémát jelent a központi alulfinanszírozottság, a decentralizáció – re-centralizáció, az önkormányzat(iság) visszaszorítása, az összefogás hiánya a környékbéli településekkel, a hálózatosodás alacsony foka, valamint a fejlesztési források központi elosztásának egyenlőtlenségei. Súlyos probléma Kisújszálláson a torzító hatások és a rövidtávú érdekek érvényesülése, a kommunikáció és PR töredékessége, a térségfejlesztési pályázatkészítés hiányosságai és szervezeteik koordinátlansága, a hierarchikus szintek összhangjának hiánya, az információ-hiány, valamint a bürokrácia hiányosságai. A legjobb értéket itt is a kultúra és rekreáció (0,8) kategóriája érte el, csupán a versenysportok feltételeinek a hiányát és a helyi lakosság alacsony kulturális igény szintjét jelölték meg közepes problémaként (Kovács et al. 2022).

A város gazdasága – önkormányzati szemszögből

A hazai gazdaság helyzetét elemezve megállapítható, hogy a 2008-ban kezdődött gazdasági válság a 2011-2014 közötti időszakban megszűnt és a magyar gazdaság növekedő pályára állt. 2016-ban a gazdaságban egy jelentős béremelési folyamat indult meg. A 2013-2020 közötti

uniós ciklus forrásai 2017-2018-ban egyidőben zúdultak az építőiparra, amely jelentős építésköltség-növekedéssel és a szolgáltatási díj (rezi óradíj) jelentős emelkedésével járt (50-80% között). A szakképzett munkaerőből jelentős hiány alakult ki, és mára a szakképzetlenek tömegeit felszívó termelőtevékenységek révén az alacsony képzettségű munkaerőből is jelentős hiány alakult ki.

2019-re az önkormányzat közmunka programjainak a létszámfeltöltése jelentős gondot okozott, 100 fő alá csökkent a résztvevők létszáma és többségük egészségi állapota miatt csökkent munkaképességű.

A forint-euró árfolyam romlása is tapasztalható. Az árfolyam az önkormányzat beruházásaira és részben gazdálkodására is jelentős kockázatot jelent. A mai globális kereskedelmi rendszerben nem lehet úgy fejleszteni, hogy ott ne jelenjenek meg külföldön gyártott berendezések, ez az áruk és szolgáltatások ára is kihat, különösen az energiahordozók ára.

Várható, hogy a szakképzett munkaerőből továbbra is hiány lesz, emiatt a munkabérek és a szolgáltatási díjak tovább növekedhetnek. Az önkormányzatnak fel kell készülnie a közmunka létszámváltozásaira. Tudnia kell kezelnie a közmunkás létszám további csökkenését és a hirtelen növekedését is.

A koronavírus-járvány a világgazdaságra, ezáltal az Európai Unióra, Magyarországra és városunkra is jelentős gazdasági hatást gyakorolt. Számos vállalkozás került nehéz helyzetbe, egyesek megszűntek, illetve több vállalkozás elveszítette a munkaereje egy részét. A jelentős tőkével, tartalékokkal nem rendelkező, nem a veszélyhelyzet alatt keresett termékeket és szolgáltatásokat előállító vállalkozások nehézségei ismét fokozódhatnak és a kevésbé versenyképes cégek csődbe is mehetnek.

Az állam számos intézkedést hozott a gazdaság védelmében. Ezek közös jellemzője, hogy csak a tőkeerősebb cégek számára jelent segítséget. Az alacsony árréssel, vagy nullszaldóval, esetleg veszteséggel dolgozó cégek ezzel nem tudnak élni.

A cégek számára a stabil túlélést az állami és uniós támogatások kihasználásával elért automatizálás, hatékonyságnövelő tárgyi és immateriális beruházások, energia megtakarítás, több ágazatban a raktározási kapacitás növelése és a munkavállalók továbbképzése, átképzése jelenti. A veszélyhelyzet és az ebből eredő gazdasági hatás nélkül is általános problémája a kelet-európai vállalkozásoknak a nyugat-európaihoz alacsonyabb termelékenység, kisebb hozzáadott érték. A vállalkozások számára a veszélyhelyzet nélkül is a fejlődés jelenti a hosszú távú stabil működést és nyereségességet.

Az önkormányzatra is jelentős hatással volt a veszélyhelyzet, a járvánnyal kapcsolatos intézkedések többletköltséget okoztak, miközben csökkenhetnek az önkormányzat bevételei.

A turizmus ágazatban a negatív hatást már bekövetkezett, a hatás időtartama és mértéke kérdéses. A turizusból élő vállalkozások csődközeli helyzetbe kerültek. Az egész évben működő vállalkozásoknak a július-augusztus hónapokban kellene a várható következő járvány időszak túléléséhez szükség forrást előteremteni, amely ehhez kevés lesz.

A turizmust segítő intézkedéseket a Kumánia Gyógyfürdő Kft. kevésbé tudta kihasználni, mert a cég által üzemeltetett létesítmény mérethatékony fejlesztésére nem volt lehetőség a 2014-2020-as uniós ciklusban. Az Európai Unió a turisztikai fejlesztéseket nem támogatta. A mérethatékonsági fejlesztések elmaradása országosan is sok turisztikai létesítményt érintő probléma, amely miatt a Kumánia Gyógyfürdő Kft. sem tudott megerősödni, a céget kifejezetten gyenge gazdasági helyzetben érte a járvány és annak gazdasági hatása.

Az állam beruházási pályázatokkal tudja befolyásolni az ország gazdasági teljesítményét, amelyre a 2021-2027-es uniós ciklus első pályázatainak megvalósításáig, azaz várhatóan 2023-ig képes lehet a gazdaságot növekedési, vagy legalább stagnálási pályán tartani. A veszélyhelyzet gazdasági hatásainak enyhítésére is számos kormányzati pályázati felhívás jelent meg, elsősorban a gazdasági szereplők számára.

Az önkormányzatoknak fel kell készülniük arra, hogy tudjanak a jövőben az építőipart támogató állami támogatásokkal és a 2021-2027-es uniós ciklus támogatásaival élni.

A fejlesztések során figyelembe kell venni a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóságot, valamint a fenntartható fejlődés alapjait, és az energia-termelő, -forgalmazó szektor várható átalakulását, folyamatos fejlődését.

Az eddig leírtak végrehajthatósága érdekében a szakképzési rendszer a munkaerő-piaci igényekkel összhangban megújult, a súlypont a gyakorlati képzésre került, amely folyamat tovább erősödik.

A látható források alapján a következő területeken hajthatók végre fejlesztések:

- a) az infrastruktúra;
- b) a gazdaságfejlesztés, az innováció, a tudás-intenzív ágazatok fejlesztése;
- c) a kis- és középvállalkozások üzleti infrastruktúrájának, kapcsolattrendszerének fejlesztése;
- d) a foglalkoztathatóság, az alkalmazkodóképesség javítása;
- e) környezet- és energiagazdálkodás fejlesztése;
- f) a közigazgatás és a közszolgáltatások színvonal- és hatékonyságnövelése;
- g) a mezőgazdaság ágazatainak fejlesztése, vidékfejlesztés.

A gazdaság teljesítményének növekedése a jelenleg foglalkoztatottak által előállított érték (a termelékenység) növelését igényli, továbbá elő kell segíteni a járvány hatására munkanélkülivé váltak mielőbbi elhelyezkedését célzó fejlesztéseket.

Az önkormányzat számára további kihívást jelent a lakosság elöregedése, amely általános a fejlett államokban, amelyek közé tartoznak ez uniós tagállamok is (Kisújszállás Város Önkormányzata 2020).

Lehetséges válaszok a gazdasági környezet várható alakulására

Az önkormányzati gazdálkodás az alapja valamennyi, a gazdasági programban meghatározott cél elérésének. A város kedvező elhelyezkedése és infrastrukturális adottságai akkor válnak

valamennyi polgár hasznára, ha továbbra is tervszerűség, hatékonyság jellemzi a szakmai munkát.

Folyamatosan törekedni kell arra, hogy a város, a vállalkozások és a lakosság fejlesztési elképzelései egymást erősítőek legyenek. A helyi vállalkozások és a város párhuzamos fejlődése együttesen teremtheti meg Kisújszállás lakosságmegetartó képességét és a jobb élethezőségét.

A város fejlesztésének megalapozása érdekében a 2021-2027-es uniós ciklus elején felül kell vizsgálni az Intergrált Városfejlesztési Stratégiát, majd az alapján forrás rendelkezésre állása esetén a Helyi Építési Szabályzatot.

Mind az önkormányzatnak, mind a vállalkozásoknak, mind a lakosságnak sokat kell tennie a meglévő energetikai eredmények megtartására, az energia megtakarításra, a megújuló energiák használatára, a hulladék kibocsátás csökkentésére, a klímaváltozás hatásainak megelőzésére, kivédésére, amely a környezetvédelem mellett csökkenő költségeket, kedvezőbb életfeltételeket jelent.

A Képviselő-testületnek törekednie kell arra, hogy a helyi értékek kiaknázásával, a fellelhető tudás mind teljesebb kiaknázásával segítse a lakosság életkörülményeinek javulását.

Az önkormányzati beruházások megvalósítása során továbbra is alapelv, hogy a már bevált módszerrel, lehetőleg pályázati forrás bevonásával valósuljon meg fejlesztés.

A bemutatott részterületek céljainak eléréséhez továbbra is nélkülözhetetlen az önkormányzati gazdálkodás javítása, melynek szervezeti, emberi erőforrásbeli alapjai adottak. Folyamatosan vizsgálni kell minden olyan lehetőséget, ami a hatékony vagyongazdálkodást, nagyobb bevétel, és kisebb működési kiadás elérését teszi lehetővé (Kisújszállás Város Önkormányzata 2020).

Városfejlesztés a rendszerváltás óta

Kisújszállást a rendszerváltás – hasonlóan az ország nagyobbik részéhez – sokként érte: a helyi gazdaság mélyrepülésbe kezdett, a városi lakosság pedig nem, vagy nehezen tudott csak adekvát válaszokat adni az őt ért, az addigiakhoz képest gyökeresen új társadalmi-politikai, kulturális, gazdasági és környezeti kihívásokra. Az átalakulás nehézkes és felemás volt: az első szabadon választott önkormányzat kényszerűen inkább a válságmenedzseléssel volt elfoglalva, míg a 2000-es évek eleje városfejlesztési szempontból inkább a fontolva haladással jellemezhető.

Igazi változást a 2006-os év hozott a városfejlesztésben: ekkor egy dinamikus, ambiciózus városvezetés vette kezébe a gyeplőt, határozott elképzelésekkel, választási ciklusokon átívelő víziókkal – *s nem melleleg* ekkor nyitak meg igen jelentős EU-s pályázati források is, melyekkel Kisújszállás európai összehasonlításban is meglehetősen jól és eredményesen tudott élni. Immáron bő másfél évtizede, hogy a település a koncepciózus, a települést szerves egészként kezelő fejlesztési elképzeléseket valósít meg. Ennek kapcsán ugyanakkor nem mehetünk el szó nélkül a nehézségek mellett: bár a település politikai és szakmai-igazgatási

vezetése kiforrott, a nagykun kulturális hagyományokra építő fejlesztési elképzeléseket fogalmaz és valósít meg, a nyugat-európai típusú iteratív városfejlesztési politika „döcögösen” működik. Ez természetesen nem csak a helyi, hanem az egész Magyarországra jellemző mentalitás következménye is: a társadalmisítás nehézkes sok helybéli érdektelensége miatt, a lakossági részvétel elenyésző a tervek megálmodásában, megvitatásában és megvalósításában; ugyanakkor a megvalósuló beruházások időnként lakossági értetlenséggel találkoznak, s a lakosok néha mást szeretnének látni megvalósulni, mint ami éppen születőben van. További – és alapvető – nehézségként kell leszögezni, hogy Kisújszállás természetesen ismeri a demográfiai zsugorodás tényét, ám még mindig nem ismeri el (a köz és a politikum számára ez a tény ugyanis kizárólag negatív kontextusban, veszteségként jelenik meg, pozitív percepciója még nem létezik a közbeszédben).

A fenti tények kényszereiben, a polgári mentalitás töredezettségének, az alulról jövő kezdeményezések csekély voltának, a helyi anyagi erőforrások elégtelenségének szorításában (7. ábra), mindezek ellenére ugyanakkor Kisújszállás a 2007-2013-as EU-s fejlesztési periódusban látványos eredményeket könyvelhetett el: sorra nyerte a különféle fejlesztési pályázatokat, melynek legnagyobb, leglátványosabb része a három szakaszból álló városközpont-rehabilitációs projekt volt, amely 2015-ben fejeződött be.

7. ábra: Kisújszállás Város C-SWOT-analízise

C – Korlátok - a globális klímaváltozás és következményei (felmelegedés, elsivatagosodás, új kártevők, új betegségek stb.) - elöregedő magyar társadalom - a nagypolitika anomáliái (EU és magyar)	
S – Erősségek <ul style="list-style-type: none"> • Csukás István és munkássága • Népi mesterségek (szalmafonás, kunhímzés) • M óricz öröksége • Nagykun hagyomány • Kemence • Rizs és indiánrizs • Birsalma (pálinka) • Rizspárlat • (kenyér)gabonák, köles • Nagykun ételek-öreglebbencs • Gyógyvíz 	W – Gyengeségek <ul style="list-style-type: none"> • Megrekedt gondolkodás • Kooperáció hiánya – ellendrukkerek... • Öröklött pesszimizmus • Aktív szabadidős és sportolási lehetőségek hiánya (nincs természetes víz, hegyek) • A természetes növénytakaró hiánya – jellemzően erősen átalakított mgi kultúrtáj • A természeti környezet monotonitása (alföldi táj) <ul style="list-style-type: none"> • Politikai lobbiz (országos szinten) • Alacsony szintű környezeti tudatosság • Légszennyezés (nyár: sertéstelep, tél: fűtés) • Fiatalkor számára a szórakozási lehetőségek hiánya (???) • Kisgyermekesek számára kevés lehetőség, adottságok hiánya
O – Lehetőségek <ul style="list-style-type: none"> • Vidékiség (életforma?) felértékelődése <ul style="list-style-type: none"> • A belföldi turizmus boomja • Református hagyomány – Nagykunsgai templomok útján kulturális turisztikai desztináció <ul style="list-style-type: none"> • Vallási turizmus (ref., baptista) <ul style="list-style-type: none"> • Akadémiai turizmus • Csapatépítő turizmus • Gasztroturizmus 	T – Veszélyek <ul style="list-style-type: none"> • A nagykun települések közötti rivalizálás • A környező települések jelentősebb politikai lobbijereje és –tevékenysége <ul style="list-style-type: none"> • A Nagykunsgai mint kultúrrégió integrációját más települések kezdeményezik • Erőtéljes — etnikai átrendeződés • Fokozódó helyi környezetszennyezés ☹

Forrás: Kovács et al. 2022

Reakciók a felmerülő urbanisztikai kihívásokra

A helyi társadalom fenntartható (demográfiai és abból következően társadalmi-gazdasági) fejlődési pályára állításához a településnek (az önkormányzatnak, a vállalkozásoknak, a civil társadalomnak, *mindenkinek*) legelőször szembe kellene néznie a tényekkel: azaz a legfontosabb lenne a zsugorodás tényének elismerése, elfogadása és ennek megfelelő együttes, a helyiek összefogásán alapuló kezelése.

A demográfiai megújulás szempontjából a (magasan képzett) fiatalok megtartása, a városba vonzása és minél magasabb munkaerőpiaci kompetenciákkal való felruházása, a foglalkoztatásukat biztosító munkahelyteremtés, a gyermekvállalási kedv erősítése, a kedvezményes lakhatás biztosítása jelenthetnek konkrét megoldást a település számára. Ugyanakkor ezek nagyon összetett, sokszor a település vezetésének kompetenciáin jóval túlmutató elvárások, s nem mindig a városvezetéstől kellene remélni a megoldást (kutatásaink során kiderült az is, hogy *a városi népesség egy, túlnyomórészt alacsony végzettségű, még a periférián is versenyképtelen képzettségű része nem rendelkezik arról elképzeléssel, ő maga hogyan emelkedhetne fel – tanulásra és munkavégzésre való hajlandóságuk igen alacsony szintű*).

A város vezetése ugyanakkor nem kívánja „megadni magát” a fentebb vázolt komplex problémakör által okozott, a jelen tendenciák folytatódása esetén feltételezhető jövőbeli krízisnek. A problémák megoldására immár lassan két évtizede olyan városfejlesztési politikát folytat, amely a *kultúra* fejlesztését (legyen szó a szellemi örökség ápolásáról, könyvkiadásról, rendezvények szervezéséről, a tehetséges helyi fiatalok ösztöndíjjal való támogatásáról, a meglévő történelmi épületek funkcióbővítő megújításáról, stb.) olyan *prioritás*nak tekinti, mely a városzsugorodás elleni küzdelem, illetve egy élhető, ellenállóképes, megújulásra kész város megteremtésének az egyik hathatós eszköze lehet.

Ez a kultúra-alapú fejlesztési megközelítés az olyan nagy hagyományú mezőváros számára, mint Kisújszállás, *elvileg igen jó lehetőségeket* villant fel, hiszen a 21. században a *kultúra* számít(hat) az egyik igen komoly „soft” tényezőnek, és ebből az elemzett város igen jól el volt és el van látva (azonnal mozgósítható és egyedi szellemi örökségként pl. a város szülötte, az országos hírű Csukás István meseíró munkássága, az épített örökség kategóriában a Vigadó épülete, míg a termelési kultúra kapcsán a helyi rizstermesztés mint egyedi erőforrás).

Reziliencia-alap „A”: a Vigadó fizikai és szellemi-szimbolikus megújítása és működtetése

Kisújszállás városközpontja kb. 1,2 milliárd forintból (kb. 3,9 millió euró) újult meg a 2010-es években: a fejlesztések többnyire a látványos, sokak által „esztétizáló városfejlesztés”-nek mondott kategóriában valósultak meg. Ez valóban így van, ám ezek nem kizárólag ingatlanfejlesztések voltak: megújultak a város centrumának parkjai, zöldfelületei, s költségcsökkentő energetikai fejlesztések is realizálódtak.

A legjelentősebb – egyben legköltségesebb és legtovább elhúzódó – beruházás a városközpont egyik emblemikus épületének, a hajdani Színház és Vigadó épületének a megújítása volt. A szecessziós stílusú épület 1911-12-ben épült, s már akkoriban többfunkciós volt: színháznak, mozinak és különféle társas rendezvényeknek adott helyet az épület. A későbbiekben a

színelőadások elmaradtak, s az 1950-es államosítás után a fő profilja a mozi lett – ezek mellett néha helyi színházi társulatok előadásait mutatták be, illetve iskolai ünnepeket, gyűléseket szerveztek a nagyteremben.

A rendszerváltás hosszú agóniát és méltatlan funkciókat hozott az egykor nemcsak a városban, hanem a tágabb térségben is kiemelkedő jelentőségű épületnek. Kálváriája oda jutott, hogy a városközpont egyik szégyenévé, penészfoltjává vált, míg végül 2000-ben bezárták; Csipkerózsika-álma másfél évtizeden át tartott, s a végén már nem sok hiányzott az épület fizikai megsemmisítéséhez, lebontásához...

A várost 2006 óta irányító vezetés azonban – alapozva a nagykun öntudatra, a sajátos és gazdag kisújszállási hagyományokra, a kultúrában mint egészben megtestesülő megtartó erőre, illetve arra a távlati elképzelésre, hogy Kisújszállás Jász-Nagykun-Szolnok megye 6., a Nagykunság 2. legnagyobb városaként a terület „kulturális fővárosává” váljon – nem hagyta veszni ezt a páratlan értéket, s a pályázati lehetőségeket kihasználva régi fényében (illetve még azt is jóval meghaladva...) állította helyre az épületet (1. kép).

Fontos kiemelni, hogy az épület fizikai megújításán túl meghatározó szempont volt a Vigadót Kisújszállás (és tágabb térsége) multifunkcionális kulturális centrumává tenni: ennek megfelelően az épületben helyet kapott színház- és hangversenyerem, 3D-s mozi, tévéstúdió, gyermekfoglalkoztató, táncterem, bowlingpálya, büfé és kávéház is.

1. kép: a megújult Vigadó épülete

Forrás: Kisújszállás Város Önkormányzata

A vizsgálatok során megállapítható volt, hogy a kisújszállási Vigadó 2015 szeptember végi megnyitásával és az azóta eltelt időszakban igazolódtak az alábbi tételek (Fejérdy, Z. Karvalics 2015, 124 alapján):

- az épület a kisújszállási nagykun önazonosságtudat folytonosságát képviselte, azt a szimbólumot, hogy mit volt képes létrehozni a helyi parasztpolgári társadalom kultúra-

igénye bő egy évszázaddal ezelőtt – ezzel a Vigadó mint fizikai vagyontárgy, és mint helyben felhalmozódott tudás, tapasztalat és kreativitás erősítette a helyi reziliencia-képességet;

- jelentős történelmi épület révén beépült az egymást követő generációk tudatába, mentális kulturális örökségébe; ezt a helyiek végül nem hagyták veszni, hanem sokáig szunnyadó „reziliencia-potenciálként” az első kedvező alkalommal revitalizálták;
- a Vigadó nem egy szimpla, önmagáért való, „esztétizáló” épületfelújítási projekt volt, nem múzeumi tárgyként kezelte a város: a felújítás kapcsán részben újraértelmezték, s multifunkcionalitásával egyszerre ad teret a populáris és a magaskultúra által támasztott sokszínű igények kielégítésének;
- az épület nemcsak fizikai valójában ad teret a város és vidéke sok kulturális eseményének: szimbolikus többletként kinyilvánítja és megalapozza a szlogent, miszerint „Kisújszállás a Nagykunság kulturális fővárosa” szerepét kívánja betölteni már rövidtávon is a térségben, sőt, akár a Szolnok-Debrecen közötti országrészben is;
- az épület által hordozott tudás és tapasztalat felhasználásával, értékeinek tiszteletben- és megtartásával megvalósított fenntartható továbbélésével Kisújszállás – részben legalábbis – a rezilienciát növelő választ adott a jelen és a jövő demográfiai folyamatai által támasztott kihívásokra – tudva azt, hogy ez messze nem megoldás a városzsugorodás komplex problematikájára, de mindenképpen mérföldkő az „élhető és fenntartható város” megteremtése felé vezető úton.

Mindezen funkcióbővítő beruházás kapcsán megállapítható, hogy a város gyakorlatilag az elméleti tudományos igényeket is kielégítő fejlesztést valósított meg, azaz megtalálta egyik kulturális reziliencia-súlypontját, amelyet megfelelően felújított, és azóta hasznosít a város vonzóbbá, élhetőbbé tételében.

Reziliencia-alap „B”: a rizstermesztés és jelentősége

A 21. század felértékelődő ökotudatának és a rendszerben való gondolkodásnak előzményeként talán nem haszontalan e helyütt utalni Kvassay Jenő munkásságára, aki már 1888-ban nem a tisztán technikai szempontú, hanem a komplex szemléletmódú folyószabályozás szükségességére hívta fel a figyelmet – szerinte tekintettel kell lenni a mezőgazdaság fejlettségi állapotára (annak extenzív vagy intenzív voltára), a népsűrűsége, illetve a nyereendő vagy megvédendő talaj minőségére is (Kvassay 1888).

Fenti meglátásainak valódiságát igazolta, hogy a Tisza szabályozása következtében az Alföldről jórészt eltűntek a korábbi vizes élőhelyek (mocsarak, lápok), helyükbe léptek a legelők, szántóföldek, illetve jelentős területeket érintett és veszélyeztet ma is a kiszáradás, a szikesedés (Ducza 1987). Valóra vált a jóslat: „Utódaink útja és a mi eddigi utunk egymással homlokegyenest ellenkeznek: míg mi folyóink szabályozásával azok vizét gyorsan levezetni törekedtünk, addig unokáink gáttal fogják azokat torlasztani és az országban visszatartani. Lehetőleg sokat és nagy területeket öntözni...” (Kvassay 1875).

Természetesen azok után, hogy az ember duzzasztógátak, zsilipek, csatornák építésével megzabolázta a folyókat, a csatornák – és jelen témánk szempontjából ez a kulcsfontosságú tény – egyben a belvizek levezetését és az öntözést is szolgálták, s szolgálják azóta is (Tüskés 1978: 38).

A város területének egy része országosan is kiemelkedő jelentőségű rizstermesztő térség (kiegészítésként elmondható, hogy a kisújszállási rizstermesztés az európai rizstermesztés északi határán fekszik; normál és indián rizs vagy vadrizs ettől északabbra kontinensünkön jelenleg nem termesztendő).

A rizsterületek – alapvető mezőgazdasági funkciójukon túl – Alföldünk, benne Kisújszállás különleges működésű, sajátos megjelenésű másodlagos vizes élőhelyei; bár többnyire intenzív művelés alatt állnak, az év jelentős részében mégis számos madárfaj számára kiemelt fontosságú élőhelyként funkcionálnak (Monoki 2011).

A – minden évben változó kiterjedésű, ma kb. ezer ha kiterjedésű – kisújszállási rizsterületeken két rizsfaj termesztése folyik:

- az egyik az ún. hagyományos (holott időben később kinemesített, de általunk, fogyasztók által mégiscsak régebb óta ismert és használt) rizs (*Oryza sativa*) (feldolgozás után fehér és barna változatban ismerjük őket) (ezen rizs termesztésével a Nagykun 2000 Mezőgazdasági ZRt. foglalkozik, kiemelkedő sikerrel, hazai és nemzetközi elismertséggel);
- a másik az ún. indián rizs (vadrizs, fekete rizs) (*Zizania aquatica*) (2. kép). Ez az amerikai Nagy-tavak vidékén őshonos vadvízi gyomnövény hazánkba 1988-ban, az Amerikában élő magyar származású üzletember, Molnár Miklós segítségével jutott el. Az ő ötlete volt, hogy az itthon addig még nem termelt, de az egészséges étrendet kedvelők körében már keresett gabonát elhozza Magyarországra, azon belül a kedvező természeti és vállalkozói-szakmai feltételeket kínáló Kisújszállásra (Internet 5).

2. kép: indiánrizs:

2. kép: Vízrel elárasztott indián rizs állomány

Forrás: Internet 6

A fent említett két rizsfaj eltérő termesztési módszerei egyben eltérő megjelenésű és adottságú vizes élőhelyeket is jelentenek:

- a hagyományos rizs jól előkészített, elegyengetett, abszolút simaságú területeket igényel, amelyeket a vetést követően többször is elárasztanak, lecsapolnak, szárítanak, ezért potenciális élőviláguk sem túl heterogén, míg
- az indián rizs vetésterülete nem kíván olyan gondos előkészítést-egyengetést; ennek köszönhető, hogy néhol kisebb szigetek is kialakulnak a rizsföldön, melyek fészkelőhelyként funkcionálnak, illetve mocsári növényfajok kolonizációjára kínálnak lehetőséget (Monoki 2011: 308); a vetést is többnyire repülőgépről végzik, és csak egyszer árasztják el a földeket, így sokkal inkább emlékeztetnek az eredeti vizes élőhelyekre, ennek következtében ezek a rizsföldek „vadabbak”, és sokkal változatosabb élővilágnak adnak otthont (Monoki 2011).

Összességében a kisújszállási rizsföldek számos madárfaj (2010-ben a város környéki termőterületeken összesen 170 madárfajt regisztráltak, ezek nagy része védett, 43 faj pedig fokozottan védett) számára nyújtanak ideális táplálkozó- és pihenőhelyet.

Legfontosabb, legféltettebb kincsünk a hazánkban kipusztulófélben lévő székicsér (*Glareola pratincola*), melynek ezek a rizsföldek az utolsó menedékei. Esetében különösen nagy a gazdálkodók és természetvédők, illetve az önkormányzat felelőssége, hogy megőrizték ezeket a sajátos élőhelyeket, így biztosítva a faj fennmaradását (Monoki 2011). Hazánkban – legjobb tudomásunk szerint – mintegy 40 pár költött a 2016-os évben, ebből kb. 30 pár a kisújszállási térségben. Ennek a fajnak a túlélése nagyban függ a terület háborítatlanságától, illetve az évi csapadékmennyiségtől és –intenzitástól. A fajfenntartás érdekében fontos tény, hogy bár a csapadék befolyásolása túlmutat a szakemberek kompetenciáján, ám a terület tömegturizmus elleni zavartalanságát komoly, összehangolt és felelős védelmi munkával már elő lehet segíteni. Feltétlenül el kell kerülni a turizmus mennyiségi növelését, hiszen ez alapvető morális kötelességünk is, s ennek kapcsán biztos, hogy a faj védelmében 30-40 éve tevékenykedő természetvédő közösség ellen fog állni a területre esetlegesen érkező nagy mennyiségű turista láttán (ahogy ezt az interjú során a helyi ökoturisztikai vállalkozó kifejtette).

A következőkben ismertetjük, milyen tevékenységeket lenne érdemes Kisújszálláson is meghonosítani, hogy a rizs ne csak (még ha oly fontos is) élelmiszer-alapanyag legyen, hanem – a termőhelyek élővilágának hazai és európai szintű egyedisége, ritkasága okán – a város egyik egyedi és komplex, fenntartható (és természetesen szigorúan védendő) ökoturisztikai vonzereje is.

A helyi, rizsföldekre alapozott ökoturisztikai fejlesztések rövid- és középtávú fő teendői az alábbiakban foglalhatóak össze:

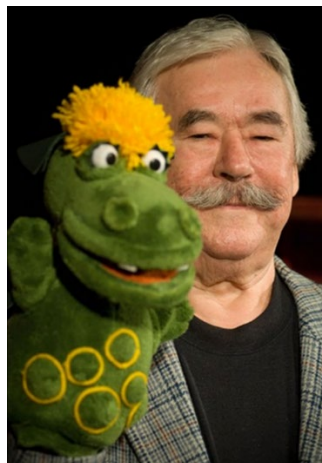
- minden évben 3-4 napos, az érdekeltek (természetvédők, ökoturisták, önkormányzat, rizstermesztő agrárvállalkozók, egyéb bevonható vállalkozások) által egyeztetett időpontban megrendezett vad- és madárvilág-ünnep (ezek alkalmával kifejezetten hangsúlyozni kell az endemikus fajokat, a helyi különlegességeket, illetve azokat az egyediségeket, amelyek sajnos már csak nagyon kevés helyen találhatóak meg hazánkban, illetve a földkerekségen – ld. pl. a székicsér); ennek érdekében
- összefogás a Hortobágyi Nemzeti Park szakértőivel a programok sikeres kidolgozása, kivitelezése, lebonyolítása érdekében – mindezt úgy, hogy az érdekelt felek közösen azonosítják a lehetséges célcsoportokat, illetve komplett ajánlatokat dolgoznak ki az

- egyes hazai és külföldi potenciális ökoturisztikai célcsoportok számára, kiemelt prioritásként kezelve a helyi élő/madárvilág jogait; s hogy mindez eredményes legyen,
- a technikai-infrastrukturális feltételek megteremtése is alapvető fontosságú, úgymint tanösvények és megfigyelőhelyek kiépítése (rövidtávon megvalósítandó), illetve látogatóközpont megépítése (középtávon);
 - az ünnep középpontjában természetesen a speciális madár- és vadvilág áll, de ezek mellé – tágítva a bevonható célcsoportokat is – más, kiegészítő tevékenységeket is lehetne ajánlani (horgászat, lovaglás, túrázás, rizses ételek főzőversenye, öko-totó, stb.)
 - a rendezvényeket mindig a helyi vendéglátás, a helyi kulturális örökség különlegességeivel együtt kell kínálni (ennek kapcsán a helyi szalmafonók készíthetnének ajándéktárgyakat [pl. rizsszalmából kalapot], illetve meg lehetne próbálni rizschipset, ad absurdum rizspálinkát is készíteni és árusítani), megfelelően azonosított és körülhatárolt, hatékonyan megszólított, minél fogékonyabb és fizetőképesebb célcsoportok számára;
 - kiemelten fontos a társadalmi mondanivaló hangsúlyozása, az öko-marketing is (ehhez igénybe véve a helyi és regionális, esetleg országos médiát is): meg kell védenünk a természetet, és tisztelnünk kell azt, hiszen nélküle – tetszik, nem tetszik – mi is elpusztulunk!
 - ehhez kapcsolódóan szervezhetőek tematikus (ökoturisztikai) konferenciák, műhelyfoglalkozások is (majd hosszú távon akár egy rizsre alapozott öko-tudásközpont is felépíthető lenne...),
 - s természetesen az egészét egy profi, magas színvonalú és folyamatos, hangsúlyozottan ökotudatos turisztikai marketinggel is meg kellene támogatni az eredményesség érdekében.

Reziliencia-alap „C”: Csukás István szellemi öröksége

Csukás István (3. kép) Kisújszállás ikonikus alakja, városunk díszpolgára. A település szülöttjeként számtalan mesefiguráját a helyi közösség elemeiből készítette. Kultusza a város egyik legmeghatározóbb kulturális ereje.

3. kép: Csukás István

Forrás: Kisújszállás Város Önkormányzata

Az előző fejezetekben kifejtett programokon kívül több lehetőség is nyitva áll a település fejlesztésére a munkássága által, hiszen a kulturális reziliencia elméletében láthatjuk, hogy a városok kulturális ereje akár egy személy köré is szerveződhet.

Rajzfilmek életre kelnek: Gombóc Artúr, Mirr-Murr, Pom Pom, és Süsü. Elég csak a legismertebb karaktereket említeni, s mindenki előtt egy egész univerzumnyi figura alakja jelenik meg. A mesefiguráknak azonban jelzésértékük is lehet: pl. akár a helyi termékeknél is lehetne alkalmazni őket. A „brandépítés” alapja a logó. Kisújszállási helyi termékeknél olyan dizájnt kell alkalmazni, amely által rögtön a termék és a helyszín jut eszünkbe. Csukás István mesefigurái jó alapot szolgáltathatnak e termékek jelzésére, akár az ízvilág, vagy az elkészített termék típusának jelölésére.

A helyi rizsből készült tejberizs termék ízvilágát is jelölhetik a figurák. A termékek megjelenésére lehetne szervezni rajz és dizájn versenyeket. Az első helyezettek adnák a termék megjelenését. Ezáltal a Csukás István rajzversenyeket is meg lehetne alapozni.

A rajzfilmfigurák akár más termékeken is megjelenhetnének: bögre, vászonszatyor, póló stb.

A fiatalok körében egyre jobban terjednek a valamilyen kultuszhoz, vagy eseményhez, helyszínhez köthető mintás termékek. A Csukás István meséinek rajzaival ellátott termékeket helyi magánvállalkozások segítségével állítanánk elő. Olyan gócpontokon árusítanák, mint a helyi termékek háza, vagy a strand területe.

Reziliencia-alap „D’”: Karikó Katalin munkássága, annak kisújszállási indíttatása

Karikó Katalin (4. kép) azon személyek közé tartozik, akinek a felmenői évszázadokon keresztül ebben a városban éltek, s jómaga is mintegy 18 éven keresztül. Édesapja hentes, édesanyja könyvelő volt. A biológiát az Arany János utcai általános iskolában szerette meg. Nyolcadikos korában megnyerte élővilág tantárgyból a megyei tanulmányi versenyt, az országos versenyen pedig harmadik helyezést ért el. Középiskoláit is Kisújszálláson, a Móricz Zsigmond Gimnáziumban végezte, ahol az iskola által alapított, a biológia területén legkiválóbb diáknak járó Jermy Gusztáv-díjat első alkalommal ő nyerte el.

A Covid 19-járvány kapcsán nevét felkapta a világsajtó is, hiszen az általa kifejlesztett mRNS-alapú vakcinát kezdték el legelőször használni a pandémia okozta megbetegedések elleni küzdelemben. Méltatói szerint az biztos, hogy a kisújszállási iskolai indíttatásnak nagy szerepe volt kutatási erőfeszítéseinek, makacosságának, kitartásának, végül sikereinek hátterében.

Számos elismerés, kitüntetés tulajdonosa (2023 decemberében a legismertebb tudományos elismerés, a Nobel-díj is az övé lett), és Kisújszállástól soha nem szakadt el – emiatt is érdemes lenne felismerni annak a jelentőségét, hogy városunk milyen óriási szimbolikus tőkével bír az ő személyes kötődése révén.

4. kép: Karikó Katalin

Forrás: Internet 7

Reziliencia-alap „E”: az Öregerdő

A kisújszállási Öreg- vagy Nagyerdőt a valamikori tatárjuharos lösztölgyesnek és sziki tölgyes maradványának tekinthető, azaz reliktum erdő. Az erdő ősi jellegénél fogva azon növények menedékhelye, melyeket a környék egyéb területén már nem találhatunk meg, így egy „kis nemzeti park”. Kijelenthetjük, hogy Kisújszálláson idős, szikes talajon álló tölgyest tanulmányozhatunk. A többi nagykun településhez hasonlóan itt is a XVIII. században kezdődött a mesterséges erdőtelepítés. Az őshonosnak számító tölgy, szil, nyár és fűz ültetését 1781-82-ig végezték, ezt 1804-ben megismételték. A korabeli térképeken mint a „város erdeje” szerepel.

Az 1863. évi nagy aszály idején a jászkun főkapitány ismételten az erdőtelepítést szorgalmazta. A kerületi előjáróság szándéka ellenére a XIX. század végére az erdők megfogyatkoztak Kisújszálláson. Az Öregerdő területét az 1860-as évektől állami vasútvonal szeli át, amely ezáltal növelte a flóraváltozatosságot. 1879-ben már csak a mintegy 21-22 ha-os Öregerdő maradt meg a település határán.

Egy 1937-38-as iskolai évből származó értesítő szerint: „az Öregerdő természetes, ősi jellegét, fáinak és cserjéinek sokszínűségén kívül bizonyítja az, hogy annak érdekes aljnövényzetét már a tőle pár száz méter távolságra lévő, de ültetett Kontai erdőben, még kevésbé a várostól DK-re lévő, szikre telepített Gyalpári erdőben nem találjuk meg.” (Soó R. 1938) 1970-ben a 4. számú főút megépítésével az Öregerdő egysége felbomlott.

A 4-es számú főút negatív hatásaként jelentkező gyomfajok megjelenését leszámítva megállapítható, hogy így nézhetett ki régen egy sziki tölgyes. A területen változó korú és fajú fák találhatóak meg, melyből látható, hogy ezen erdőrészlet folyamatosan magától képes a megújulásra. Pár igen idős kocsányos tölgy és fehér nyár tarkítja az erdőrészletet, kedvező

életteret nyújtva számos rovarnak és madárfajnak. Veszélyforrást jelent a terület ökológiai állapotára az egyre növekvő forgalomból származó légszennyezés, és barbár ökobűnözők általi hulladéklerakás (Internet 8).

Interaktivitás

A 21. században csaknem mindenki zsebében ott van a mobiltelefon. Manapság a telefon a különböző applikációk segítségével egy komplex információs-kommunikáció-szórakoztató eszközzé nőtte ki magát. Rákereshetünk éttermekre, szállásokra és egyéb fontos helyszínekre. Akár turistaútvonalat is bejárhatunk a segítségével, így Kisújszállás esetében se lenne ez másképp.

A településen létezik már egy kiadvány „Séták Kisújszálláson” címen, amelyben összefoglalva láthatjuk az egyes helyszíneket. Történetük elolvasható, illetve a róluk készült kép is megtekinthető. A füzet végén egy összefoglaló táblázatot készítettek a különböző történelmi jelentőségű helyszínekről, épületekről, tárgyakról.

Napjainkban egyre divatosabbá válik a városok megismerése a különböző turista applikációk által. Ehhez jelentene nagyon nagy segítséget a kiadvány, ami biztosítaná az információs háttérbázist. A különböző turistaútvonalak egy-egy tematika köré épülnének.

Múltunk és jelenünk összekapcsolása által egy olyan interaktív felület jönne létre, amely a térségben kuriózumnak számítana. Ehhez nem kellene új dolgot kitalálni, csak alkalmazni az eddig megszerzett tapasztalatokat ezen a szinten. Számtalan magyar fejlesztésű turista applikáció létezik. Kisújszállás esetében az egyszerű „keresd fel, nézd meg” elvét alkalmaznánk. Ezen felül akár egy interaktív játék is lehetne az informálódás módja. Mondjuk a helyszínt megközelítve (hasonlóan a letölthető interaktív applikációs városjátékokhoz) egy kérdést kellene megválaszolni a látottakkal kapcsolatban, és utána pontszám járna. A turistaút „végigjátszása” idő és pontszám alapján kapna egy bizonyos értékelést.

Az applikációt Cukás István karaktereinek rajzaival különböző kis illusztrációk színesítenék. A gyűjthető pontok pedig rizsszemek lennének. A design kapcsolódna az eddig említett arculati tervekhez. Akár a városban szervezett kulturális programok keretén belül is lehetnének útvonalak pl.: a fürdő területén. Szezonális frissítésekkel jönnének a különböző útvonalak.

Természetesen a játékban megszerzett összpontok nem maradnának jutalom nélkül. A helyi termék boltban egy bizonyos % kedvezményt jelentenének egyes termékekre. Valamint a vendéglátó egységek (s itt kiemelve a Vigadó épületében üzemelő kávézóban) ugyanúgy beválthatóak lennének a pontszámok.

Kulturális gazdaság és turizmusfejlesztés

A felmérések és elemzések alapján kijelenthető, hogy Kisújszállás esetében is érvényes a kitétel, miszerint *a városi kulturális gazdasági tevékenységek erősítése* mellett szól, hogy ebben a szegmensben általában jelentős a kis- és középvállalkozások szerepe, illetve kimagasló a hagyományok jelentősége (Süli-Zakar et al. 2006). Az uniformizált, globalizált konzumkultúra ellenáramlataként kitermelődött már az a fogyasztói réteg is, amely egyre inkább az egyediséget, a jellegzeteset, a különlegeset keresi – és azt meg is fizeti.

A hagyományos elemeket a modernnel ötvöző, kiváló minőségű, egyedi termékeket előállító, korszerű piacszervezésű kézműipar így sikerrel beépülhet a (globális) kulturális gazdaságba. A helyi tradicionális termékek felélesztése, modernizálása és fogyaszthatóvá tétele egy nagyobb közönség számára nemzeti és nemzetközi szinten is sikerrel kecsegtethet. Kiváló példája ennek a lengyelországi Koniakow újragondolt helyi kézműiparának 2000-es években kezdődött világraszóló sikertörténete (Koniakow Lace). A lokális tradíciók, ünnepek, néprajzi látványosságok a turizmus élénkítését jelenthetik, s újjáéledhetnek az ipari tömegtermelés korában lecsúszott kézműipari tevékenységek is (Süli-Zakar et al. 2006). Mindezek miatt érdemes megjegyezni, hogy a városi kulturális gazdaság különösen érzékeny a helyi társadalom milyenségére, azaz a lokális humánerőforrás-bázis minőségére.

Régi axióma, hogy a településeket alapvetően három célcsoportnak kell „eladni”: a helyi lakosságnak, a vállalkozásoknak és a turistáknak (Ashwoorth, Voogd 1990; Kozma 2006). A turizmus fontos szerepet tölt be a település versenyképességének növelésében, befolyásolja arculatát, imázsát, pozitív megítélését (Máté, Nagy 2015). Egy lokális közösség életében a turizmus támogathatja a helyi kulturális örökség megőrzésére, a hagyományok ápolására és az értékek bemutatására irányuló szándékokat (Maccannell 2003).

Fontos megjegyezni, hogy *egy település folyamatos fizikai és szimbolikus megújítása, illetve a fejlődés és a helyi különlegességek turistáknak történő eladása valós lehetőség*, hiszen „a turizmus egy folyamat, amely magába foglalja a gyakorlat és a tér közös kontextusban való folyamatos újraalkotását” (Edensor 2012: 241), azaz a településfejlődés a turizmus élénkülését, így az adott város további fejlődését generálhatja. Mára bebizonyosodott az a tény is, hogy *„a kulturális turizmus fejlesztése már nem csak turisztikai kérdés, hanem közösségi ügy”* (Richards 2021: 8), azaz *a turizmusélénkítés komoly település- (helyi vállalkozás-)fejlesztési potenciállal bír.*

A 21. századi turisztikai trendek kapcsán látható, hogy „a turisztikai rendszerbe belépő több szereplő és a kulturális turisztikai élményekhez használt kontextusok szélesebb skálája együttesen azt jelenti, hogy számos új kulturális turisztikai gyakorlat jelenik meg” (Richards 2021: 8), így az olyan települések és helyi vállalkozások számára is új utak nyílnak, melyek alig rendelkeznek hagyományos vonzerőkkel. A turista már jó ideje a különlegeset, az egyedit, az autentikus élményt keresi: talán emiatt is megfigyelhető azon megközelítés felértékelődése, miszerint „menj el oda is, ahova egyébként soha nem mentél volna el”. A fizikai vonzerőkön túl „a megkülönböztetés turisták általi keresése azt jelenti, hogy *a kortárs városnak ’eseménydús’nak kell lennie, vagy meghal’.* A városok egyre gyakrabban használják a rendezvényeket politikai eszközként a kultúra által vezérelt fejlődés alátámasztására, a

megkülönböztető arculat kialakítására vagy a társadalmi kohézió előmozdítására” (Richards 2021: 8).

A kulturális gazdaság fejlesztésének fontos sarokpontja még a helyi közösség képviselőjének, az önkormányzatnak e területen folytatott aktív politikája, amely például a kulturális kiadások emelése, a városi kulturális intézmények átszervezése, hatékonyságának növelése, a rendezvények számának és színvonalának emelése, illetve az épített örökség funkcióbővítő revitalizációja terén jelentkezhet (Süli-Zakar et al. 2006), így járulva hozzá a város gazdasági sikerességéhez, a helyiek életminőségének javulásához.

A kulturális gazdaság szimbolikus, imázsteremtő és -erősítő jellege miatt olyan vonzerőt képes generálni, ami a város társadalmára és gazdaságára, a városi élet egészére jelentős hatást gyakorol.

Konklúzió

A fentebb említett gondolatokat konkretizálva és Kisújszállás városára „lefordítva”, primer, szekunder és megélt geográfiai módszerekre alapozott kutatásaink alapján kijelenthető, hogy a város egyértelműen épít a kultúrára, mint vonzerőre, illetve mint a város megújulásának és jövőbeli fejlődésének egyik lehetséges alappillére.

E kultúra alapú fejlesztési megközelítés egy olyan nagy hagyományú nagykun mezőváros számára, mint Kisújszállás, elvileg igen jó lehetőségeket villant fel, hiszen a 21. században a kultúra számít(hat) az egyik igen komoly „soft” tényezőnek, és ebből – mint láthattuk – az elemzett város igen jól el volt és el van látva.

Alapvető kérdés, hogy a kultúrára alapozott megújulás és identitásépítés új fejlődési alternatívának, vagy a meglévő fejlődési alternatívákat (helyi erőforrások mobilizálása vs. külső erőforrások becsatornázása, illetve élelmiszergazdaság, ipar, turizmus fejlesztése stb.) támogató „horizontális” koncepciónak tekinthető-e?

Meglátásunk szerint erre a kérdésre árnyalt válasz adható. Mivel még alföldi, „nagykun körülmények” között is szükséges a több lábbon állás koncepciója, így a kultúrára alapozott megújulás és identitásépítés inkább a meglévő fejlődési alternatívákat támogató horizontális koncepciónak tekinthető. Azzal a kitételrel, hogy minden meglévő fizikai és szellemi erőforrás a legszélesebb értelemben vett (helyi) kultúra része („kultúra az, amit az ember hozzátett a természethez”), így ezek egyben a település reziliencia-pontjai is, melyek elvileg jó alapot szolgáltathatnak a megmaradáshoz, optimális esetben pedig a város hosszabb távú kiegyensúlyozott fejlődéséhez.

Összegzés

A település (hasonlóan nagyon sok magyar és kelet-európai, keletnémet, egykori szocialista térségbeli társáshoz) elszenvedője a mindenkori rendszerváltásoknak: a II. világháború utáni rendszer eltörölte a virilista-tudatot és -cselekvést (azaz a legtöbb adót fizető helyi polgárok közösségért végzett mecénatúráját), míg az 1990 utáni újkapitalizmus a szocialista éra kommunista-szombatjainak a szocialista brigádok által a közösség üdvére végzett ingyenmunkáját.

Mindenképpen érdekes és tanulságos lehet, hogy a politikai és gazdasági rendszerek változása a városban (és a térségben) milyen alapvető változásokat (leginkább egy általános társadalmi, és ebből adódóan gazdasági hanyatlást) hoztak, és hogy a megújulásra mind térben, mind ágazatilag csak pontszerűen került sor (és alig saját erőből, hanem túlnyomórészt külső anyagi erőforrásokra alapozva).

A város is példája annak, hogy a külső forrásokból megvalósított (túlnyomórészt infrastrukturális-mérnöki vonatkozású) fejlesztések mennyire nem generáltak automatikus társadalmi fejlődést-előrelépést, versenyképesség-javulást a rendszerváltás óta – még magyar viszonylatban sem, nemhogy európai mértékben. A társadalom hanyatlása egyértelmű, ennek megállítása, esetleges fejlesztése rendkívül nehéz. Pillanatnyilag a megújulás részben kívülről kellene, hogy jöjjön (a fiatalabb, képzetesebb, családos vagy azt tervező rétegek vissza- vagy idecsábítása), illetve belülről egy nagyon tudatos és hatékony partnerség-építéssel (amihez először a helyiek közötti bizalmat kellene erősíteni). Kulcskérdés lenne a helyiek fejében meglévő periferizálódás csökkentése, középtávon megszüntetése (ma általános kérdés a városban: „Minek maradjon, jöjjön, éljen Kisújszálláson egy képzett fiatal, mert ’nincs itt semmi’”?), az ezt kiváltó mentális bénultság, reménytelenség-érzet oldása.

Kiemelten fontos lenne egy olyan marketing folytatása a képzett fiatalok irányába, amelyek a város előnyeit, élhetőségét, oktatási-nevelési intézményeinek meglétét, a civil szervezetek meglétét, a településen elérhető kulturális lehetőségek sokszínűségét, jó forgalmi-közlekedési helyzetét, ingatlanjainak, a megélhetőnek a relatív olcsóságát hangsúlyozza.

Habár közlekedéscsoporthozal szempontról igen jónak tekinthető a település elhelyezkedése (Budapest és Debrecen között, közúton és vasúton is fő vonalakon), sajnos immár kb. fél évszázados adósság a teherforgalommal leginkább terhelt európai közlekedési folyosó, a 4-es főút (amit a német közlekedési térképek halálútként jeleznek) fejlesztése (ez a legutóbbi időben végre mutat előrelépést az autóúttá való kiépítés kapcsán). Ennek elmaradása nem kedvez a fejlesztési törekvéseknek, belső periférikus helyzetéből adódóan pedig a város nem tud építeni az országhatárok esetleges dinamizáló szerepére sem.

A kutatás (Kovács, Vasvári 2023) megállapította a helyi városi társadalom egyfajta szellemi-mentális bénultságát, megrekedtségét, gyenge vállalkozási és innovációs képességeit, igazolta a korszerűtlen társadalmi szerkezetből (roncstársadalom, csaknem hiányzó helyi középosztály, széles, csak napról napra élő alsó rétegek + deklasszáltak, jövőkép nélküliek) adódó Janus-arcú gazdasági szerkezet meglétét.

A kutatások, a megélt geográfia tapasztalatai azt mutatják, hogy a helyi átlagos lakosok egy érzékelhető része mennyire nem érzi magáénak a várost – telve vannak panasszal (ld. a közösségi média helyi vonatkozású oldalainak tapasztalatai), mennyire csak az önkormányzattól várják a megoldást, és mennyire nem képesek/hajlandók az önálló cselekvésre, mennyire nincs jövőképük – s a helyiek alacsony környezettudatosságáról még nem is szóltunk. Különösen fájó megállapítás a kutatásoknak (részben a száraz statisztikák, részben a napi gyakorlati tapasztalatok alapján), hogy a tudás, a folyamatos tanulás, a kitartó erőfeszítésnek mennyire nincs értéke a helyi társadalomban, és mennyire szélsőségesen csak a materiális „értékek” számítanak – megszerzésük útja pedig mindig a lehető legkönnyebb legyen...

Ugyanakkor vizsgálatunk kimutatta, hogy *a város számos olyan egyedi* szimbolikus (Karikó Katalin, Csukás István szellemi öröksége) és fizikai (rizs, indián rizs), valamint épített örökséggel (a megújított, multifunkcionális, nemcsak helyi, hanem térségi jelentőségű kulturális centrum, a Vigadó) *rendelkezik, amellyel egyetlen másik nagykunsági (sőt, más, hasonló kategóriájú alföldi) település sem büszkélkedhet.* Unikális és pozitív, hogy a város egyértelműen épít a kultúrára mint kitörési lehetőségre (ezt jelzi a „Kisújszállás, a Nagykunság kulturális fővárosa” szlogen és a mögöttes tartalom), és Kisújszállás lehetőséget lát abban, hogy a kultúrát felhasználva közép- és hosszú megerősítse gazdaságát, illetve társadalmi kohéziót idézzen elő.

A jelen helyzet azonban még azt mutatja, hogy a bevételt, profitot termelő gazdaság szintjén alig jelenik meg a helyi egyedi adottságok hasznosítása (ld. szalmafonók, hímzők, stb. inkább l'art pour l'art dolgoznak, s nincs egy ernyőszervezet, egy gazdasági társaság, amely koordinálná, összefogná őket, tudatosan promotálná és értékesítené az egyedi helyi termékeket helyben és a turistáknak, vagy akár az internet segítségével immár világszerte, a long tail-modellnek megfelelően a speciális érdeklődő fogyasztói közösségeknek).

A PR és marketing is gyenge, nem elégséges (sem a kulturális, sem a városi összességében). Megállapításaink szerint további kutatási-fejlesztési irányok lehetnek: hogyan lehetne javítani, fókuszálni a marketinget, illetve milyen módszereket kellene alkalmazni az önkormányzat, a vállalkozók és a lakosok közötti kommunikáció és együttműködés javítására, a helyi egyedi szellemi és fizikai adottságok megfelelő, fenntartható piacosítására.

Turizmus szempontjából a kulturális turizmus az egyik legkiemelkedőbb turisztikai termék, mivel: 1. szezon-hosszabbító hatása van; 2. kifejezetten jó szinergiákkal bír más turisztikai termékekkel (erős szinergiával bír a városi, falusi, MICE, VRF turizmussal, míg közepes szinergikus kapcsolatban van az aktív és ökoturizmussal, valamint a tematikus utakkal); 3. magas fajlagos költés jellemzi; 4. különböző szakképzettségű emberek együttműködését igényli.

A turisztikai szempont után, az is a gyakorlatias szemlélet része lehet, hogy a kulturális turizmusnak a városban nem csak a hagyományos gyökereken alapuló szegmensére érdemes figyelni, hanem mint a belső periférikus területen lévő település a hagyományos kultúra mellett építhetne, és beengedhetné a kulturális kínálatot színesítő kreatív iparágakat, amelyek egyre nagyobb szerepet játszanak a kultúraalapú városfejlesztésben. Az említett periférikus

sorsból való talpraállítás (a település rezilienciája) kiváló eszköze a kulturális értékek újra gondolásának, felélesztésének, ahogy azt Kisújszállás is teszi.

Nyilván fontos, hogy ne a csak a turistákat nézzük, hanem azt (és ez igaz a reziliencia kapcsán is), hogy mennyire tud a helyi társadalom az új konstrukciókkal azonosulni, azaz kiemelkedően fontos a helyi közösséggel való interaktív partnerségi kommunikáció.

Új vizsgálati/fejlesztési irányok lehetnek a jövőben a települési marketingfejlesztésen kívül: a kultúraalapú városfejlesztés lehetőségeinek vizsgálata; a fejlesztéspolitikai és a kulturális tervezés összefüggéseinek elemzése; a kulturális turizmus helyi lehetőségeinek és hatásainak kutatása; a városi kulturális turizmus más turisztikai termékkel való szinergikus kapcsolatának feltárása; a város adottságainak és reziliencia-képességei összefüggéseinek vizsgálata.

Fontos lenne, hogy az elméleti kutatás, a tudomány eredményei, javaslatai a gyakorlati városfejlesztő tevékenységekben is megjelenjenek, ad absurdum azok alapjává válnának (magyar valóság vs. álmok).

Tanulság, hogy eddig mennyire nem a megfelelő arányban sikerült a város egésze érdekében, a fejlődés ösztönzésére használni az egyedi, belső erőforrásokat (és az is döbbenetes, hogy a városi társadalom általában mennyire nincs tisztában ezek meglétével, nemhogy hasznosíthatóságával – a megélt geográfia azt mutatja, hogy sokan azt sem tudják, hogy a város határában rizstermesztés folyik) (a szerzők szilárd meggyőződése, hogy pl. az USA-ban az ilyen egyedi adottságokkal rendelkező település az egyik leggazdagabb és legsikeresebb lenne a maga kategóriájában, mert az ottani helyi társadalom, a vállalkozások maximálisan kiaknáznák ezeket a lehetőségeket, és nem mindig másra, külső segítségre várnának), s mennyire fontos egy ilyen társadalmi környezetben a település (az önkormányzat) vezetésének viszonyulása a helyi vállalkozásokhoz és a lakosokhoz – és ez fordítva is igaz. Az is világosan kiderült, hogy majdnem hiába a jelentős külső (jórészt EU-s, és némi állami) fejlesztési források bevonása, mert a helyi vállalkozások, illetve a lakosok érdemi bevon(ód)ása nélkül mindezek közép- és hosszú távú fenntarthatósága egyértelműen kétséges.

Zárszó

Az elmúlt évtizedekben számtalan terület- és településfejlesztési stratégia készült hazánkban – túlnyomórészt (közvetve vagy közvetlenül) az Európai Unió elvárásai mentén és azoknak megfelelően. Ugyanakkor minden terv csak annyit ér, amennyi megvalósul belőle. Igaz ez az adott időszakban éppen legaktuálisabbnak, sőt, adott esetben leginnovatívabbnak kikiáltott fejlesztési dokumentumokra is. Így van ez a kisújszállási reziliencia-stratégiával is, mely az országban legelsőként született meg, hiszen 2016-ban kezdtünk el rajta dolgozni.

Ezen új szemléletű fejlesztési stratégia azóta is folyamatosan alakul, formálódik – nem utolsósorban azért, mert egy terv fontos jellemzője, hogy folyamatosan megújul, alakul az új kihívásoknak megfelelően is. Ez különösen igaz 2022-ben, hiszen a Covid 19-pandémia, illetve az ukrán-orosz konfliktus olyan kihívásokat támasztott a világ, Európa és hazánk számára, mely súlyúakkal a II. világháború óta nem találkozott a világ, így praktikusán egyetlen ma élő (európai és magyar) nemzedék sem.

Olyan kihívások ezek, melyek – elvileg – teljesen új gondolkodásmódra kellene, hogy sarkalljanak. S ha mindez nem elég, évtizedek óta fenyegető rém a klímaváltozás (melyről már most látszik, hogy a legrosszabb forgatókönyv fog bekövetkezni), a brutális mértékű környezetszennyezés (élén a műanyagokkal), az energiaválság, a demográfiai katasztrófa (így vagy úgy, de mindenhol a világon), a felejtés iparosítása és mindezek következményei. És hogy ki a felelős mindezt? Az emberiség, globálisan és lokálisan egyaránt...

A fenti kihívásokkal Kisújszállás egyedül – érthető módon – nem veheti fel a küzdelmet. Ugyanakkor vannak olyan, helyben jellemző sajátos problémák, melyekre a helyi társadalomnak kell(ene) megadni az adekvát válaszokat. Öröndetes, hogy városunk több olyan szellemi és materiális különlegességgel, egyediséggel, unikalitással rendelkezik, melyek nem csak hazai, hanem európai szinten is mérvadóak és kiemelkedőek. Ezek azonban önmagukban halott tőkének számítanak, ha nincsen olyan innovatív, kreatív, tanulásra, megújulásra képes helyi társadalom, mely mindezen kincseket okszerű és fenntartható módon hasznosítani tudja. És esetünkben ez a legmozdíthatatlanabb szűk keresztmetszet – az idő fogja megmondani, megértették-e a kisújiak (illetve rajtuk kívül a Kisújon lakók és a várost használók) az idők szavát, és éltek-e lehetőségeikkel, vagy marad az örök turáni átok.

Mi, akik megalkottuk ezt a stratégiát, megcselekedtük, amit megkövetelt a kis haza.

Felhasznált irodalom

- Ashworth, G. J., Voogd, H. (1990): *Selling the City*. *Town Planning Review*, Belhaven, London, 68.
- Bahar, D., Choudhury, P., Signorelli, S., Sappenfield, J. M. (2022): *Talent Flows and the Geography of Knowledge Production: Causal Evidence from Multinational Firms*. Working Paper, Harvard Business School, 1-78.
https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/22-047_b5373e6a-1e63-4a95-97f2-226af9c31c5e.pdf (letöltve: 2024. február 01.)
- Bajmócy, Z. (2012): A képesség-szemlélet alkalmazásának lehetőségei a regionális tudományban. In: Rechnitzer, J. – Rácz, Sz. (szerk.): *Dialógus a regionális tudományról*. Széchenyi István Egyetem Regionális Gazdaságtudományi Doktori Iskola – Magyar Regionális Tudományi Társaság, Győr, pp. 18-30.
- Baranyi B. (2004): Gondolatok a perifériaképződés történeti előzményeiről és következményeiről. *Tér és Társadalom*, XVIII. évf. 2. sz., pp. 1-21.
- Beluszky P. (1992): Az „Alföld-szindróma” eredete (vázlat) – In.: *Vég kiárúsítás I. Társadalomföldrajzi Tanulmányok (1959–1992)*. MTA RKK, Budapest, pp. 39-59.
- Csatári B. (1993): Az Alföld tünetcsoport újraéledése 1990-1994. *Tér és Társadalom*, 3-4. sz., pp. 1-12.
- Csatári B. (2005): *Települések fejlődési dinamikájának hosszú távú elemzése az Észak-alföldi régióban*. *Ekisztika Bt., Kecskemét, 20 p.*
- Ducza L. (1987): A Nagykunság agroökológiai viszonyainak megváltozása az árvízszabályozások után – In.: Tóth A. (szerk.): *Áldás és átok a víz*. Konferenciakötet, Kisújszállás. ISBN 963-03-2787-2, pp. 46-77.
- Edensor, T. (2012 [2001]): *Performatív turizmus, színre vitt turizmus. A turisztikai tér és gyakorlat (újra)alkotása*. In: Bódi J., Pusztai B. (szerk.): *Túl a turistatekinteten. A turizmus kritikai és kultúratudományi perspektívái*. Gondolat, PTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, SZTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest, Pécs, Szeged, 241–269.
- Fejérdy, T. – Z. Karvalics L. (2015): Kis- és közepes városok kulturális reziliencia-súlypontjai. *Replika (94)*, 2015/5. szám, pp. 113-127.
- Florida, R. (2022): *The Changing Geography of US Talent*.
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-02-16/the-top-u-s-cities-for-knowledgeworkers#:~:text=Coastal%20metro%20areas%20continue%20to,graduates%20between%202010%20and%202019> (letöltve: 2024. február 01.)
- G. Fekete É. (2011): Elements of Social and Solidarity Economy (SSE) in the Hungarian Local Development. 'Club of Economics in Miskolc' TMP, 7, 1, pp. 17-27.
- G. Fekete É. (2014): A szociális és szolidáris gazdaság csírái a magyarországi vidéki térségekben. *Deturope – The Central European Journal of Regional Development and Tourism*, Vol. 6, Issue 3, ISSN 1821-2506, pp. 69-84.
- Hannemann, Ch. (2003): *Schrumpfende Städte in Ostdeutschland – Ursache und Folgen einer Stadtentwicklung ohne Wirtschaftswachstum*. In: *Städtepolitik. Aus Politik und Zeitgeschichte (B 28/2003)*.
- Hetényi G. (2013): A többéves pénzügyi keretről szóló tárgyalások eredményei magyar szempontból. *Európai Tükör*, XVIII. évf. 1. szám, 2013. tavasz; ISSN 1416-6151, pp. 46-

55. <http://eu.kormany.hu/download/9/6d/60000/EU%20Tukor%2013-01.pdf> (letöltve: 2016. március 26.)
- Izsó, G. (2014): Human Dynamics – Aug. 28. http://humandynamics.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=84:resiliencia-azaz-reziliencia&catid=39:vezetoi-coaching (letöltve: 2017. április 20.)
- Kisújszállás Város Önkormányzata (2020): A Gaál Kálmán Gazdasági Program felülvizsgálata.
- Kovács T. (2009): A városzsugorodás jelensége Magdeburg példáján. Debreceni Szemle, 17, pp. 170-186.
- Kovács, T. (2014): A városfejlődés „új” iránya közép-európai nézőpontból. Magyar Tudomány, 175. évf. – 2014/8. szám, Budapest, HU ISSN 0025 0325, pp. 966-973.
- Kovács, T. (2016): Demographic Changes and Their Spatial-Settlement Consequences: Lessons from East Germany and Hungary. Deturope, 8, 3: pp. 108-123.
- Kovács, T. – Ruskai, Cs. – Vasvári, M. (2022): Rural Urban Shrinkage – Application of Loss Mapping in an Underdeveloped Regions’ Agrartown. Kézirat.
- Kovács T., Vasvári M. (2023): Az „alföldiség” karakterisztikája a Nagykovácsiban. Kisújszállási esettanulmány. CITY.HU Várostudományi Szemle. 3 (2), 67–92.
- Kozma G. (2006): Terület- és településmarketing. Debreceni Egyetem, Debrecen
- Kuslits, B. (2015): Reziliencia társadalmi és ökológiai rendszerekben. Alkalmazott Pszichológia, 2015, 15(1):27-41. DOI: 10.17627/ALKPSZICH.2015.1.27
- Kvassay, J. (1888): Emlékirat vízszabályozásaink ügyében. Budapest, 1888.
- Kvassay, J. (1875): Vizeinkről. Budapest, 1875.
- KVÖ [Kisújszállás Város Önkormányzata] (2022): Helyi Esélyegyenlőségi Program 2018-2022. <https://hatarozatok.hu/publikacio/76cc2872ac1ac896dc33536acedd8510/dontes/2972539/melleklet/69197> (letöltve: 2023. november 29.)
- Lukács, J. (1994): A XX. század és az újkor vége. Európa Kiadó, Budapest, ISBN: 9630756870, p. 436.
- Maccannell, D. (2003): Az átalakított etnikai megjelenés. In: Szöllős P. (szerk.): Turizmus és szociológia. Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest
- Mayer, H. – Knox, P. L. (2009): Cittaslow: Ein Programm für Nachhaltige Stadtentwicklung. – In: Popp, H. – Obermaier, G. (Hrsg.): Raumstrukturen und aktuelle Entwicklungsprozesse in Deutschland. Bayreuther Kontaktstudium Geographie Band 5, pp. 207–221.
- Máté A., Nagy E. (2015): A turizmusfejlesztés szerepe és hatása a versenyképességre, a településimázsra és az arculatra. Településföldrajzi Tanulmányok, 2., 94–107. <https://ojs.elte.hu/index.php/tft/article/download/3269/2965/5896> (letöltve: 2023. december 6.)
- Mátyás, Sz. (2021): A Kárpát-medence talentumföldrajza. Mátyás Szabolcs és Társa, Debrecen
- Mátyás, Sz., Kovács, T., Vasvári, M., Birtók, V. (2024): Talentumföldrajzi kutatások egy belső perifériás magyar régióban – nagykovácsi esettanulmány. Kézirat, 20 p.
- Monoki, Á. (2011): A nagykovácsi rizsföldek természetvédelmi jelentősége. – In.: Ducza L. (főszerk.): Kisújszállási Nagykovács Kalendárium a 2011-es közönséges évre. Kisújszállás Város Önkormányzata, Kisújszállás. ISSN 1416-7611, pp. 307-311.
- Pirisi G. – Máté É. (2014): Zsugorodó kisvárosok – kincstári optimizmus. In: László M. (főszerk.): Területfejlesztés és Innováció, 8. évf. 2. szám, Pécs, ISSN 1789 – 0578, pp. 28-39. <http://www.terinno.hu/szamok/teruletfejlesztes-es-innovacio-2014-2.pdf> (letöltve: 2024. május 21.)
- Pirisi G. (2019): A reziliencia lehetséges értelmezése a településföldrajzi kutatásokban. Tér és Társadalom 33. évf., 2. szám, 2019 <https://doi.org/10.17649/TET.33.2.3080>.

- Richards, G. (2021): Emerging Cultural Tourism Practices: New Opportunities For Small Cities?*
<https://www.turisztikaitanulmányok.hu/2021/12/29/greg-richards-emerging-cultural-tourism-practices-new-opportunities-for-small-cities/> (letöltve: 2023. december 6.)
- Sen, A. (1993): 'Capability and Well-Being'. In: Nussbaum, M. & Sen, A. (eds): The Quality of Life, Clarendon Press, Oxford, pp. 30-53.*
- Süli-Zakar I. – Ekéné Zamárdi I. – Kozma G. – Teperics K. (2006): Debrecen kulturális gazdagsága és gazdasága. In: Kókai S. (szerk.): Földrajz és turizmus. Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai Kar Földrajz Tanszéke, Nyíregyháza, ISBN 963 7336 31 1, pp. 313–334.*
- Székely, I. (2015): Reziliencia: a rendszerelmélettől a társadalomtudományokig. Replika (94), 2015/5. szám, pp. 7-23.*
- Tóth A. (2013): A város általános földrajzi jellemzői – In.: Tóth A. (főszerk.): Kisújszállás város története a legrégebb időktől 2012-ig. Kisújszállási Városvédő és –Szépítő Egyesület, Kisújszállás. ISBN 978-963-08-5494-8, pp. 9-82.*
- Trauth, E. M., Huang, H., Quesenberry, J. L., McKnight, S. (2008): Linking economic development and workforce diversity through action research. <https://web.archive.org/web/20100705051158id/http://www.personal.psu.edu:80/~users/g/m/gms/trauth/p58-trauth.pdf>, <https://doi.org/10.1145/1355238.1355252> (letöltve: 2024. február 01.)*
- Tüskés, T. (1978): Magyarország. – In.: D. Nagy Éva (szerk.): Képes földrajz-sorozat. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest. ISBN 963 11 1121 0, pp. 35-48.*
- Vincze S. (2004): Hogyan változott Kisújszállás népessége és iskolázottsága az elmúlt században – főként annak második felében? In: Ducza L. és tsai (szerk.): Kisújszállási Nagykun Kalendárium a 2004-es szökőévre. Kisújszállás, pp. 267–277.*
- Z. Karvalics L. (2016): „A párbeszéd lényege nem az ötletelés, hanem egymás megismerése” – interjú Z. Karvalics Lászlóval, mm online, https://www.monitormagazin.hu/pdf/143_63_monitor016_szep.pdf, 2016. szeptember 17. (letöltve: 2018. május 16.)*
- Zsibók, Z. – Rácz, S. – Horeczki, R. (2022): „Fejlődés és fejlesztés 2020 előtt és után: Beszámoló a III. Területfejlesztők Napjáról”, Tér és Társadalom, 36(1), o. 164–168. doi: 10.17649/TET.36.1.3396.*

Elektronikus források:

- Internet 1: http://www.agr.unideb.hu/ebook/vizminoseg/a_vzminsgvdelem_feladatai.html (2018. 05. 17.)*
- Internet 2: Czúcz B. (2010): Reziliencia. <http://atermeszettervenye.blogspot.hu/2010/03/reziliencia.html> (letöltve: 2018. május 17.)*
- Internet 3: Paulinyi T. (1995?): Új kor küszöbén? <http://bocs.hu/3part/paul-05-18.htm> (letöltve: 2018. május 17.)*
- Internet 4: Városi környezet fenntartható tervezése. <http://mkweb.uni-pannon.hu/tudastar/ff/09-varos/varos.xhtml> (letöltve: 2018. május 17.)*
- Internet 5: <http://www.elitemagazin.hu>; Az indián rizs – Az vagy, amit megeszel (letöltve: 2016. november 02.)*
- Internet 6: <https://www.agronaplo.hu/szakfolyoirat/2008/02/szantofold/az-indian-rizs-es-termesztese> (letöltve: 2022. május 19.)*

Internet

7:

<https://www.facebook.com/nagyrahe/photos/a.1463744297030433/4865019263569569/?type=3&theater> (letöltve: 2022. május 19.)

Internet 8: <http://www.nimfea.hu/programjaink/nvtka/7oregerdo.htm> (letöltve: 2022. május 20.)